

Luk
Nəvsaoyen Huvə kape Yesu Kristo
yame Luk rimirai
Nəgkiarien kwəkwə kape
nəkwəkwə e Luk

? Pa rimirai nəkwəkwə e? Keinein mə pa nhagin rimirai nəkwəkwə e- nəmehuə kupan kape niməhuak kimmhani mhamə Luk rimirai nəkwəkwə e. In pəh nien mə yermamə twelef kirik kape Yesu, mərig in rirkun huvə aposol Pol, kini maməriwək-pən rehuə tuk Pol. Pəh nien mə Luk yemə Isrel, mərig in yemə Gris; mərig in yeməhuak kirik. In dokta kape nor-huvəyən narmamə, kini mor huvə skul. Miwəs huvə nəvsaoyen kape narimnar yame rimatərhav ye narəyən kape Yesu. In rimirai nəkwəkwə e, mine Wok yame Aposol minə Kimisor.

? Rimirai ramvən kimi pa? Rimirai nəkwəkwə e ramvən kimi in kirik, nhagin e Teofilas. Niprai nhag e ramni mə, “Yermamə yame rorkeikei Kughen.” Luk rimirai nəkwəkwə e ramvən kimi kwən a, mərig rirkun mə nəməhuak minə khapsaah tuksəvhəkin.

? Nimraghien rimmhawor pən iran mine ye nipig yame rimirai? Ye nipig a, nəvsaoyen kape Yesu rehuə mərərao. Kasərig, tiksın kimmhani nəfrakisien iran, tiksın kimmhaukreikin nəvsaoyen kape Yesu mhani atuk ye nərigien kapəriə.

?Rimirai nək wək wə e tuk naha? Luk rorkeikei mə tukrini atuaturək nəkkiarijen ye narəyen kape Yesu. Rimə tukrirkun huvə nəfrakisien ye narəyen kape Yesu, maməgkiar kimi narmamə yamə mine kimnasəriwək iriə Yesu masəm naha nhagin yame In rimnamor. Kini Luk rimiwəs huvə nəkkiarijen kapəriə, kwasig ikin rirai nək wək wə e. In rorkeikei mə tukrhajoun mə Yesu In yermamə əfrakis kirik mine Kughen, rimipəh norien nar has kirik. In Kughen, kini In ravəh miragh narmamə.

Luk rimirikakun nəkkiarijen kafan

¹⁻³ Teofilas, ik yamehuə kirik, kamsiai ik. Narmamə khapsaah kimisəm narimnar kin nimririə yame Yesu rimnor ye nipig rimnamarə ye tokrei tanə. Iriə kimnisarə ye nipig kape nirikakunien kape narimnar minə a, kini misarkut pik mə tuksərəhu atuaturək nəvsaoyen kape narimnar minə a. Kimnharai ta narimnar yamə mine narmamə tiksın kimnhani, kini mhani-ərhav. Kini yo yimiwəs huvə nəkkiarijen iran minə mə jakirkun huvə narimnar minə a ye nirikakunien kafan. Kini taktəkun ai, kafak nərigien rimə jakrai atuaturək narimnar m-fam mher-pre kin. Jakrai atuaturək yamə minə kimisəkupən, mine yamə mine kimnhakwasig. ⁴ Yimnorkeikei mə jakni narimnar minə e tuk ik mə takirkun atuaturək nəfrakisien kape nəvsaoyen yame kinhajoun ta ik kin.

Agelo kirik rimini-ərhav narhayen kape Jon Bap-taes

⁵ Ye nīpīg king kape provins e Judia, nhagin e Herod Ehuə, pris kīrik aikin, nhagin e Sekaraea. In kīrik ye pris minə kamokrən kin əriə kimə, “Pris minə kape kwənərəus kape Apia,” [yame rīmasi-pən ye kwənərəus kape Eron kupən]. Kafan piahwaru, nhagin e Elisabet, rīmasi-pən min ye kwənərəus kape pris e Eron.

⁶ Kini iriu kwətuatuk ye nīmri Kughen, mawəri-pən huvə norien kape Loa kape Moses, mine nəgkiarien minə iran; mīrapəh nīwəsikien kīrik.

⁷ Məriḡ jiriu rīrkək meinai Elisabet ror siə kin ror hanə, minəpiahwaru, kini Sekaraea min rīnəhuaru.

⁸ Kini ruauə atuatuk ye nīpīg yame Sekaraea mine kwhen kafan kasor wok kapəriə ye Nimə Ehuə kape Kughen.

⁹ Khamə tuksəm-ru mə pa nhagin tukrauru-pən ye Nimə Kape Kughen mīvaan insens nəmiovin rapien huvə mamvən tuk Kughen. Kini ye norien kape pris minə kape nīrpenien yermamə yame tukrivən imə, kimnharai-pən nhagriə ye kwaji kapiet kīrik mhawhan. Kimnhawhan, kapiet yame kimnharai-pən nhag Sekaraea iran rukreikin haktə.

¹⁰ Məkneikin rīməpəh narmamə khapsaah iruə kasofugin masəhuak, kini rīmauru-pən imə mīvaan insens.

¹¹ Məkneikin agelo kīrik kape Kughen Yer-maru rītərhav-pə marer ye nīkar tebol matuk ye kwənmhaan yame rīvaan insens ikin.

¹² Kini Sekaraea rəm rakur, miḡin pik.

¹³ Məriḡ agelo a rini-pən tukun mīmə, “Sekaraea, pəh niḡinien, meinai Kughen rimməriḡ kafam nəhuakien. Kafam piahwaru Elisabet tukrərəh tini kirik yerman. Kini takaməkeikei mhen-pən nhagin mə Jon.

¹⁴ Kini takəriḡ rhuvə, magien tukun, kini narmamə khapsaah tuksagien tuk nimraghien kafan,

¹⁵ meinai in tukruə yamehuə kirik ye nimri Kughen Yermaru. Kini to in rirəh ninimien waen, mine ninimien skai minə.* Kini Nanmin kape Kughen tukrikwar ye nimraghien kafan, ririkakun ye nipig raməmır apa ye tip nisini, mamvən, infamien rirkək.

¹⁶ Kini in tukrivi-pə nəmə Isrel khapsaah kharerig-pə tuk Yermaru kapəriə e Kughen.

¹⁷ Kini in tukruə məkupən kin Yermaru ye nanmin mine nəsaninien kape Elaeja kupən, mə in tukrukreikin riki tatə minə khrerig-pən min tuk kapəriə kwajikovə minə; kini in tukrukreikin min narmamə yamə mine kasəsik nəkwai Kughen khauə min ye nirkunien kape nəmə atuatur minə. Ye norien a, in tukror apnəpeinə ye nimraghien kape narmamə tuk nuəyen kape Yermaru.”

¹⁸ Məkneikin, Sekaraea rini-pən tuk agelo mīmə, “?Jakhawor pən iran mine mirkun mə nar e tukruə mor nəfrakisien kin? Meinai yo yaknəhuaru ta; kini kafak piraovin rinəpiəhuaru min.”

¹⁹ Məriḡ agelo a rini-pən tukun mīmə, “Yo, nhagik e Gabriel, kini yo yakamərer ye nimri Kughen ye nipig m-fam. Kini In rimmher-pə kin yo

* **1:15:** Nam 6:1-4 ramni mə profet minə khapəh nhanimien waen, tamə kisapis kin. **1:15:** Nam 6:2-3 **1:17:** Mal 3:1; 4:5-6; Mat 17:11-13

mə jakuə məgkiar kimik, mini-pre nəvsaoyen huvə e.

²⁰ ! Ǝtəriḡ-ru! Neramim tukrərpəvīn kini takeinein nəgkiarien meriaji nīpīḡ takəm nīprai nəgkiarien e, meinai nīmīpəh nīniyen nəfrakisien ye kafak nəgkiarien. In tukruə mor nəfrakisien kīn ye nīpīḡ atuatur kafan.”

²¹ Kini ye nīpīḡ a, narmamə kīmīseito kīn Sekaraea, mīsəriḡ mə rhawor ramor məkna tan pən ye nəkwai Nīmə kape Kughen.

²² Kini rīmatərhav-pə, meinein nəgkiarien. Ror məkneikīn iriə kīmnharkun mə in rīmnəm nəmrərhavyen kīrik imə. Raməgkiar əmə kīn kwermīn mamvən, neramən rīmnarpəvīn.

²³ Kini nīpīḡ rīmnor infamien ye wok kape pris ye nəkwai Nīmə kape Kughen, in rīrerīḡ-pən yerkwānu.

²⁴ Kini rīpəh norien tu, kafan pīahwaru ror tīpīn, mamerkwaig əmə yerkwānu meriaji makuə kīrkīrīp,

²⁵ mamni mīmə, “Nar e Kughen Yermaru rīmnor ruə irak. Apa kupən, narik rīrkək, yakaurīs. Məriḡ taktəkun ai, Kughen rīmnor rhuvə-pə kīmī yo, kini rīkīk ragien mə jakrəh kwajikovə kīrik, mīpəh mīn naurīsien kīn nīmri jir.”

Agelo kīrik rīmīni-ərhav mə Yesu tukrarha-pə ye tokrei tanə

²⁶ Kini nīpīḡ Elisabet ror tīpīn mīvəh makuə sikis, Kughen rīmnher-pə kīn agelo kīrik kafan, nhagīn e Gabriel, rīvən apa yerkwānu kīrik nhagīn e Nasaret, ye provins e Galili.

27 In mivəh nəgkiarjen kirik mamvən kimi pi-raovın kirik nhagin e Meri. Yerman rıpəh hanə nivəniən tukun, mərig kimirpen ta kimə tukikir pən kimi kwən kirik, nhagin e Josef, yame in kwənərəus kirik kape King Deved.

28 Kini agelo a raji-ərhav pən tukun, mini-pən tukun mımə, “Rhuvə, Meri. Kughen rımnərəhu kafan nihuvəyen kimik, kini mamarə kimiru min.”

29 Mərig tipir ramuh Meri tuk nıprai nəgkiarjen a, mımə, “?Rhawor e mamni vi vi məkneikin yo?”

30 Mərig agelo a rini-pən tukun mımə, “Takpəh niginiən, Meri, meinai Kughen rimirpen mə tukrautə-pre kin kafan nihuvəyen kimik.

31 Ror məkneikin, takaməkeikei mor tipim. Takaməkeikei mırəh kwaji kirik yerman, mhen-pən nhagin mə Yesu†.

32 In tukruə mamor yemə huvə pik kin. Tukaməkeikei kokrən kin In kimə In Ji Kughen Yerpırig. Kini Kughen Yermaru tukror In ruə king rəmhen əmə kin rıpni kupən e Deved.

33 Kini In tukramarmaru ye kwənərəus yamə mine khasi-pən ye Jakob, kini kafan narmaruyen tukramarə kape rerin.”

34 Kini Meri rini-pən tuk agelo mımə, “?Jakhawor-pən iran mine mırəh kwajikovə kirik tukmə yakpəh nəri-pən-hanəyen yerman?”

35 Mərig agelo rini-pən tukun mımə, “Nanmin kape Kughen tukrurə marə iram, kini nəsaniniən

1:27: Mat 1:16,18 † **1:31:** Nhag e Yesu, nıpran ramni mımə Kughen tukrivəh mıragh narmamə mifam. **1:31:** Aes 7:14; Mat 1:21-23 **1:33:** 2 Saml 7:12,13,16; Aes 9:7

kape Kughen Yerp̄irig tukrhen ik. K̄ini in e kwa-jikovə yame takrəh, in ratuatuk pik, tukamokrən kin In kimə Ji Kughen.

³⁶ K̄ini, əmru, kuhum e Elisabet rinəpiəhuaru pawk, mərig rinor ta t̄ip̄in kin kwaji yerman k̄irik. K̄imini in kimə piahwaru yame ror siə kin, mərig taktəkun ai rinor t̄ip̄in mivəh makuə sikis.

³⁷ Narimnar minə e kashajoun-pən mə nar k̄irik r̄ip̄əh norien neineinien tuk Kughen.”

³⁸ Məkneik̄in Meri r̄ini-pən tukun mimə, “Ǝwəh. Yo yorwok əmə kape Kughen Yermaru. Pəh In tukror naha nhagin kimi yo yame ik nakamni.” K̄ini agelo rəta iran, mamvən.

Meri rimavən məm Elisabet

³⁹ Kwasig ikin ye narimnar minə a, r̄ip̄əh norien tu, Meri rimnarar iman ikin, mhai miren nar mivən apa yerkwanu k̄irik ye nikar tukwas minə ye provins e Judia,

⁴⁰ mauru-pən imei Sekaraea mine Elisabet. Magien tuk Elisabet,

⁴¹ kini n̄ip̄ig Elisabet r̄ərig Meri raməgkiar, məknakin kwajikovə a ye t̄ip̄in rakur mikiu; kini Nanmin kape Kughen rimnor Elisabet

⁴² rok-rapomh mimə, “!Kughen ramor rhuvə-pre kimik rapita n̄ipiraov̄in minə fam, kini In tukror huvə-pən kimi kwaji yerman yame takrəh!

⁴³ Mərig yakpəh n̄irkunien mə rhawor e Kughen ramor huvə pə məkneik̄in kimi yo mə nis̄in Yermaru kafak tukruə məm yo.

44 Yakamni məkneikin meinai nıpiğ yımınarig kafam nəgkiarien, kwajikovə e yame raməmır e ye tipik ramagien mamkiu.

45 Kini Kughen tukror rhuvə pre kimik meinai nımını nəfrakısien ye nəgkiarien yame Kughen Yermaru rımını-pre tuk ik.”

Meri raməni nıpei maməgnəgin Kughen

46 Məkneikin Meri rımə,
“Ye nımraghien mınə fam kafak, yakaməgnəgin Kughen Yermaru,

47 kini rikik ramagien pıik tuk Kughen kafak yame ravəh mıragh yo,

48 meinai yo yorwok əmə kafan yame yo yermamə apnəpiğ əmə, mərig rikin raməsik yo.

Kini taktəkun ai mamvən, narmamə m-fam tukhani mə Kughen rımnor huvə pə kimi yo.

49 Meinai Kughen e nəsaninien kafan in rehuə,
In rımnor narımınar rehuə kimi yo.

Kini nhagin ramərhakə.

50 Kini rikin rehuə tuk narmamə yamə mine kamhasiai In, iriə e narmamə yamə mine kimisəkupən misarə mine yamə mine tukpi-hauə kwasig ikin.

51 In rımnor nar apsipis mınə ye nəsaninien ye kwermın.

Mher yerhav kin narmamə yamə mine kisausit ye nətərigien kapəriə.

52 Mivəh-si-əhu namehuə mınə ye kapəriə neihuəyen,
kini mivəhsi-haktə narmamə yamə mine kapəriə nətərigien reiwaiyu.

53 Narmamə yamə mine nikumhə raməs əriə, In raməvigin əriə kin nəviginien yame rhuvə, kini narmamə yamə mine kapəriə nautə rehuə, In rimmher yerhav kin əriə, nar rimirkək tuk əriə.

54 In rimmnasitu ye kwənərəus kape Isrel, iriə e yorwok minə kafan. Rikin raməsik mə rikin tukraməkeikei mamehuə tuk əriə,

55 ririkakun ye Ebrahim kupən mine kwənərəus kafan, mamvən kape rerin, rəri-pən nəgkiarinen yame rimiini-pən ta tuk kaha minə kapətawə.”

56 Kini Meri ramarə iriu Elisabet mivəh makuə kisisər, kini ai, mipirerig-pən iman ikin.

Jon Baptaes rimnarha-pə

57 Kini nipig atuatur kape Elisabet rimauə mə tukreimək iran, kini rimirəh tini yerman.

58 Kini narmamə yamə mine kasarə ipakə tukun mine kafan kwənərəus minə kimisərig nəvsaoyen a mə Kughen Yermaru rikin rehuə tukun mor rhuvə pən məknakin kimin, kini iriə kimnhauə misor kirikianə iriə min mə tuksagien kwis.

59 Kini nipig pikwarinen a rimiivəh nipig eit, kini iriə khauə mhavəh nao kim in. Kini ipakə əmə kishen-pən nhagin mə nifnhag rimni e Sekaraea,

60 mərig nisini rimiini-pən mimə, “Nikam. Pəh kishen-pən nhagin mə Jon.”

61 Mərig iriə khani-pən tukun mhamə, “?Rhawor? Ye kwənərəus kapəmiru, nhag e Jon rirkək iran.”

1:53: Sam 34:10

1:54: Sam 98:3

1:55: Jen 17:7; Maeka 7:20

1:59: Jen 17:12; Lev 12:3; Luk 2:21

⁶² Kini masəgkiar kın kwermiriə misaiyoh-pən Sekaraea mhamə in rorkeikei mə tukshen-pən nhagin mə pa.

⁶³ Kini in raiyoh-pən əriə mə tukharəh-sipən nar kirik pəh tukriri-pən nəgkiarien kirik aikin, mirai-pən mimə, “Nhagin e Jon.” Kisəm kisakur pik kın.

⁶⁴ Məkneikin, neramin rihuatuk, məgkiar mamni vi vi Kughen.

⁶⁵ Kini narmamə m-fam yamə mine kisarə ipakə tukun kisakur kın. Kini narmamə kimnhani narimnar minə a rarkurao ikin minə fam ye nikar tukwas minə ye provins e Judia.

⁶⁶ Kini narmamə mifam yamə mine kimnhavəh nəvsaoyen a, misətərig kın, misaiyoh əriə minə mhamə, “Man. ?Keinein mə kwajikovə e tukreihua mor naha?” Kimnhani məknaikin meinai kimisəm mə nəsaninien kape Kughen Yermaru ramarə iran.

Sekaraea rimini-ərhav nəgkiarien yame Kughen rimivəhsi-pən kimin

⁶⁷ Məkneikin Nanmin kape Kughen rimnor riki Sekaraea, ramni-ərhav nəgkiarien yame Kughen rimivəhsi-pən kimin mimə,

⁶⁸ “Pəh khani vi vi Yermaru, In Kughen kape nəmə Isrel,
meinai In rimauə mə tukrasitu ye kafan narmamə minə,
kini mipik ta əriə ye kwermi tikmir minə kapəriə.

⁶⁹ In rimivəh-si haktə yemə əsanin yame ravəh miragh ətawə, yame ramsi-pən ye

kwənərəus kape yorwok kafan e Deved
kupən

⁷⁰ raməri-pən əmə nəgkiarien yame rimivəhsi-pən
kimi kafan profet kupən minə mimə

⁷¹ tukrivəhsita ətawə tuk tikmir minə kapətawə
mine tuk kwermi narmamə mifam yamə mine
kasəməkin ətawə.

⁷² Kini mimə rikin tukreihua tuk riptawə minə,
kini rikin tukraməsik promes atuatur

⁷³ yame In rimini-pən ta tuk riptawə e Ebra-
ham mimə

⁷⁴ tukrirəh-si ta ətawə ye kwermi tikmir minə
kapətawə,

mə nipig mifam ye nimraghien kapətawə, kitawə
tuharkun nisorien wok kafan ye nimri
Kughen, mhapəh nhaginien,

⁷⁵ kitawə kisəmərhakə misatuatur ye nipig mifam.”

⁷⁶ Kini Sekaraea rarar mini-pən tuk tini mimə,
“Kini ik, narik, tukokrən kin ik kimə ik pris kape
Kughen Yerpig;

meinai Ik takəkupən kin Yermaru mor
apnəpeinə ye swatur kafan,

⁷⁷ mamni-ərhav tuk kafan narmamə minə mə
Kughen tukrəspir ta təvhagə has kapəriə,
mivəh miragh əriə.

⁷⁸ In tukraməkeikei mor məknakin meinai rikin
rehuə tuk ətawə, mamor huvə pə kimi ətawə.

Rikin rehuə tuk ətawə, Kristo tukruə tuk ətawə
rəmhen əmə kin yame mirh ramhaktə
mamvən ye neai

1:69: Sam 18:2 **1:71:** Sam 106:10 **1:72:** Jen 17:7; Sam 105:8-9

1:73: Jen 22:16-17 **1:75:** Taet 2:12-14 **1:76:** Aes 40:3 **1:77:**

Jer 31:34 **1:78:** Aes 60:1-2

79 misia-pen atawə yamə mine kasarə ye nəpignapien mine apa ikin nəsaninien kape nimhəyen ramhen narmamə ikin,

kini mamkir-pən nihutawə ye swatuk kape nəmərinuyen.”

80 Kini pikwarien a ni pran ramehuə, kini mamehuə min ye nanmin kape Kughen. Kini nipig mifam in ramarə apa ye tipəvsik mameito kin nipig atuaturuk yame tukririkakun wok iran ye nimri nəmə Isrel.

2

Yesu rimnarha-pə (Mat 1:18-25)

1 Ye nipig a, yemə Rom kirik, nhagin e Sisa Ogastas, in ramarmaru ye tanə minə fam kape Rom. In mamərəhu loa kirik mimə tukəvheikin fam narmamə yamə mine kisarə aikin a.

2 (In e nəvheikinien narmamə yame kimnəkupən kor. Ye nipig a, kwən e Kwaerinas in gavman kirik kape provins e Siria).

3 Kaməvheikin narmamə, narmamə tukasəkeikei mharerig-pən mhavən hanə iməriə minə ikin mə tukəvheikin əriə.

4 Ror pən kwən a Josef min ritərhav yerkwanu e Nasaret ye provins e Galili, mivən apa provins a Judia, yerkwanu kirik kamni kimə Betlehem, imei King Daved kupən. Rimavən aikin a meinai in kwənərəus kirik kape King Daved.

5 Kwerpen ta Josef mine pian e Meri mə tukwarkurək; kini Meri natukreimək kin kwajikovə. Kini iriu kimiravən apa Betlehem mə tukəvheikin min əriu.

6-7 Kini kratərhav Betlehem, mīrapəh nīwəmien kwənmhan tukwapir ikin, mwarə ye nimə kape nar mīragh. Mwarə hanə apaikin, kini rinor nipig kape kwajikovə tukrarha, kini reimək kin nimirin nupan kafan, yerman. Muvrig kin neipən, mərəhu-pən əmə in ye tikirao yame nar mīragh minə kasəvigin-pən iran.

Agelo minə khatərhav-pə tuk yorwok ye sipsip minə

8 Kini ipakə əmə tuk yerkwanu e Betlehem, narmamə yamə mine kasəvigin sipsip minə kasarə yerki mənvhirik masarha tuk sipsip minə yenpig.

9 Məkneikin agelo kirik kape Kughen Yermaru ritərhav-pə tuk əriə, nikhakien kape Kughen Yermaru risia-pen əriə, khagin pik.

10 Mərig agelo a rimini-pən tuk əriə mimə, “Hapəh nhaginien. Meinai yo yakwauə mə jakni-pre nəvsaoyen huvə tuk əmiə, yame tukror riki narmamə ragien pik. Kini Nəvsaoyen a ramvən tuk narmamə mifam.

11 Taktəkun əmə, yermamə kirik rimnarha-pə ye taon kape King Deved. In ravəh mīragh narmamə, kini In Kristo yame Kughen rimini-ta kupən mə tukrher-pə kin tuk əmiə. Kini In Yermaru.

12 Kini taksəm kwajikovə en kimuvrig kin neipən, kərəhu-pən ye tikirao, ror nimtətien kimi əmiə mə kwajikovə a in a yakməni.”

13 Məkneikin, agelo minə khapsaah khatərhav-pə masərer iriə min, masəgnəgin Kughen, mhani mhamə,

14 “Pəh khani vi vi Kughen apa yerpilig ye neai.

Kini narmamə ye tokrei tanə yamə mine riki Kughen ramagien tuk əriə, pəh kisərə ye nəmərinuyen.”

Yorwok ye sipsip minə kimnhavən masəm Yesu

¹⁵ Məkneikin agelo minə kimisəta ye yorwok ye sipsip minə, mharerig-pən apa ye rao ye neai, kini yorwok ye sipsip minə kimnhani tuk əriə minə mhamə, “Pəh khavən apa Betlehem, misəm-ru nar e Kughen Yermaru rimini-pə tuk ətawə.”

¹⁶ Kishai miren mhavən misəm Meri mine Josef mine kwajikovə yame ramapir-pən ye tikirao.

¹⁷ Nipig kimisəm, kimnhani ərhav nəgkiarieren yame agelo rimini ye kwajikovə,

¹⁸ kini narmamə mifam yamə mine kimisərig nəgkiarieren yame yorwok ye sipsip minə kimnhani-pən tuk əriə, kisakur pik kin.

¹⁹ Mərig Meri rimnətərig əmə kin narimnar minə e, markut tuk nərigien nipran.

²⁰ Mərig yorwok ye sipsip minə kimnharerig, mhavəhsi-haktə nhag Kughen, mhani vi vi In tuk narimnar m-fam yamə mine kimisəm misərig; rəmhen əmə kin yame agelo rimini-ta tuk əriə.

Kamhen-pən nhag Yesu

²¹ Kwajikovə a rimnarha, mivəh nipig eit, kini kimivəh nao kimin rəri-pən əmə loa kapəriə, kini khen-pən nhagin kimə Yesu, nhag yame agelo rimini-pən ta tuk Meri nipig in rimnor tipin.

Josef mine Meri kimirərh Yesu miravən apa ye Nimə kape Kughen

22-24 Ye n̄ip̄ig a, tukm̄ə kwajikov̄ə k̄irik rarha, r̄imni m̄ine n̄is̄ini tukaw̄əkeikei mwor sakrefaes kape n̄əspirien mam̄ə, r̄əri-p̄ən Loa kape Moses,* k̄ini ruaūə atuatur̄ ye n̄ip̄ig kape Josef m̄ine Meri m̄ə tukwor m̄əkna. Ror p̄ən k̄ir̄ər̄əh Yesu m̄irhuv̄ən Jerusalem, m̄irav̄əh mak ye tan̄ə k̄ir̄aru ūə ȳəkw̄in̄ətūən k̄ir̄aru k̄ini m̄whopni, r̄əri-p̄ən əm̄ə loa yame Kughen Yermaru r̄im̄ini.†

Kini k̄im̄irav̄əhsi-p̄ən kwajikov̄ə a k̄imi Kughen Yermaru. Nar a ram̄əri-p̄ən N̄əgk̄iar̄ien kape Kughen yame ramni m̄im̄ə,

“N̄im̄r̄in nupan m̄in̄ə yerman, tukam̄əkeikei k̄iv̄əhsi-p̄ən ərīə k̄imi Kughen Yermaru m̄ə kafan m̄in̄ə.” (Eks 13:2, 12)

Simeon m̄ine Ana k̄imaw̄əm Yesu, kaw̄əgn̄əḡin Kughen

25 Kini huaru k̄irik ramar̄ə apa Jerusalem, nhaḡin e Simeon. Kafan n̄im̄raghien in ratuatuk huv̄ə, k̄ini n̄ip̄ig m̄ifam in ram̄əri-p̄ən n̄əgk̄iar̄ien kape Kughen. Kini in rameito k̄in nūəyen kape Kristo yame In tukrūə m̄iv̄əh m̄iragh n̄əm̄ə Isrel. Kini Nanm̄in kape Kughen rūə m̄ikuar yerkin.

26 Nanm̄in kape Kughen rūini-p̄ən ta tukun m̄im̄ə tukr̄ip̄əh n̄im̄h̄əyen meriaji tukr̄əm Kristo yame Kughen Yermaru r̄im̄ini m̄ə tukr̄her-p̄ə k̄in.

27 Kini Nanm̄in kape Kughen r̄im̄nor rikin m̄ə tukrauru-p̄ən ye Nim̄ə Ehūə kape Kughen. Kini Josef m̄ine Meri k̄im̄ir̄ər̄əh Yesu m̄waru-p̄ən ye Nim̄ə kape Kughen m̄ə iriu tukwor nar̄im̄nar fam yame Loa kape Moses ramni.

* 2:22-24: Nakəm loa e ye Eks 13:2 m̄ine 1 Saml 1:22-28.

† 2:22-24: Loa e ram̄əm̄ir̄ ye Lev 12:8.

28 Məkneikın Simeon rımınəm Yesu, kını mırəh kın kwermin, kını mamni vi vi Kughen mamni-pən tukun mımə,

29 “Kughen Yermaru, promes yame Ik nımını tuk yo, naknor əfrakis.

Kını taktəkun ai, eighaan kın yo, yorwok e kafam, pəh yakmhə ye nəmərınuyen,

30 meinai yaknəm kwajikovə e kın nımrik yame tukrīvəh mıragh narmamə.

31 Ik nımnor apnəpeinə mə In tukrīvəh mıragh narmamə,

kını narmamə m-fam tukharkun nar a.

32 In tukruə rəmhen kın laet, mhajoun swatuk kın nəmə ye kantri pisin pisin mınə,

Kını narmamə tukhavəhsi-haktə nəmə Isrel tukun.”

33 Kını rım kwajikovə a mınə nisini kwakur pik kın nəgkiarien yame Simeon rımını iran.

34 Kını Simeon rəhuak mımə, “Pəh nıhuvəyen kape Kughen tukrurə tuk əmiru.” Kını mını-pən tuk Meri, nisın kwajikovə a, mımə,

“!Ərig-ru! Kughen rımırpen ta kwajikovə e mə tukror nəmə Isrel khapsaah tukhamir,

kını mə tukror mın əriə khapsaah khavəh nımraghien.

Kughen rımırpen pawk In mə In ror nımtətien kırık, mərig narmamə tukhani hah In.

35 Ror pən tukəm əpu nərigien has kape narmamə khapsaah.

2:30: Aes 52:10; Luk 3:6; Taet 2:11

2:32: Aes 42:6; 49:6; 52:10

2:34: Aes 8:14; Mat 21:42; 1 Pita 2:8

Kini, Meri, rikim tukrəmhə tukun rəmhən kɪn yame yermamə kɪrik ramhai rikim kɪn nau nisə.”

³⁶ Kini piahwaru kɪrik ramarə aikin, nhagin e Ana. In profet kɪrik. In ji Fanuel, kwənərəus kape Aser kupən. Rinəpiahwaru əgkəp. Nipig rimnamətamaruə əmə, məri-pən kafan yerman. Mwarə kwis kape newk seven əmə, kwən a rimhə.

³⁷ Rimnarə pisin əmə məknakin meriaji mipiəhuaru. Kini taktəkun ai kafan newk eiti fo. Nipig mifam in raməmɪr ye Nimə kape Ehuə Kughen maməhuak, yenpig mine yeraan. Matuakəm mipəh nəviginien mə tukrəhuak kimi Kughen.

³⁸ Kini in rimauə atuaturuk ye nipig yame Simeon raməgkiar kɪn kwajikovə a. Kini piahwaru ai rimini vi vi Kughen tukun, kini maməgkiar ye kwajikovə e kimi narmamə mifam yamə mine kamhawhin mə Kristo tukrɪrisin nəmə Jerusalem.

Josef mine Meri kimiravən apa Nasaret

³⁹ Kini Josef mine Meri kimiwor narimnar fam yame Loa kape Kughen Yermaru ramni, kini mərhirerig-pən imərisir ikɪn Nasaret ye provins e Galili.

⁴⁰ Kwajikovə a rinehuə muiskai, muirkun huvə nar, kini nipig m-fam nihuvəyen kape Kughen rukwar ye kafan nimraghien.

Tamaruə e Yesu ramvən apa Nimə Ehuə kape Kughen

41 Ye newk minə fam, rım Yesu mine nisini kimiravən apa Jerusalem mə tukwor lafet kape Pasova.‡

42 Kini nıpig Yesu rımivəh newk twelef, kimiwor norien yame kawor hanə, kini Yesu rikwasig kin əriu mirhivən apa faktə ye lafet a.

43 Kini lafet rınor infamien, kini kafan minə kımnharerig mhavən iməriə ikin; mərig tamaruə Yesu In rıpəh nıkwasigien kin rımni mine nisini, maməmır əmə apa Jerusalem. Kini iriu kweinein.

44 Krəmə-ta mə ramkwasig kin əriə. Kini kımisəriwək mamhavən tuk nıpig piəpiə kirik. Mıpirərikakun mwarha-kin yerki kwənərəus kapəriu mine iriu minə tiksın.

45 Mərig kirapəh niwəmien In, mwarha-kin, mirarerig miravən Jerusalem.

46 Kwarha-kin In nıpig kisisər, kini mıpiwəm apa ye Nimə Ehuə kape Kughen. Ramkwətə iriə nəmhajoun minə, mamətərig kin əriə. Kini ma-maiyoh əriə kin narımnar tiksın.

47 Kini narmamə mıfam kımisəriğ In, kisakur tuk kafan nırkunien mine nhorpınien nəgkiarien minə kafan.

48 Kini rımni mine nisini kımıwəm In, kwakur pik kin. Kini nisini rımını-pən tukun mımə, “Narık. ?Nımnhawor mor məkneikin irəmru? !Ərig-ru! !Kımru rımım, rikımru rəmhə pik tuk ik, kini yakwarha-kin pik ik!”

49 Mərig In rını-pən tuk əriu mımə, “?”

‡ 2:41: Ye nıpig kape lafet kape Nəviərokinien, uə Pasova, nəmə Isrel rikiriə raməsik Kughen rımıwəh miragh kwənərəus kupən kapəriə mirəh-si ta əriə ye kwermı yamehuə kape İjip. Əm-ru stori kape Pasova ye Eksodas 12:21-27.

Nakawarha-kin Yo tuk naha? Tukmə ror nakrapəh nırarkunien mə Yo jakaməkeikei maməmır ye Nimə kape Rimik.”

⁵⁰ Mərig iriu kİRəpəh nırarkunien nİprai nəgkiarien yame rİmİni-pən tuk əriu.

⁵¹ Kİni In rİkwasİg kİN əriu, mİrheiwaiyu mİrhİvən apa Nasaret. Kİni In rİmİsİai əriu mamor nəkwairiu. Mərig nİpİg mİfam nİsİni ramətərig kİN narİmnar mİnə fam a.

⁵² Kİni Yesu nİpran ramehuə, kİni kafan nİrkunien ramhaktə pİK. Kİni ye nİpİg mİfam, Kughen mİne narmamə, rİKiriə ragien əmə tukun.

3

Jon Baptaes raməvsao-ərhav kİN nəgkiarien kape Kughen

(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)

¹ Kwasiġ ikin ye narİmnar mİnə a, yemə Rom kİRik, nhagin e Taebirias Sisa, in ramehuə ye provins mİnə fam kape Rom. Kİni ye nİpİg in rİnamarmaru meriaġi newk fİftin, kİni kwermİN mİnə tİksİN e: Herod Antipas ramehuə ye provins e Galili; mİne piauni Filip in ramehuə ye provins mir e Ituria mİne Trakonaetas, mİne Lisanas ramehuə ye provins e Abilin, mİne Ponjes Paelat in gavman kape provins e Judia.

² In e ye nİpİg atuatur kape Anas mİne Kaefas yame iriu jİf pris mir.

Ye nİpİg a, Jon, ġi Sekaraea, yame rİnehuə ta ai, mamarə apa ikin ruhiko ikin, kİni Kughen rİmİvəh-sİpən nəgkiarien kİRik kİmin.

³ Kini in rimnokrən apomh pən ikin minə ipakə tuk nu apa Jodan maməvsao-ərhav kin nəgkiarrien kape Kughen. In mamni-pən mimə narmamə tukasəkeikei misarar ye nərigien kapəriə tuk təvhagə has, kini mhavən tuk Kughen mə In tukrəspir norien has minə kapəriə. Kini mə nımtətien kirik e, tukor baptaes irəriə.

⁴ In rəri-pən əmə nəgkiarrien yame Aesea rimirai kupən ye nəkwəkwə kafan mimə,
“Kwən kirik ramokrən ehuə apa ikin ruhiko ikin mamni mimə,

‘Kimiə taksor apnəpeinə ye swatuk kape Yermaru, kini misor kafan swatuk ratuatuk.

⁵ Nıkwətanə minə fam tuksuun huvə,
kini tukwas minə mine nahawk minə fam tuksətən-ətən,

kini swatuk iko iko minə tukərəhu atuatuk,
kini swatuk yame rapəjiapət tukəkeikei kor rıpiə.

⁶ Kini narmamə mifam tuksəm swatuk kape Kughen tuk nivəh-miraghien narmamə.’”
(*Aes 40:3-5*)

⁷ Kini ye nıpig a, narmamə khapsaah kimnhavən tuk Jon mə in tukror baptaes irəriə; mərig rini-pən tuk əriə mimə, “! Kimiə naksahas rəmhen əmə kin snek yamə mine kasərhwopah! Pəh nien mə tuktu, Kughen ror niemhaa mivəhsi-pən narpinien kimi narmamə. ?Mərig, pa ramni mə to kimiə nakharkun nisaptayen kin?

⁸ Sor narimnar tiksın yamə rhuvə mə tuksəm mə nakwəsəpəh əfrakis norien has minə kini mhavən tuk Kughen. Nəfrakisien mə kimiə kwənərəus

kape Ebrahim, mærig rikimiæ tukripæh næsikien mæ Kughen tukramækeikei mivæh miragh æmiæ mhawor kimiæ kwænæræus kape Ebrahim. !Nikam, in nar apnapig æmæ! Yakamni-pre tuk æmiæ mæ Kughen rirkun nor-mîn-ien kapiet apnapig ruæ ræmhen kin kwænæræus kape Ebrahim.

⁹ Kini taktækun ai, Kughen rinærer matuk ta mæ tukræru nuknei nai. Kini tukmæ nai kirik ripæh nikuæyen kin kwænkwan yame rhuvæ, kini tukræru marakikin-pæn ye nap.”*

¹⁰ Kini kwhen ehua a kimisaiyoh Jon mhamæ, “? Mærig, naha nhagin kimawæ jakasækeikei misor?”

¹¹ Kini Jon rini-pæn tuk æriæ mimæ, “Tukmæ kafam neipæn kiraru, væhsi-pæn kirik kimi yermamæ yame kafan rirkæk. Kini tukmæ nam næviginiën raræ, æhi-pæn tiksîn kimi narmamæ yamæ mine næriæ rirkæk.”

¹² Kini narmamæ tiksîn yamæ mine kasærer tuk mane kape takis kimmhauæ mæ Jon tukor baptaes iræriæ, kin misaiyoh in mhamæ, “?Naha e nhagin kimawæ jakasækeikei misor?”

¹³ Kini Jon rini-pæn tuk æriæ mimæ, “Takhapæh nhavæh-sitayen mane tuk narmamæ rapita yame ræmhen mæ takhavæh.”

¹⁴ Kini mobael minæ tiksîn kimisaiyoh min mhamæ, “? Mærig rhawor iræmawæ? ?Naha e nhagin kimawæ jakasækeikei misor?”

3:8: Jon 8:33,39 * **3:9:** Jon Baptaes ramægkiar skai kimi Farisi mine Sadusi, yamæ mine khamæ ta mæ Kughen tukramækeikei mivæh miragh æriæ meinai iriæ ji Ebrahim minæ. Nuhpikiniën ye nai yame Kughen tukræru ramhajoun mæ Kughen tukrækir norien kape narmamæ, kini yamæ mine khapæh nisorien norien huvæ, Kughen tukrivæh-si-pæn narpiniën kimi æriæ. **3:9:** Mat 7:19 **3:12:** Luk 7:29

Kini in rini-pən tuk əriə mīmə, “Takhapəh nhaviyen niginiēn kimi narmamə mhamə, ‘Tukmə nakhapəh nhavəh-si-pəyen mane, kini jaksor nəmhəyen kimi əmiə, uə jaksor əmiə naksarer ye nimir mīrh kini yakhani hah əmiə.’ Mərig rikimiə tukraməkeikei mamagien əmə tuk nərok atuatak kapəmiə.”

¹⁵ Kini narmamə minə a kasəm misəm, rikiriə ruh mə tukmə ror Jon in Kristo yame Kughen rimiini mə tukrher-pə kin.

¹⁶ Mərig Jon rhorpin nətərigien kapəriə mīmə, “Yo yakamor baptaes irəmiə kin nu, mərig yer-mamə kirik tukripiuə yame kafan nəsaninien mine nehuəyen rapita yo. Kini yo ye tanə əgkəp; yakpəh nəmhenien mə to yakənimkur mirisin ta nəərəus ye kafan sandel. Kini In tukror baptaes irəmiə ye Nanmin kape Kughen mine nap.

¹⁷ In ramərer matuk tuk nəmien norien kape narmamə maməwhai əriə, nəmə huvə minə mine nəmə has minə. Rəmhen əmə kin yame yeməsim ravəh safel tuk nəspir-tayen tiki kwənkwai wit mə tukripik nimitin yame rhuvə. Narmamə yamə mine khahuvə kisəmhen kin nimit wit, ripik əriə mamvən yerkwanu. Mərig narmamə has kisəmhen kin tiki kwənkwai wit, ramarakikin-pən əriə ye nap ehuə yame ramuək rerin.”

¹⁸ Kini Jon ramni-ərhav nəgkiarieren ripsaah mamor kwirig kin kimi narmamə mə tukri-vi-pə nətərigien kape narmamə khauə tuk Kughen.

*Herod rimiivəh-sipən Jon Baptaes ye kalabus
(Mak 6:14-29)*

¹⁹ Ye nipig a, Herod Antipas rimikir ta Herodias in e piahwaru kape piauni, kini mamor narimnar ripsaah yame rahas. Mərig Jon rokrən skai kimin tukun.

²⁰ Ror pən Herod rimnəsik əpnis pən min ye norien has kafan mivəhsi-pən Jon ye kalabus.

*Jon rimnor baptaes ye Yesu
(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)*

²¹ Mərig kwasig ikin Jon rivən ye kalabus, kini in rinamor baptaes ye narmamə, kini Yesu min rimavən, Jon ror baptaes iran. Kini nipig Yesu rimnaməhuak, Kughen rimnəhitə ye neai,

²² kini Nanmin kape Kughen risi-faktə meiwaiyu iran, nipran rəmhen kin mak ye tanə, kini nəgkiarien kirik risi-pən ye rao ye neai mamni mimə, “Ik narik keikei; rikik ragien pik tuk ik.”

Rip Yesu minə

²³ Nipig Yesu rimirikakun kafan wok, kafan newk rəmhen kin toti. Narmamə khamə ta mə in ji Josef.

Kini Josef in ji Heli,

²⁴ Heli in ji Matat,

Matat in ji Livae,

Livae in ji Melki,

Melki in ji Janae,

Janae in ji Josef

²⁵ Josef in ji Matatias,

Matatias in ji Amos,

Amos in ji Neham,

Neham in ji Esli,

3:19: Mat 14:3-4; Mak 6:17-18
Jon 6:42

3:22: Jon 1:32

3:23: Luk 4:22;

Esli in ji Nangae,
²⁶ Nangae in ji Mahat,
Mahat in ji Matatias,
Matatias in ji Semein,
Semein in ji Josek,
Josek in ji Joda,
²⁷ Joda in ji Joanan,
Joanan in ji Resa,
Resa in ji Serubabel,
Serubabel in ji Sealtiel,
Sealtiel in ji Neri,
²⁸ Neri in ji Melki,
Melki in ji Adi,
Adi in ji Kosam,
Kosam in ji Elmadam,
Elmadam in ji Ere,
²⁹ Ere in ji Josua,
Josua in ji Eliesa,
Eliesa in ji Jorim,
Jorim in ji Matat,
Matat in ji Livae,
³⁰ Livae in ji Simeon,
Simeon in ji Juda,
Juda in ji Josef,
Josef in ji Jonam,
Jonam in ji Eliakim,
³¹ Eliakim in ji Melea,
Melea in ji Mena,
Mena in ji Matataha,
Matataha in ji Natan,
Natan in ji Deved,
³² Deved in ji Jese,
Jese in ji Obed,

Obed in ji Boas,
Boas in ji Salmon,
Salmon in ji Nason,
³³ Nason in ji Aminadab,
Aminadab in ji Admin,
Admin in ji Ani,
Ani in ji Hesron,
Hesron in ji Peres,
Peres in ji Juda,
³⁴ Juda in ji Jekob,
Jekob in ji Aesak,
Aesak in ji Ebrahim
Ebrahim in ji Teraha,
Teraha in ji Neho
³⁵ Neho in ji Serug,
Serug in ji Rehu,
Rehu in ji Peleg,
Peleg in ji Eba,
Eba in ji Sela,
³⁶ Sela in ji Kenan,
Kenan in ji Apaksad,
Apaksad in ji Sem,
Sem in ji Noa,
Noa in ji Lamek,
³⁷ Lamek in ji Metusela,
Metusela in ji Inok,
Inok in ji Jared,
Jared in ji Mahalalel,
Mahalalel in ji Kenan,
³⁸ Kenan in ji Enos,
Enos in ji Set,

Set in ji Adam,
kini Adam in ramsi-pən tuk Kughen.

4

*Setan rimivəhsi-pən wəhsi-pən kimi Yesu
(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)*

¹ Nanmın kape Kughen rimikuar ye nimraghien kape Yesu, kini ye nipig ruasi-pən ye nu apa Jordan, Nanmın kape Kughen rikir In mivən apa ikin ruhiko ikin.

² Aikin, Setan ramarkut mə tukrukrao ye narigien kafan kape nipig foti. Ye nipig minə fam a, In rapəh nəviginien, kini ye nipig infamien, nikumhə rəs pik.

³ Kini Setan rini-pən tukun mimə, “Tukmə ik Ji Kughen əfrah, ni-pən tuk kapier e mə rukreikin muə mor bred kin.”

⁴ Mərig Yesu rhorpin mimə, “Kimirai ye Nəkwəkwə kape Kughen kimə, ‘Yermamə ripəh nimraghien əmə ye nəviginien.’ *(Dut 8:3)*”

⁵ Məkneikin Setan rikir Yesu mivən apa ye tukwas apomh kirik, kini taktəkun əmə, rhajoun In kin kantri minə fam ye tokrei tanə,

⁶ kini mini-pən tukun mimə, “Yo jakərəhu-pre narmaruyen ye tanimtanə ye kwermim, mine nautə kapəriə minə fam, meinai narimnar mifam a raməmır ye kwermik, kini yakirkun neighan-pənien kin kimi naha yermamə yame yakorkeikei mə jakvəhsi-pən kimin.

⁷ Kini tukmə nakəhuak kimi yo, narimnar m-fam ai ik takor kafam kin.”

8 Mərig Yesu rhorpın kafan nəgkiarieren mımə, “Nəkwəkwə kape Kughen ramni mımə, “Taksəhuak əmə kimi kapəmiə Yermaru Kughen, misəri-pən əmə kafan nərigien.’ *(Dut 6:13)*”

9 Məkneikin Setan rikir In mərip In apa Jerusalem mhaktə ye tokrei Nimə Ehuə kape Kughen apa yerpirig əgkəp. Kini mını-pən tukun mımə, “Tukmə ik Ji Kughen əfrakis, iv-ərhav-ru ikin e,

10 meinai kimirai kimə,
“In tukrher-pə kin agelo minə kafan khauə masarha huvə tuk ik.

11 Tukharaptərəkin ik kin kwermiriə mə takpəh nowhan-pənien nihum ye kapier kirik.’” *(Sam 91:11, 12)*

12 Mərig Yesu rhorpın kafan nəgkiarieren mımə, “Mərig Nəkwəkwə kape Kughen ramni mımə, “Takhapəh nisəm-əsaahyen kapəmiə Kughen Yermaru mə ramarha huvə əfrakis tuk əmiə uə nıkam.’ *(Dut 6:16)*”

13 Kini Setan ror infamien ye nivəhsi-pən vəhsi-pənien kimi Yesu; məkneikin, mapitan kin Yesu mawhin nipig huvə yame tukruə mın tukun.

*Yesu rimirikakun kafan wok
(Mat 4:12-17; Mak 1:14-15)*

14 Kini ai, Yesu rimirerig-pən Galili, kini nəsaninien kape Nanmın kape Kughen rimikuar ye nimraghien kafan. Kini kimnəvsao kin In rarkurao ye tanə a.

15 Kini Yesu rimnhajoun ye nimə kape nofuginien minə, kini narmamə m-fam khani vi vi In.

Nəmə ime Yesu kimisəpəh In

¹⁶ Kini Yesu rīmauə Nasaret, aikin rīmnehuə ikin kupən. Kini ye Sabat kīrik, In rīmavən ye nimə kape nofuginien rəmhen əmə kin yame ramor hanə. Kini mərer mə tukrəvheikin Nəkwəkwə kape Kughen,

¹⁷ kini kīvəhsi-pən nəkwəkwə yame kīmnarpəvin-arpəvin yame profet Aesaea rīmīrai kupən. Kini ruhatukin nəkwəkwə məm nəgkiarien yame Aesaea rīmīrai yame ramni mīmə,

¹⁸ “Nanmīn kape Kughen ramarə irak meinai In rīmīrpen yo, jakəvsao-ərhav kin nəgkiarien huvə kimi yavən hah mīnə.

Kini In rher-pə kin yo mə jakvən mamni-pən tuk narmamə yamə mīne kīvəhsi-pən əriə ye kalabus mə tukīrisin əriə, kini mīni-pən tuk nīmīn pis mīnə mə tuksəm mīn nar.

Kini rher-pə kin yo mə jakrisin narmamə yamə mīne kasəmīr ye kwermi narmamə pisin masərig rahah,

¹⁹ mamni-ərhav mə nīpīg ruauə ta yame Kughen Yermaru tukrhajoun kafan nihuvəyen mivəh mīragh narmamə.” *(Aes 61:1, 2)*

²⁰ Yesu rīmnhueikin ta nəkwəkwə a, kini mei-waiyu mivəhsi-pən mīn kimi yermamə yame ramarha huvə tuk nəkwəkwə mīnə, kini mamkwətə mə tukrəvhag kimi narmamə. Kini narmamə mfam ye nimə kape nofuginien kasarha tīm tīm iran.

²¹ Kini In raməgkiar kimi əriə mamni mīn mīmə, “Taktəkun ai, ye nīpīg yame nīmīsərig Nəkwəkwə e

Kape Kughen, niniyen a ruauə minor nəfrakisien kin.”

²² Kini narmamə mifam kasəgnəgin In, kini kisakur pik tuk nəgkiarien huvə yamə mine ramni, kini misaiyoh əriə minə mhamə, “?Mərig kwən e In ji Josef əmə uə?”

²³ Kini Yesu rini-pən tuk əriə mimə, “Yakirkun mə takpihani nəgkiarien akwas e tuk yo yame ramni mimə, ‘Dokta, or huvə atuk-ru nipram,’ mhani min mhamə, ‘Narimnar yamə mine yimisərig mə nimnor ta apa Kapaneam, rhuvə mə takuə mor min e, imam ikin.’

²⁴ Nəfrakisien, yakamni tuk əmiə mə narmamə to khapəh nhasaiyen profet kirik yame ramsi-pən irəriə.

²⁵ Ye nipig kape Elaeja, nəhig ripəh nipien newk kisisər mine makuə sikis, kini nikumhə ravən ikin minə fam, nəviginien rirkək. Kini yakni nəfrakisien tuk əmiə mimə, ye nipig a nipiahuaru kimhə tan kin əriə khapsaah e Isrel,

²⁶ mərig pəh nien mə Kughen rher-pə kin Elaeja mə tukrivən masitu irəriə. Nikam. In rher-pə kin mə tukrasitu əmə ye piahwaru kirik yerkwanu Jarefat apa ye provins e Saedon. Mərig piahwaru a pəh nien mə pian Isrel.

²⁷ Kini ye nipig kape profet e Elisa, narmamə khapsaah kimnisarə Isrel yamə mine kamhawəh nəmhəyen e ‘leprosi’* mərig Elisa ripəh nor-huvəyen kirik. Mərig in rimnor huvə əmə kwən Siria e Neman, yame pəh nien mə yemə Isrel.”

4:22: Luk 3:23; Jon 6:42 **4:24:** Jon 4:44 **4:25:** 1 King 17:1,7

4:26: 1 King 17:8-16 * **4:27:** Leprosi in nəmhəyen skai kirik yame raməmir ye tiki yermamə. **4:27:** 2 King 5:1-14

28 Narmamə ye nimə kape nofuginien kimisərig nəgkiarien a, niemhaa rhai pik əriə m-fam.

29 Kini kisasar mharəh In, misəukəkin mhatərhav yerkwanu, mhavən misokrig ye tukwas yame kinnor taon ikin, mə tuksarkwərhav kin apa ikəutən.

30 Mərig Yesu rīvən-pən ta ye kwənimrheriə, map.

*Yesu rimməko ta yarmhə ye yermamə kirik
(Mak 1:21-28)*

31 Kini Yesu rimməwəiyu apa Kapaneam, taon kirik ye provins e Galili. Kini ye Sabat kirik, In raməvhag kimi narmamə.

32 Kini narmamə kimisərig nəgkiarien kafan, kimisakur kin, meinai nəgkiarien kafan, nanmin aikin.

33 Kini ye nəkwai nimə kape nofuginien, kwən kirik aikin yame nanmin has ramərer-pən iran. Kini in rokr-apomh mimə,

34 “!Eh, Yesu, yemə Nasaret! ?Rhawor? ?Nimauə mə takoriah əmawə uə? Yakwirikun ta ik. !Ik yemə rhakə kape Kughen!”

35 Mərig Yesu rimməgkiar skai kimin mimə, “! Ah, pim! !Əta ye kwən e!” Kwən a ramərer ye kwerkwan irəriə, məkneikin nanmin hah a rəsua kin reiwaiyu mowhan ye nimoptanə, map ta iran, kini mipəh noriahyen in.

36 Kini narmamə m-fam aikin a kisakur kin, mhani-pən tuk əriə minə mhamə, “!Eh! Nəgkiarien pisin kirik e. Kwən a kafan nəgkiarien nanmin aikin. Tukmə In rəgkiar kimi nanmin has minə, kasəta ye narmamə.”

37 Kini nəvsaoyen kape Yesu rītərhav markurao ye tanə a.

*Yesu rīmnor huvə narmamə khapsaah
(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)*

38 Aikin, Yesu rarar, mītərhav ye nimə kape nofuginien mivən apa nimə kape Saemon Pita†. Ye nīpig a, kuhu Saemon ramhə maməpan pik, kini iriə kisaiyoh-pən Yesu mə tukror huvə.

39 Kini Yesu rərer ipakə tukun, məgkiar skai kimi nəpanien, nəpanien rəta. Taktəkun əmə piahwaru a rərer, mivən mīruk ta nəriə nəviginien.

40 Kini nīpig mīrh natukrivə‡, narmamə kīmnhapik narmamə m-fam yamə mine kamhamhə, mhavən tuk Yesu. Kini In rərəhu-pən kwermīn irəriə kirikianə kirikianə, kini iriə m-fam kisəsanin.

41 Kini yarmhə minə min kamhatərhav misap ye narmamə khapsaah, misokrən apomh mhamə, “!Ik Ji Kughen!” Mərig Yesu rəgkiar skai kimi əriə mətəpig kin əriə tuk nəgkiarien meinai iriə kwənharkun ta mə In Kristo yame Kughen rīmnher-pə kin.

42 Kəni rikwamer kin, Yesu rītərhav aikin a, mivən apa ikin kirik. Mərig narmamə kīmisarhakin In, kini nīpig kīmisəm, khauə tukun misarkut mhamə tukhani-əhu mhamə In tukripəh nəpəhyen əriə.

† **4:38:** Nīpig kirik, kamokrən kin Saemon Pita kimə, ‘Saemon.’ Kini nīpig kirik, kamokrən kin kimə, ‘Pita.’ ‡ **4:40:** Nəmə Isrel, rikiriə rīmnəsik mə Loa kape Moses ramni-əhu mə tukpəh nīrəhyen yermamə ye Sabat. Mərig nīpig mīrh rīmivə, Sabat rīnor infamien en, kini kirkun nīrəhyen yermamə. **4:41:** Mat 8:29; Mak 3:11-12

⁴³ Mərig əmə Yesu rini-pən tuk əriə mīmə, “Nikam. Yo jakaməkeikei mivən yerkwanu pisin pisin minə, mini-ərhav Nəvsaoyen Huvə kape narmaruyen kape Kughen, meinai Kughen rimmher-pə kin yo mə jakor məkneikin.”

⁴⁴ Kini In rımavən mameriwək ye tanə Judia mamni-ərhav nəgkiarieren kape Kughen ye nimə kape nofuginien minə.

5

Aposol yamə mine Yesu rimməkupən mokrən kin əriə

(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)

¹ Nipig kirik, Yesu rərer ye nikar-kar nu ehua kamni kimə Galili*, kini narmamə khapsaah kimnhauə misərer rarkurao iran mhamə tuksərig nəgkiarieren kape Kughen.

² Kini In rimməm kwaji rao kiraru yame narmamə kape niviyen kəməm kimnhapəh kawərer ye nipakir misaikwas ye kapəriə net minə.

³ Məkneikin Yesu ratpən ye rao kape Saemon Pita, mini-pən tukun mə tukrivi-pirə rao. Saemon rivi-pirə rao, kini Yesu rəkwətə-pən aikin maməvhag kimi narmamə.

⁴ Yesu rimməgkiar infamien, kini mini-pən tuk Saemon mīmə, “Saemon, əsuə. Pəh khavən apa ikəmnim, pəh naksaruk kin net minə mhavi kəməm tiksın.”

⁵ Mərig Saemon rini-pən tukun mīmə, “Yemehua, yenpig, yimisarkut pik tuk nar e miseriaji reraan,

4:44: Mak 1:35-39; Mat 4:23
mīmə, “nu apa Genesaret.”

* **5:1:** Nəgkiarieren kape Gris ramni
5:1: Mat 13:1-2; Mak 3:9-10

mərig yimnapəh ni viyen kəməəm kirik. Mərig ik nakmə tukhavən mīn, ror pən, pəh khavən misaruk mīn kin net mīnə.”

⁶ Khavhirə, misaruk kin net mīnə, mhavi kəməəm khapsaah pik, ror net mīnə kapəriə khakwar huvə kin kəməəm, mharikakun miseikus net mīnə.

⁷ Kini iriə kisokrən-pən kin iriə mīnə tiksīn ye rao mīn kirik mhamə tukhauə misasitu irəriə. Kini khauə misarakə-pən kin kəməəm ye rao mir a kwəkrig, ipakə əmə rao mir kwəmnim.

⁸ Kini Saemon Pita rīmnəm, kini rənīmkur-pən tuk Yesu mamni mīmə, “Yermaru. !Yuvən isok tuk yo, meinai yo yakpəh nəmhenien! Yo yor təvhagə hah kirik.”

⁹ In rīmnəgkiar məknaikin meinai in mīne narmamə mīnə a ye rao mir, kimisakur pik kin kəməəm khapsaah yamə mīne kimnhavi.

¹⁰ Kini Jemes mīne Jon, ji Sebedi mir, yamə mir e kawor wok irisir Saemon, iriu mīn kimiwakur pik kin.

Mərig Yesu rīni-pən tuk Saemon mīmə, “Pəh ni ginien. Ik yermamə kape ni viyen kəməəm. Mərig taktəkun ai mamvən, ik takvi-pə narmamə.”

¹¹ Ror pən, kimnhavi-fiak kapəriə rao mīnə, misəpəh narīmnar mi-fam mhakwasig əmə kin Yesu, kini mhauə kafan narmamə mīnə.

Yesu rīmnor huvə yermamə kirik yame ravəh

nəmhəyən autən ye tikiñ†

(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² Nipig kirik, Yesu rimneriwək mivən yerkwanu kirik, kini kwən kirik yame ravəh nəmhəyən e leprosi, kini nimhəyən ai rivəh fam nipran. Kini rəm Yesu, rəriwək muə tukun, meiwaiyu, mənim-pən nipəghigin ye nimoptanə, kini mamasək ətgin Yesu mimə, “Yermaru, tukmə nakirkun mə to nakor huvə yo, or huvə yo, məspir ta nəmkimik irak.”

¹³ Kini Yesu rərao-pən mirap kwən a, mimə, “Ǝwəh. Yakorkeikei mə jakor. !Ǝsanin!” Kini taktəkun əmə nəmhəyən e leprosi rəta.

¹⁴ Mərig Yesu rimini-əhu in mimə, “Takpəh nini-ərhavyen narimnar minə e kimi narmamə. Mərig yuvən məm pris kirik pəh in rəm mə nipram rinor məknen. Kini or sakrefaes kimi Kughen rəri-pən yame Loa kape Moses rimini ye yermamə kirik yame kafan leprosi ruirkək, pəh narmamə tukharkun mə nəfrakisien nakwahuvə, kini kafam nəmkimik ruirkək.”

¹⁵ Mərig nəvsaoyen kape Yesu ramtərhav mamvən ikin minə fam, kini narmamə khapsaah kamhauə mə tuksətərig kin kafan nəgkiarien kini mhamə In tukror huvə nəmhəyən minə kapəriə.

¹⁶ Mərig, nipig ripsaah, In ramvən pisin əmə apa ikin kirkək ikin, maməhuak.

Yesu rimnor huvə yermamə kirik nipran rimhə

(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

† 5:11: Ye Nəkwəkəwə kape Kughen, nəgkiarien e ‘leprosi’ raməgkiar ye nəmhəyən pisin pisin minə kape tikim. Nəmhəyən minə e kasoriah tikim, kini Loa kape Moses ramni mə yermamə yame ravəh nəmhəyən məkna, in rəmkimik ye nimri Kughen. Ǝvheikin Levitikas yame rehuə 13-14.

17 Nipig kirik, Yesu rimnhajoun apa nimə kirik, kini Farisi minə, mine nəmhajoun minə kape Loa kape Moses, iriə kasəkwətə min aikin. Kimnhasipən apa yerkwanu minə apa provins mir e Galili, mine Judia, mine Jerusalem. Kini nəsaninien kape Kughen Yermaru ramarə tuk Yesu mə tukror huvə narmamə yamə mine kamhamhə.

18 Ye nipig a, narmamə tiksın kimnharəh kwən kirik mhauə yame ramapir-pən əmə ye nikaokao, meinai nipran rimhə. Kini iriə kisorkeikei mə tukharəh misərəhu-pən ye nihu Yesu.

19 Mərig kiseinein mə tukshawor mhavən imə, meinai narmamə khapsaah aikin. Kini kimnhavən apa ye tokrei nimə, misəhipu ta nikar nimə kirik, mharəh nikaokao yermamə ramapir-pən iran, mhavi, reiwaiyu-pən ye kwerkwan ye narmamə, ipakə əmə tuk Yesu.

20 Kini Yesu rəm nhatətəyen kapəriə mini-pən tuk kwən a mimə, “Yo kirik. Kafam norien has minə, yakwərəh-si ta fam narpinien iran.”

21 Mərig nəmhajoun kape Loa kape Moses mine Farisi minə, rikiriə rəsik mimə, “? Kwən e raməgkiar məkne, mamni hah Kughen. Kughen pisin əmə In rirkun nivəh-sitayen narpinien kape norien has kape narmamə. ?Pa min to rivəh-si ta?”

22 Mərig Yesu In ruirkun ta əmə kapəriə nətərigien, kini mini-pən tuk əriə mimə, “?Rhawor e nakasətərig məkneikin?”

23 ?Jakni-pən naha tuk yermamə a, kini kimie nakasəm əfrakis? ? Mə jakni-pən tukun mə narpinien kape kafan təvhagə hah yakwərəhsi-

ta ta? ?Uə mə jakni-pən tukun mə tukrhekimter meriwək mamvən?

²⁴ Mərig yakorkeikei mə jakor yo mə takharkun mə yo, Ji Yermamə, yakvəh nehuəyen ye tokrei tanə tuk nivəhsi-tayen narpinien kape təvhagə has.” Kini marə mini-pən tuk kwən a mimə, “Yakamni-pre tuk ik mə, takhekimter, mirəh kafam nikaokao mamvən imam yerkwanu.”

²⁵ Kini taktəkun əmə, kwən a rhekimter, mirəh kafan nikaokao məriwək maməgnəgin Kughen mamvən.

²⁶ Kini iriə m-fam kisakur pik kin, masəgnəgin Kughen. Khagin, mhamə, “Man, kimisəm əfrakis nar apsipis minə e towei.”

Yesu rimmokrən kin Livae

²⁷ Kwasig ikin ye narimnar minə e, Yesu ritərhav maməriwək mamvən, kini məm kwən kirik yame ramərer tuk mane kape takis, nhagin e Livae. Ramkwətə ikin kamərok takis ikin. Kini Yesu rimini-pən tukun mimə, “Yuə, mikwasig kin Yo.”

²⁸ Məkneikin rimməpəh narimnar fam kafan, mərəer, mikwasig kin Yesu.

²⁹ Kini ai, Livae rimaraptərəkin nəviginien ehuə kirik kape Yesu ye nimə kafan. Kini narmamə khapsaah yamə mine kasərer tuk mane kape takis, mine narmamə apnapig minə, kimnhavən misəkwətə iriə min, mə tuksəvigin kwis.

³⁰ Mərig Farisi minə mine narmamə min tiksın irəriə yamə mine iriə nəmhajoun kape Loa kape Moses, rikiriə rapəh nagienien, kini mhani-pən tuk narmamə kape Yesu minə mhamə, “?Rhawor e nakasəvigin kwis kimiə narmamə yamə mine

kasərer tuk mane kape takis mine yor təvhagə has minə?”

³¹ Mərig Yesu rini-pən tuk əriə mimə, “Pəh nien mə narmamə yamə mine kisəsanin khavən masəm dokta. Mərig narmamə yamə mine kamhamhə, tukasəkeikei mhavən misəm dokta.

³² Pəh nien mə Yo yimauə mə jakokrən kin narmamə yamə mine kwəsatuatuk ta. Nikam. Yimauə mə jakokrən kin yor təvhagə has minə, mə tuksarar ye kapəriə nərigien.”

Nhajounien kape Yesu in rivi, nhajounien kape loa in nəkwəs

(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Kini iriə kimnhani-pən tuk Yesu mhamə, “Əmru. Narmamə kape Jon Baptaes, nipiğ ripsaah kisəpəh nəviginien masəhuak kimi Kughen; mine Farisi minə min. ?Mərig rhawor kafam narmamə minə kasəvigin əmə mamharpin?”

³⁴ Mərig Yesu rini-pən tuk əriə mimə, “?Nipiğ kimiə nakmasor nəviginien kape yerman yame rimnarkurək pə pə, mərig nakhani-əhu in minə tiksın mə tukhapəh nisəviginien uə? !Nikam!

³⁵ Mərig tukripior nipiğ yame narmamə tukhawəhsi-ta Yerman e yame rimnarkurək pə pə tuk In minə tiksın. Kini ye nipiğ a in a, In minə tiksın tuksəpəh nəviginien iran.”‡

³⁶ Kini Yesu rimini min nuhpikinien kirik tuk əriə mimə, “To yermamə kirik rīpəh niwəhyen kwonmut neipən vi kirik kini mijir-pən ye neipən mətīt kafan yame rimneikus. To ror məknakin, kini

5:30: Luk 15:1-2 **5:34:** Jon 3:29 ‡ **5:35:** “Yermamə yame rimnarkurək pə pə,” nipran e Yesu. Mine “In minə tiksın” nipran e Kristen minə.

tukroriah kwonmut neipən yame rivi, kini neipən vi tukripəh nəmīr-pən-tīm-tīm-ien ye neipən mətīt.

³⁷ Kini to yermamə kirik ripəh nivhyen waen vi kini mivi-pən ye tiki waen mətīt. To ramor məknakin, kini waen a ye tiki waen mətīt tukrəməteih, kini waen tukraiyyu.

³⁸ Nīkam. Waen vi tukaməkeikei kivi-pən ye tiki waen vi.

³⁹ Kini yermamə yame ruinim ta waen, in ripəh norkeikeiyen mə tukrinim waen vi, mərig in ramni mimə, ‘Waen akwas in rhuvə rapita.’ ”

6

Narmamə kape Yesu kimisətim wit ye Sabat (Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

¹ Kini ye Sabat kirik, Yesu mine kafan narmamə mine kimiseriwək mhavən yerki wit tiksīn, kini kafan narmamə mine kimisətim wit tiksīn misəkwai-əkwei, masən kwənkwan.

² Mərig Farisi minə tiksīn kimnhani mhamə, “! Eh! Sabat e towei, mərig iriə kasor wok masakapir Loa kape Moses. ?Rhawor kafam narmamə kasor məknakin?”

³ Mərig Yesu rimini-pən tuk əriə mimə, “Tukməror nakhapəh nisəvheikinien nəvsaoyen ye Nəkwəkwə kape Kughen yame raməvsao kün norien yame King Deved rimnor kupən, yame in mine kafan narmamə minə, nəriə nəviginien ramrirkək, kisəmkərev.

⁴ Mərig, Deved rimavən ye Nimə Ehuə kape Kughen mən bred yame pris minə kwənhawəhsipən-ta kimi Kughen. Kini mərig

Deved rimivəhsi-pən mɪn kimi kafan narmamə kisən mɪn.* Kini mərig bred a, ye Loa kape Moses ramni mə narmamə apnapig tukhapəh nisənien. Mərig pris mɪnə əmə kharkun nisənien.”

⁵ Kini Yesu rimini-pən tuk əriə mɪmə, “Yo, Ji Yermamə, Yo yakamarmaru ye Sabat.”

*Yesu rimmor huvə yermamə ye Sabat
(Mat 12:9-14; Mak 3:1-6)*

⁶ Kini ye Sabat mɪn kirik, Yesu rimavən ye nəkwai nimə kape nofuginien, maməwhag kimi narmamə. Kini aikin a, kwən kirik aikin yame kwermɪn matuk rimhə mirpəvin.

⁷ Kini nəmhajoun kape Loa kape Moses mɪnə mɪne Farisi mɪnə kimisarkut mə tuksəm-ru naha nhagin yame tukhani hah Yesu iran, misarha əterik mə tuksəm-ru mə Yesu to ror huvə kwən a ye Sabat uə nikam.

⁸ Mərig Yesu ruirkun ta nərigien kapəriə, kini mɪni-pən tuk yermamə yame kwermɪn rimhə mirpəvin mɪmə, “Yuə, mərer ye nimir narmamə m-fam.” Kini rivən mərer əkupən.

⁹ Kini Yesu rimini-pən tuk əriə mɪmə, “?Loa kape Moses ramni mə nakharkun nisorien naha nhagin ye Sabat? ?Ramni mə takasor norien huvə uə takasor norien has? ?Mə takshopni yermamə uə takhavəh miragh yermamə?”

¹⁰ Kini rimmnarha məərəao irəriə, mɪni-pən tuk kwən a mɪmə, “Huatum kin kwermɪm.” Kini ruhatuk kin kwermɪn, rhuvə əgkəp.

* **6:4:** Stori e raməmir ye 1 Saml 21:1-6. **6:4:** Lev 24:5-9

11 Mərig niemhaa rhai pik narmamə minə a, kimnhavən, mhani-pən tuk əriə minə mə tukshawor pən iran mine ye Yesu.

*Yesu rimirpen kafan aposol minə twelef
(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)*

12 Kini ye nipig a, Yesu rimnhaktə fiak ye tukwas kirik maməhuak, kini maməhuak kimi Kughen meriaji reraan.

13 Kini yenpig-enpig, rimnokrən kin kafan narmamə minə mə tukhauə masəm In. Kini mirpen narmamə twelef irəriə mivəhsi-pən nehuəyen kimi əriə mimə “aposol minə.”

14 Nhag namasur twelef e ror məknekin: Saemon (yame Yesu rimnhen-pən nhagin vi mə Pita), mine piauni Andrew, mine Jemes, mine Jon, mine Filip, mine Batalomiu,

15 mine Matiu, mine Tomas; mine Jemes ji Alfeas, mine Saemon Selot,†

16 mine Judas ji Jemes; mine Judas Iskariot, yame kwasig ikin rimnor kəut kəsua kin Yesu kimi nəmə has minə.

Yesu rimnəwhag kimi narmamə, mor huvə narmamə yamə mine kamhamhə

(Mat 4:23-25)

17 Kini Yesu mine kafan narmamə minə kimnhasi-faktə mhauə ikin rətən-ətən ikin, misəm narmamə khapsaah aikin- kimnhasi-pən yerkwanu minə ye provins e Judia, mine Jerusalem, mine ye nikar-kar tahik apa taon mir e Taea mine Saedon.

6:14: Jon 1:42 † **6:15:** “Selot” rəmhen kin yermamə kirik rikwasig kin nukwao kape nəmə Isrel tuk nherye-rhavyen kin nəmə Rom.

18 Kimnhauə mə tuksərig nəgkiarinen kape Yesu kini mə tukror huvə nəmhəyen minə kapəriə. Kini In rimmor huvə narmamə yamə minə nanmin has minə kimisoriah əriə.

19 Kini narmamə yamə mine kimisərer rao rao kin, misarkut mə tukharap In meinai nəsaninien ramsi-pən iran mamor huvə fam narmamə.

Nagienien mine nahasien

(Mat 5:1-12)

20 Kini Yesu rarha-pən məm kafan narmamə minə, mini-pən tuk əriə mimə,

“Kimiə e yavən has minə, nakasarə ye nihuvəyen əfrakis. In nihuvəyen əfrakis meinai, kimiə narmamə kape Kughen, kini In ramarmaru irəmiə.

21 Kimiə yamə mine naksəmkərəv ai taktakun, nakasarə ye nihuvəyen əfrakis. In nihuvəyen əfrakis meinai, takpisəvigin rəmhen.

Kimiə yamə mine naksasək ai taktəkun, nakasarə ye nihuvəyen əfrakis. In nihuvəyen əfrakis meinai, takpisarh.

22 Nakasarə ye nihuvəyen əfrakis ye nipig narmamə tuksəməkin əmiə, kini mhapəh niseighanien kin əmiə mə taksor narimnar kimiə miriə, kini mhani hah əmiə, kini masoriah nhagmiə mhamə kimiə narmamə kape yarmhə minə, kini iriə tuksor məknakin irəmiə meinai yo e yo Ji Yermamə, kini kimiə, kafak narmamə minə.

23 “Kini rīpriā minā kimisor māknakin ye profet minā kupən. Məriḡ ye nīpiḡ narimnar a ramuə tuk əmiə, taksagien, mhavi-haktə-haktə meinai nərokien kapəmiə ramarə apa ye rao ye neai.

24 “! Kəsi! Məriḡ nəmhəyen ehuə tukrurə tuk əmiə yamə mine kapəmiə nautə rehuə ai taktəkun, meinai nakwənhavəh nar huvə, məriḡ tukrīpior infamien.

25 !Kəsi! Nəmhəyen ehuə tukrurə tuk əmiə yamə minā nakasəviḡin tīpimiə raməsiis, meinai takpisəmkərəv.

!Kəsi! Nəmhəyen ehuə tukrurə tuk əmiə yamə minā nakasarh ai taktəkun, meinai, takpissək rikimiə rəmhə.

26 !Kəsi! Nəmhəyen ehuə tukrurə tuk əmiə nīpiḡ narmamə kamhavəh-si haktə nhagmiə meinai, rīpriā minā kupən kimnhavəh-si haktə nhag profet eikuə minə.”

Sorkeikei tikmīr minə
(Mat 5:38-48; 7:12; Luk 6:29-30)

27 Kini Yesu rīmini min mīmə, “Məriḡ yakamni-pre tuk əmiə yamə minə nakasəriḡ Yo mīmə takasəkeikei misorkeikei kapəmiə tikmīr minə, kini masor huvə-pən kimi narmamə yamə mine kasəməkin əmiə,

28 kini nīpiḡ narmamə kamhani hah əmiə, məriḡ kimiə taksaiyoh Kughen mə tukrīwəhsi-pən kafan nīhuvəyen kimi əriə, kini masəhuak tuk narmamə yamə mine kasor-ahas-pre kimi əmiə.

29 Tukmə yermamə kīrik rərīp nīkapim, kini nakukreikin-pən min nīkarin pəh rərīp. Kini tukmə yermamə kīrik rīrəhsi-ta kafam kot, takpəh

nini-əhuyen mə tukriyəh nərəhsita-minien kafam sot.

³⁰ Vəh-sipən naha nəgən kimi yermamə yame ramaiyoh ik kın. Kını tukmə yermamə kirik rərəhsi-ta kafam kirik nar kirik, takpəh niniyen mə tukrarpın.

³¹ Kını taksor huvə pən kimi narmamə mifam ye norien mifam yamə naksorkeikei mə narmamə taksor mın kimi əmiə.

³² “? Mərig tukmə naksorkeikei əmə narmamə yamə mine kasorkeikei əmiə, nakhamə ta mə norien a ramor əmiə nakhahuvə uə? Nıkam. Yor təvhagə hah minə mın kisorkeikei narmamə yamə mine kisorkeikei əriə.

³³ ? Kını tukmə naksor rhuvə pən əmə kimi narmamə yamə mine kasor huvə pre kimi əmiə, nakhamə ta mə nakhahuvə tukun uə? Nıkam. Yor təvhagə has minə mın kasor əmə nar kirkianə.

³⁴ ? Kını tukmə nakseighan-pən əmə kın narımnar kimi narmamə yamə mine kharkun nəvəhsi-preyen tain, nakhamə ta mə nakhahuvə tukun uə? Nıkam. Yor təvhagə has minə mın kaseighan-pən kın narımnar kimi narmamə yamə mine tuk nıpig kirik tukpihawəh-sipən mın tain rəmhen.

³⁵ Mərig takasəkeikei misorkeikei kapəmiə tikmir minə. Masor rhuvə pən kimi əriə. Mhəvəhsi-pən narımnar kimi əriə mhəpəh nisaiyohyen kın tain. Tukmə naksor məknəkin, nərokien ehua tukrurə tuk əmiə, kını takpihauə ji Kughen minə yame In Yerpırig, meinai In mın ramor huvə pən kimi nəmə has minə, mine narmamə yamə mine khəpəh nhani-vi-vi-yen In.

³⁶ Rikimiə tukreihuə tuk narmamə rəmhen kin yame Rimimiə Kughen rikin rehuə tuk narmamə.”

Takhapəh nhaniyen nīkar narmamə
(Mat 7:1-5, 17-27; 12:34-35)

³⁷ Kini Yesu rimini mimə, “Takpəh nəm-pəniēn nar has ye narmamə, tamə Kughen mīn rəm-pre nar has iram. Takpəh nīni-pəniēn narpīniēn ye narmamə, tamə Kughen rīni-pre narpīniēn iram. Takpəh noriēn tai təvhagə has yame narmamə kasor pre kimik, kini tukpəh noriēn tai təvhagə has kafam.

³⁸ Vəhsi-pən narimnar, kini tukwəhsi-pre mīn narimnar kimik. Narimnar khapsaah yame kīvai-pən, kəsian-əsian, rhaktə mukwar tukhaswin ye kwermim. Tukmə nakvəhsi-pən narimnar rīpsaah, tukwəhsi-pre narimnar rīpsaah kimik; mərig tukmə nakvəhsi-pən rikəskəh, tukhavəhsi-pre rikəskəh kimik.”

³⁹ Kini Yesu rimini nuhpikinien mīn kirik kimi əriə mimə, “?Nimrin pis to rikir nimrin pis kirik uə, to reinein? Nīkam, tamə kirəviə ye nəkwai nimir.

⁴⁰ Kini studen mīnə to khapəh nisarmaruyen ye yhajoun kapəriə. Mərig narmamə yamə mīne kasətərig huvə kin yhajoun kapəriə, mhavəh fam nəgkiariēn kafan, iriə tukhauə misəmhen kin yhajoun kapəriə.

⁴¹ ? Rhawor nakamhani nimoptanə yame ramswin-pən ye nimir piaumiə; mərig nakhapəh nisərigiēn nai ehuə yame ramərəpən ye nimirimiə?

⁴² Tukmə nakhapəh nisərigien nai ehuə yame ramhai nimirimə, ? takshawor pən iran mine mhavəh-si ta nimoptanə ye nimir piaumiə? Kimiə nəmarpəkao eikuə minə. Taksəkupən mhavəh-si ta nai ehuə ye nimirimə, kwasig ikin, nakharkun nisəm-huvəyen nimoptanə yame ramswin-pən ye nimir piaumiə.”

*Kwənkwai nai huvə mine nai hah
(Mat 7:17-20; 12:34-35)*

⁴³ Kini Yesu rimini mimə, “Kini nəpgin kirik rirkək yame ramkuə kin kwənwkan yame kipəh nənien. Kini to nai has ripəh nikuəyen kin kwənkwan huvə.

⁴⁴ Meinai narmamə kasəm kwənkwan, kharkun mə nhag nai minə a. Kapiriapir to ripəh nikuəyen kin kwənkwai fig; kini kwənurkəsik to ripəh nikuəyen kin kwənkwai grep; .

⁴⁵ Yermamə huvə, rikin rukwar kin narimnar huvə minə; kini in ramor əmə narimnar yame rhuvə. Kini yermamə has, rikin rukwar əmə kin nar has minə, kini mamor əmə norien has. Meinai tukmə rəgkiar, nar has minə yerkin khatərhav-pə.”

*Nəgkiarien kape Yesu ramasitu irətawə mə
tuksərer tim tim*

⁴⁶ Kini Yesu rimini mimə, “?Rhawor e naksokrən kin Yo mhamə, ‘Yermaru, Yermaru,’ mərig nakhapəh nisəri-pənien nəgkiarien kafak?

⁴⁷ Pəh yakhajoun əmiə kin norien kape yermamə kirik yame ramuə tuk yo, kini mətərig kin nəgkiarien kafak, marar, mor narimnar yame yakməni.

⁴⁸ Yermamə a in a in rəmhen əmə kin yermamə yame, tukmə rımə tukror kafan nimə, tukrəkupən mīkīr nīmoptanə, meiwaiyu məspir kapier apīg, mor pən nimə iran. Kini nīpīg tukmə yapiwən raiyu, mīrəhpīkin nimə, to rapəh nəusarkuyen, meinai rīmnəvhirəkin tīm tīm.

⁴⁹ Mərig yermamə yame ramərig nəgkiarīen kafak, mīpəh norien, in rəmhen kin yermamə yame tukmə rımə tukror kafan nimə, ravhirəkin haktə əmə ye nīmoptanə. Kini nīpīg tukmə yapiwən raiyu, mīrəhpīkin nimə, tukrīmīr mowhan əsis.”

7

Yamehuə kape mobael kafan nhatətəyen rehuə (Mat 8:5-13)

¹ Nīpīg Yesu rīmnəgkiar ta kimi narmamə mīnə a, kini mīvən mīn apa ye taon Kapeneam.

² Kini ikin aikin a, yamehuə kīrik kape mobael kape nəmə Rom ramarə ikin, kini slef kīrik kafan aikin, yame in rorkeikei pīk. Mərig slef a ramhə pīk, ipakə rīmhə.

³ Kini nīpīg yamehuə a rīmnərig nəvsaoyen ye Yesu, kini in rher-pən kin nəmehuə tīksin kape nəmə Isrel mīmə tukhavən mhani-pən tuk Yesu mə tukruə mor huvə kafan slef.

⁴ Kini nīpīg nəmasur mīnə a kīmnhavən mīsəm Yesu, mīsəkeikei kīmin mhamə, “Eh, ratuatuk əmə mə takasitu ye yamehuə a

⁵ meinai in rorkeikei pīk ətawə nəmə Isrel, kini in rīmīvhirəkin nimə kape nofuginien kapətawə.”

⁶ Kini Yesu rīkwasīg kin əriə.

Kini n̄ip̄ig kw̄anhaū ipak̄ə tuk nim̄ə, yamehūə kape mobael rher-p̄ən k̄in kafan m̄in̄ə narmam̄ə m̄ə tukhav̄ən m̄is̄əm Yesu mhani-p̄ən mham̄ə, “Yermaru, takp̄əh norien narkutien tuk nūəyen, meinai yakp̄əh n̄əmhenien m̄ə takūə imak ik̄in.

⁷ Kini ror m̄əkneik̄in, yim̄ip̄əh nūəyen m̄əm ik̄. Ik̄ yerp̄ir̄ig m̄əriḡ yo yetan̄ə əmə. M̄əriḡ, takəgkiar̄ əmə, p̄əh kafak̄ slef tukr̄əsan̄in m̄in̄.

⁸ Yakirkun̄ m̄ə nimh̄əyen a tukram̄əkeikei mor n̄ək̄wam, meinai yo m̄in̄, kafak̄ n̄əmehūə m̄in̄ə kasehūə irak̄, k̄ini yakamor n̄ək̄wairīə. Kini mobael m̄in̄ə tiks̄in aik̄in yame yo yakamehūə ir̄ərīə. Tukm̄ə yakni-p̄ən tuk k̄irik̄ m̄im̄ə, ‘Yuv̄ən,’ k̄ini tukram̄əkeikei m̄iv̄ən. Kini tukm̄ə yakni-p̄ən tuk k̄irik̄ m̄im̄ə, ‘Yūə,’ tukram̄əkeikei mūə. Kini tukm̄ə yakni-p̄ən tuk kafak̄ slef m̄im̄ə, ‘Or nar e,’ tukram̄əkeikei mor.”

⁹ N̄ip̄ig Yesu rimn̄əriḡ n̄əgkiar̄ien e, rakur p̄ik̄ k̄in. Kini marar m̄ini-p̄ən tuk narmam̄ə khapsaah yam̄ə m̄ine khakwas̄iḡ k̄in In m̄im̄ə, “Yakamni tuk əmīə m̄ə, p̄əh nien m̄ə kw̄ən e in yem̄ə Isrel. Kini nar ap̄nap̄ig kw̄ənər̄əus m̄in̄ə Isrel, m̄əriḡ yakp̄əh n̄əm-han̄əyen k̄irik̄ ir̄ərīə yame kafan nhat̄ət̄əyen rehūə r̄əmhen k̄in in.”

¹⁰ Kini ye n̄ip̄ig narmam̄ə yam̄ə m̄ine yamehūə kape mobael rimn̄her-p̄ən k̄in ərīə kimnharer̄ig-p̄ə im̄ə, m̄is̄əm m̄ə slef a rin̄əsan̄in ta.

Yesu rimiv̄əh m̄iragh̄ ji piraovin̄ k̄irik̄ yame kimh̄a tan k̄in

¹¹ Kini kwas̄iḡ ye narimn̄ar m̄in̄ə e, r̄ip̄əh norien tu, Yesu rimav̄ən ye taon k̄irik̄, nhagin̄ e Nain, irīə narmam̄ə khapsaah yam̄ə m̄ine khakwas̄iḡ k̄in.

¹² Kimməsik kəupə rarkurao ye taon a, kini nipig Yesu rimauə ipakə tuk kwəruə, kini məm narmamə tiksın khasi-pən ye taon a mamharəh yemə mhə kirik mamhauə. In pikwarien kape piraovın yame kımhə tan kın, tını yerman kirikianə əmə. Kini narmamə khapsaah khasi-pən ye taon a mamhauə iriə pian a.

¹³ Məkneikın Yesu Yermaru rımnəm pian a, rikin rəpou pik tukun, kini mını-pən tukun mımə, “Pəh nasəkien.”

¹⁴ Kini mivən mirap nikaokao yame kamharəh kwən a kın rımamhə, məkneikın kisərer. Kini Yesu rımını-pən tukun mımə, “!Pikwarien! !Yakamni-pre tuk ik mımə, hekımter!”

¹⁵ Məkenikın yemə mhə a rımragh, mhekımter, kini mirikakun mægkiar. Kini Yesu rıvəhsi-pən mın pikwarien a kimi nisini.

¹⁶ Iriə m-fam kımnhagın, misətəmnımın, mhani-vi vi Kughen mhamə, “!Profet ehuə kirik ramarə kıtawə mın ai taktəkun! !Kughen e ruauə mə tukrasitu ye kafan narmamə mınə!”

¹⁷ Kini nəvsaoyen kın Yesu rımnarkurao ikın mınə fam ye tanə Judia* mıne yamə mıne ipakə tukun.

*Jon Baptaes rımə tukrirkun-ru mə Yesu in Kristo, uə nıkam
(Mat 11:2-6)*

¹⁸ Narmamə kape Jon Baptaes kımisəvsao-pən Jon kın narımnar mınə fam yame Yesu ramor.

7:15: 1 King 17:23; 2 King 4:36 **7:16:** Luk 1:68 * **7:17:** 7:17
İkin e, nipig Luk ramni “tanə Judia,” tukmə ror ramægkiar ye tanə pəpiə kape nəmə İsrəl.

Kini rimmokræn kin kafan yermamæ kiraru kirauæ mwæm,

19 kini rher-pæn kin æriu mæ tukravæn miwæm Yesu Yermaru mwaiyoh-pæn ru miræmæ, “? Rha-wor? ?Ik e Kristo kimini ta mæ tukruæ, uæ kimawæ jakamhawhin yarmæ kirik tukripiuæ?”

20 Kini kwæra mir a kimiravæn mwæm Yesu, miræni-pæn tukun miræmæ, “Jon Baptaes rimmher-pæ kin æmru mæ jakrauæ mwæm ik yakwaiyoh-ru ik miræmæ, ‘ ?Ik e yermamæ yame Kughen rimini ta mæ tukruæ, uæ kimawæ jakamhawhin yarmæ kirik tukripiuæ?’ ”

21 Kini ye nipig atuatur a, Yesu rimmor huvæ narmamæ khapsaah yamæ mine kamhamhæ. Tiksîn kimmhavæh næmhøyen minæ pisin pisin; tiksîn nanmin has ramæmir iræriæ. Kini iriæ khapsaah nimmiriæ rîpis. Mærig Yesu rimmor huvæ æriæ.

22 Mækneikin, Yesu rini-pæn tuk æriu mæ, “Rarerig, miravæn miræni-pæn narimnar minæ fam tuk Jon, yamæ mine nimiwærig kini mwæm. Nimrin pis minæ khapsaah kimsæm nar. Kini narmamæ yamæ mine nihuriæ rahas kimsæriwæk. Kini narmamæ yamæ mine kamhavæh næmhøyen ye tikiriæ, tikiriæ ruahuvæ. Kini narmamæ yamæ mine nimætirgiriæ ræru, kini taktækun ai, nimætirgiriæ rinærig nar. Kini narmamæ yamæ minæ kimmhamhæ, kwænhamragh min. Kini yavæn hah minæ, taktækun ai kwæn kirik rinamni-ærhav pæn nævsaoyen huvæ tuk æriæ.

23 Kini kimiru, takravæn miræni-pæn tuk Jon miræmæ narmamæ yamæ mine kapæriæ nhatætøyen

irak rīpəh nīmīrien, iriə tuksarə ye nihuvəyen əfrakis.”

*Yesu raməgkiar ye Jon Baptaes
(Mat 11:7-15)*

²⁴ Nīpīg kwərə mir a yame Jon rīmnhher pən kin əriu kratərhav, kini Yesu rīmīrikakun maməgkiar ye Jon kimi nukwao ehuə. Mīmə, “?In apa kupən kimiə nīmnhavən apa ye tīpəvsik mə taksəm naha nhagin? ?Nīmnhavən mə taksəm əmə yermamə apnapig kīrik yame in rəmhen kin nuwig yame nīmətag ramuh mamowhan-owhan? !Nīkam!

²⁵ ?Tukmə nīkam, kini nīmnamhavən mə taksəm pa? Yermamə kīrik yame ramvən ye neipən huvə yame nīmrin rəutən uə? !Nīkam! Narmamə yamə mine kamhavən ye neipən huvə misagien əmə tuk kapəriə nautə, iriə kīsarə ye nīmə huvə minə rəmhen kin kape king.

²⁶ ?Kini naha nhagin a nīmnhavən mə taksəm? ? Profet kīrik uə? Əwəh, nəfrakisien. Mərig yakamni-pre tuk əmiə mə Jon in yerpīrig pīk rapita profet.

²⁷ Kwən e in e Nəkwəkwə kape Kughen rīmīni-ta mīmə,

“ Səm-ru. Yakamher-pre kin kafak yermamə yame tukrīvəh kafak nəgkiarien.

In tukrəkupən kin ik mor apnəpeinə ye kafam swatuk.’

(Mal 3:1)

²⁸ Yakamni-pre tuk əmiə mə narmamə yamə mine kīmisarha-pə ye tokrei tanə, kīrik rapəh napitayen kwən e Jon. Mərig yermamə yame in ye tanə əmə ye narmaruyen kape Kughen, in yerpīrig mīn rapita Jon.”

Yesu ramægkiar skai kimi narmamə yame khapəh nhandiyen nəfrakisien iran

(Mat 11:16-19)

²⁹ Nipig narmamə apnapig, mine narmamə yamə mine kasərer tuk mane kape takis kimisərig nəgkiarien kape Yesu, iriə khamə swatuk kape Kughen in swatuk atuatuk. Kimnhani məkna meinai Jon rimmor ta baptaes irəriə.

³⁰ Mərig Farisi minə mine nəmhajoun kape Loa kape Moses, iriə kimnhapəh niseighanien kin Jon mə tukror baptaes irəriə. Kini mhaukreikin pən nimeitairiə ye swatuk kape Kughen ye nimraghien kapəriə.

³¹ Kini Yesu rimməgkiar min mimə, “?Kini Yo jakni mə narmamə yamə mine kisərə ai taktəkun, mə norien kapəriə rəmhen kin naha? ?Mə naha nhagin nətərigien kapəriə?”

³² Iriə kisəmhen əmə kin kwajikovə yamə mine nar kirik rirkək yame tukror əriə, rikiriə ragien. Misəkwətə masəukir ikin kamor maket ikin, mashek əriə minə mhamə, ‘!Ah! Kimawə yimnhauh gita, mərig kimiə nakhapəh nisorien danis. Kini yaksarar miseikuə kin nasəkien tuk nimhəyen, mərig kimiə nimnhapəh nisasəkien kitawə-m kimiə.’

³³ Yakamni məknei meinai ye nipig Jon Baptaes rimauə, mamatuakəm, məpəh nəviginien nipig ripsaah tuk nəhuakien, mipəh ninimien waen. Mərig kimiə nakamhani mhamə, ‘Kwən a, nanmin has kirik raməmır iran.’

³⁴ Kini Yo, Ji Yermamə, yimauə maməvigin, mamnim waen, mərig kimiə nakamhani min

mhamə, ‘!Ah! Kwən a in yermamə kape nəvigin-pikien, mine napisien kin ninimien. Kini mamor norkeikeiyen kimi narmamə kape nərərien tuk mane kape takis, mine yor təvhagə has minə.’

³⁵ Mərig kwajikovə əfrakis kape Kughen minə tukasəkeikei mharkun mə kimru Jon yakawor narimnar ye nirkunien əfrakis.”

Piraovin kape norien təvhagə has rimnəkwī nihu Yesu kin senta

³⁶ Kini Farisi kirik, nhagin e Saemon, raiyoh-pən Yesu mimə tukrivən ye nəkwai nimə kafan məvigin kwis. Kini Yesu rimavən yerkwanu, mivən ye nəkwai nimə kape Farisi a, məkwətə mə tukrəvigin.

³⁷ Kini piraovin kirik ye taon a in yor təvhagə hah, rimnərig mə Yesu raməvigin apa imei Farisi. Kini rimavən miwəh botel kirik kimnor kin kapier kirik nhagin e alabasta. Nimrin rhaktə. Botel a, senta aikin.

³⁸ Kini in rimauə ipakə tuk Yesu mərəer ye nikar nihun, mamasək. Nehe nimrin rətəg-pən ye nihu Yesu, mokwi nihun. Kini mamrai-ta nehe nimrin kin nikwənen ye nihu Yesu, mənim-pən nimrin ye nihu Yesu, mətəg-pən senta ye nihun mir.

³⁹ Mərig Farisi e yame rimnokrən kin Yesu mə tukrəvigin iriu min, nipig rimnəm narimnar minə e, rikin ruh mə, “To kwən e profet əfrakis, rirkun norien kape piraovin a yame ramrap nihun, mirkun mə in yor təvhagə has.”

⁴⁰ Kini Yesu rimini-pən tukun mimə, “Saemon, yakmə jakni-pre nar kirik tuk ik.”

Kini Saemon rimə, “Yhajoun, ni.”

41 Kini Yesu rimini mimə, “Yermamə kiraru, kapəriu mane rapəh nəmhenien, kini yamehuə kirik rīvəhsi-pən mane kirik kimi əriu, mə tuk nipiğ kirik iriu tukwarpin kafan mane. Kirik rimivəh faef hundred taosen vatu; kini kirik rīvəh fifti taosen vatu†.

42 Kini mwarə miravən, mweinein narpinien mane a. Kini yamehuə rimini-pən tuk əriu mimə, ‘Nəmhen. Wəpəh narpinien mane yame nimirəvəh tuk yo.’ ? Kini, pa nhagin irəriu tukrorkeikei pik yamehuə a rapita?”

43 Kini Saemon rini-pən tukun mimə, “Rikik raməsik mə yermamə yame rimivəh mane ehua, kini yamehuə a rīvəh naiyohyen kin tain.”

Kini Yesu rimini-pən tukun mimə, “Nakamni əfrah.”

44 Kini Yesu rarar marha-pən məm pian a, mini-pən tuk Saemon mimə, “Saemon. ?Nakamə pian e uə? Nipiğ yimauə imam ikin, ik nakpəh niwəhsi-pəyen nu kirik tuk naikwasien ye nihuk. Mərig pian e in rimnəkwi nihuk kin nehe nimirin, məspir kin nikwənen.

45 Kini nipiğ yimauə, ik nimipəh nəturəm-pəyen kimi yo. Mərig pian e, ravəhsi-pə nisiaiyen kimi yo mipəh nipəhyen.

46 Ik nimipəh nhawkien kapək kapə kin nehe olif, mərig pian e rimnətəg pən senta ye nihuk yame nimirin rhaktə pik.

47 Kini ror məkneikin yakamni-pre tuk ik mə yimnəspir ta fam kafan təvhagə has yame rehuə

† 7:41: Gris ramni mə kirik rimivəh “denari” faef hundred, kini kirik rimivəh “denari” fifti. “Denari” kirik in rəmhen kin mane yame kiwəh tuk wok kape nipiğ kirikianə əmə.

pik. Ror məkneikin mə in rorkeikei pik yo. Mərig tukmə yakaspir təvhagə has kape yermamə yame təvhagə has kafan rəkəskəh əmə, kini, rorkeikei mar əmə Yo.”

⁴⁸ Kini Yesu rimiini-pən tuk pian a mimə, “Yakwərəh-si ta ta narpinien kape təvhagə has kafam.”

⁴⁹ Kini narmamə minə tiksın yamə mine kasəvigin iriə min, khani tuk əriə minə mhamə, “?Naha e yermamə yame In ramni mə ravəhsi-ta narpinien kape təvhagə has kape narmamə?”

⁵⁰ Mərig Yesu rini-pən tuk pian a mimə, “Kughen rimivəh miragh ik meinai nimmhatətə irak. Amvən ye nəmərinuyen.”

8

Nipiraovin yamə mine khakwasig kin Yesu

¹ Kwasig ikin ye narimnar minə a, Yesu In rimneriwək mamvən ye taon minə mamtərhav mamvən yerkwanu minə, maməvsao-ərhav kin nəgkiarien huvə kape narmaruyen kape Kughen. Ye nipig a, aposol minə twelef kafan kimnhakwasig kin,

² mine nipiraovin tiksın yamə mine kupən kimnhavəh nəməhəyen pisin pisin, uə nanmin has minə kimnasəmir irəriə, mərig Yesu rimnəko-ta əriə irəriə, mor huvə kapəriə nəməhəyen. Nhag nipiraovin minə e: Meri, pian Magdala yame Yesu rimnəko-ta nanmin hah seven iran;

³ mine Joana, piahwaru kape Jusa yame in ramarmaru ye nimə kape King Herod Antipas;

mine Susana; mine nipiraovin khapsaah. Nipiraovin minə e kimnhavəh-sipən mane kapəriə tuk nivəhyen nimri narimnar tuk nasituyen ye Yesu mine kafan minə.

Nuhpikinien kin yermamə yame ramsuv kweru nai

(Mat 13:10-17; Mak 4:10-12)

⁴ Narmamə khapsaah khasi-pən ye taon minə khapsaah mhauə tuk Yesu. Nipig kimnhauə masərer rarkurao iran, kini rimini nuhpikinien kirik tuk əriə, mimə,

⁵ “Yermamə kirik rimavən mə tikrisuv kweru nai apa ye nəsimien. Mipik mivitəg-ətəg fam, kini tiksın rəsaah-əsaah-pən ye swatuk, kəvi-əpni, kini man minə khauə misən fam.*

⁶ Kini kweru nai tiksın rəsaah-pən ye tokrei kapiet, murə aihuaa əmə. Kini mərig kwəsaukei fam meinai ikin rəusik ikin.

⁷ Kini kweru nai tiksın rəsaah-əsaah-pən yerki kwənurkəsik.† Kini mhaktə mehuə. Məknəkin, kwənurkəsik rerko əsuun, kini kweru nai rurə mipəh nikuəyen.

⁸ Kini tiksın rəsaah-əsaah-pən ye nimoptanə huvə, kini mhaurə, miseihuə, mhakuə kin kwənkwaeria wan handred.”

Kini Yesu rimini ta nəgkiarieren e, mokrən apomh mimə, “Tukmə kimiə narmamə yame nimətirgimie rarə, sətərig huvə kin nəgkiarieren e.”

* **8:5:** Kwon e ramsuv kweru nai kirik kamni kimə “wit” rəri-pən norien kape nisuyen wit. † **8:7:** Yesu ripəh niniyen kwənurkəsik, mərig nərəus kirik nirhin aikin.

⁹ Məriḡ narmamə kape Yesu minə kisaiyoh-pən In mhamə, “Hoprai-pə nıprai nəḡkiarien e kimi əmawə.”

¹⁰ Kini rini-pən tuk əriə mımə, “Narmaruyen kape Kughen nar erkwaig, məriḡ yakwəni-ərhav-pre ta kimi əmiə; kini məriḡ Yo yakamni-ərhav əmə nuhpikinien kimi narmamə minə tiksın, rəmhen kın yame Profet Aesaea rımını mə,

“ ‘Iriə tuksarhakın, misarhakın pawk, məriḡ to khapəh nisəmien nıpran.

Iriə to kisəriḡ pawk, məriḡ to khapəh nharku-nien.’ (Aes 6:9-10)

¹¹ “Nıprai nuhpikinien e ror məkneikin. Kweru nai, in e Nəḡkiarien kape Kughen.

¹² Kini yamə mine kisəsaah-pən ye swatuk iriə kisəmhen kın narmamə yamə mine kisəriḡ nəḡkiarien kape Kughen, məkneikin Setan ravəhsi-ta yerkiria, mamətapig kın əriə mə tukhapəh nhaniyen nəfrakisien ye Kughen, kini In to rıpəh nivəh-mıraghien əriə.

¹³ Kini yamə mine kisəsaah-pən yerki kapier kisəmhen kın narmamə yamə mine kisəriḡ nəḡkiarien kape Kughen, rikiriə ragien tukun, məriḡ nuairiə rıpəh neiwaiyu-pikien, kini nhatətəyen kapəriə ramarə kape nıpig kwakwə, məriḡ tukmə nəśəsaoyen uə nahasien ramuə tuk əriə, tukhamır ye kapəriə nhatətəyen.

¹⁴ Kini yamə mine kisəsaah-pən yerki kwənurkəsik, kisəmhen kın narmamə yamə mine kisəriḡ nəḡkiarien kape Kughen, məriḡ narımnar khapsaah kiseruk nımraghien kapəriə, in e, kasətəriḡ pik kın narımnar kape nımraghien

kapəriä, uä, kisorkeikei nautä ripsaah, uä kisorkeikei mä tukasəriḡ rhuvä ye nıprairiä. Khapəh nıshaktə-huvəyen ye nımraghien yame Kughen rorkeikei.

¹⁵ Məriḡ yamə mine kisəsaah pən ye nımoptanə huvä, iriä kisəmhen kin narmamə yamə mine kisəriḡ nəḡkiarien kape Kughen, kini rikiriä ratu-atuk mihuvä, mamharaptərəkin nəḡkiarien kape Kughen riskai yerkiria. Kini iriä masərer tim tim mhavən, mhakuä kin nımraghien huvä.”

Nhatətəyen kapatawə rəmhen kin laet yame raməsia
(Mak 4:21-25)

¹⁶ Kini Yesu rımını mımə, “To kıpəh nəsiə-pənien ye laet kukrai-pən ye nəkwai baket uä ye nəpəəḡ tebol. Nıkam. Tukaməkeikei kiruk haktə pəh narmamə kisəm nar.

¹⁷ Tukmə nar erkwaig, tukaməkeikei kəm. Tukmə yermamə kirik ruvrıḡ nar kirik, kini məriḡ tukraməkeikei mier-pə ikin rhakak ikin.

¹⁸ Ror pən, nəḡkiarien e yamə nakasəriḡ, sətəriḡ huvä kin. Narmamə yame mine kisəri-pən kafak nəḡkiarien, Kughen tukrivəhsi-pən mın nırkunien kimi əriä. Məriḡ narmamə yamə mine kisəriḡ nəḡkiarien kini misor nar apnapıḡ iran, Kughen tukrivəhsi-ta nırkunien kəskəh yame rikiriä raməsik mə iriä kwənhavəh ta.”

Famle əfrakis kape Yesu, iriä e narmamə yamə mine kasor nəḡkiarien kafan
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

19 Kini ye n̄ip̄ig a, n̄is̄in Yesu m̄ine piauni m̄in̄ə kimnhauə mə tuksəm In, m̄əriḡ k̄iseinein nhav̄əniēn ipakə tukun, meinai narmamə khap-saah k̄is̄ərer rarkurao kin.

20 Kini yermamə k̄irik̄ r̄ini-p̄ən tukun m̄im̄ə, “Eh. N̄is̄inim̄ m̄ine p̄iam̄ m̄in̄ə kas̄ərer apa iruə mhamə tuksəm ik.”

21 M̄əriḡ In r̄ini-p̄ən tukun m̄im̄ə, “Narmamə m-fam̄ yamə m̄ine k̄is̄əriḡ n̄əḡkiariēn kape Kughen k̄ini m̄is̄əri-p̄ən, iriə e kafak narmamə m̄in̄ə, m̄ine n̄is̄inik̄, m̄ine piak̄ m̄in̄ə.”

*Yesu ramni-əhu n̄im̄ətaḡ ehuə ye tame tahik
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)*

22 N̄ip̄iḡ k̄irik̄, Yesu r̄im̄ini-p̄ən tuk kafan narmamə m̄in̄ə m̄im̄ə, “P̄əh̄ khav̄ən apa n̄ikar lugun a.” M̄əkneik̄in̄ k̄is̄atp̄ən ye bot mhavi p̄irə.

23 Bot ramaiyu mavirə, Yesu rap̄ir̄. Kini n̄im̄ətaḡ ehuə k̄irik̄ r̄im̄n̄əvi nu, kini nu r̄inamak̄ət̄ən̄im̄ kin bot; ipakə iriə k̄is̄əm̄n̄im̄.

24 Kini narmamə kape Yesu kimnhav̄ən mhasiḡ In, mhamə, “!Yemehuə! !Yemehuə! !Natuksəm̄n̄im̄!”

Kini Yesu rarha, m̄ini-əhu n̄im̄ətaḡ m̄ine peao-peao ehuə. N̄im̄ətaḡ reiwaiyu. Nu reiwaiyu mam̄ərinu m̄in̄.

25 Kini Yesu raiyoh-p̄ən kafan narmamə m̄in̄ə m̄im̄ə, “?M̄əriḡ nhat̄ət̄əyēn hiə kap̄əmiə?”

M̄əriḡ iriə k̄is̄akur mhagin, m̄is̄aiyoh̄ əriə m̄in̄ə mhamə, “!Eh! ?Naha e yermamə? !Nar ap̄nap̄iḡ mə n̄im̄ətaḡ m̄ine tahik, m̄əriḡ kawor n̄əkwan!”

*Yesu r̄im̄n̄əko-ta nanm̄in̄ has ye yemə Gerasa k̄irik̄, yame nagheen rehuə
(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)*

26 Kimnhavi-pirə bot mhavən mhavhiak nıkar Galili pən, apa kwənmhaan a kamni kimə Gerasa.

27 Yesu rəviə-fiak, məkneikin yermamə kirik ruə məm In. Kwən a, nanmın has mınə kasəmır iran. In rımipəh nivəniyen ye neipən, mipəh napirien imə, ramarə əmə ikin kamnim narmamə ikin.

28-29 Apa kupən, nıpig rıpsaah, nanmın has mınə a kimisor in ramarmar pık, kini narmamə kimnharkwəji kwermın mine nihun ye jen mə tukharaptərəkin tim tim pəh rıpəh noriahyen narımnar. Mərig nıpig m-fam raməvi-əru jen mınə. Kini nanmın has mınə kasəkeikei kimin mə tukhakır misap mhavən apa ikin kirkək ikin.

Kini nıpig kwən a rımnəm Yesu ruə mənımkur-pən ye nihun. Kini Yesu rımını mə nanmın has tukrier map ye kwən a. Kini kwən a rok-rapomh mımə, “Yesu, Ji Kughen Yerpırig. ?Nakmə takhawor yo? !Aweh! !Yakamaiyoh ik mımə takpəh norien nəmhəyen kimi yo!”

30 Kini Yesu rımnaiyoh-pən nanmın has mımə, “?Nhagım pa?”

Kini in rımə, “Nhagık e Nukwao Ehuə.” Rımını məknakin meinai nanmın has khapsaah kasəmır iran.

31 Kini nanmın has mınə kimisaiyoh-pən skai m-ripsaah kimi Yesu mhamə, “Takpəh nher-pəyen kin əmawə ye nəpəəg e yame reiwaiyu pık, imei narpınien rerin.”

32 Kini ikin a, pukəh mınə khapsaah ikin. Kasəruk a ye nihu tukwas a. Kini nanmın has mınə kimisasək mhani-pən tuk Yesu mhamə, “!Awe! Əta-pən irəmawə yerki pukəh mınə a.” Kini Yesu reighan-pən kin əriə kamhavən.

³³ Kini nanmin has minə a kimnhatərhav ye kwən a mhavən yerki pukəh minə. Kini pukəh minə a, iriə fam kimisaiyu miseiwaiyu ye nəpatu, mhaviərhav misəmnim ye nu.

³⁴ Mərig nipig narmamə yamə mine kasəvigin pukəh minə a kimisəm nar a, kimisaiyu mhatərhav, mhavən misəvsao-pən kin ye taon mine ikin minə fam rarkurao aikin.

³⁵ Kini narmamə kimnhatərhav ye taon mhavən mə tuksəm nar a. Kini mhavən masəm Yesu, kini misəm kwən a yame nanmin has minə kimisəta iran ramkwətə yetanə, ipakə tuk Yesu. Kini minipəh narmərien, muavən ye neipən. Kini narmamə ye taon a kimnhagin.

³⁶ Kini narmamə yamə mine kimisəm atuatur nar a kin nimirie kimisəvsao min kin kimi narmamə tiksın mhamə Yesu rimnhawor mor huvə kwən a yame in apa kupən nanmin has minə kimnasəmır iran.

³⁷ Kini narmamə mi-fam yamə mine kasarə apa Gerasa kimnhani-pən tuk Yesu mə tukritərhav aikin, meinai kimisəm khagin pik kin. Məkneikin, Yesu ratpən ye bot mə tukritərhav.

³⁸ Mərig kwən a yame nanmin has minə kimisəta iran, raiyoh-pən Yesu mimə, “!Eh! Pəh kirau.”

Mərig Yesu rimini-pən tukun mimə,

³⁹ “Rerig-pən imam ikin, mivən mini-ərhav naha nhagin Kughen rimnor kimik.” Kini kwən a rimavən ikin minə fam ye taon iman ikin mamni-ərhav narimnar m-fam yame Yesu rimnor kimin.

Piahuaru kirik yame ramhə, mine piakəskəh yame rimamhə

(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)

40 Nipig Yesu rimirerig-pə min ye nikar lungun pə, narmamə kimsagien tukun, meinai iriə kinnaseito kin.

41 Kini yermamə kirik, rimauə məm In, nhagin e Jaeras. In ramehuə ye nimə kape nofuginien. Rimauə, mənimkur-pən tuk Yesu, maməkeikei kimin mə iriu tukravən apa iman ikin

42 meinai kafan kwajikovə piraovin kwənkwan kirikianə ramhə pik, nimhəyen rineriaji. Kini kafan newk twelef əmə.

Kini Yesu rimneriwək mivən tuk piakəskəh a, kini narmamə khapsaah khakwasig kin mamhasig-sig In.

43 Kini piraovin kirik aikin yame rawəh nəmhəyen kapəriə nipiraovin, nitawin rimnaiyu mivəh newk twelef. Rimavən məm dokta minə, moriah fam kafan mane ye nəmhəyen kafan, mərig yermamə kirik to ripəh nor-huvəyen. Kini ruə məm Yesu,

44 mukurao-pən ye nimetain, mirap nəpəəg nimri neipən kafan, taktəkun əmə, kafan nəmhəyen ror infamien.

45 Kini Yesu rimə, “!Eh! Pa e rirap Yo?”

Kini iriə m-fam khamə kiseinein. Mərig Pita rimə, “!Yhajoun, narmamə khapsaah e kamhasig-sig Ik.”

46 Mərig Yesu rimini mimə, “Nikam. Yakirkun mə yermamə kirik e rimirap Yo, meinai yimnərig mə nanmin kafak rimnor huvə yermamə kirik.”

47 Kini piraovin a ruirkun mə in to ripəh min nerkwagien, rimauə mənimkur ye nihu Yesu makur pik kin. Kini ye nimri narmamə m-fam rini-ərhav-pən nar yame rimirap Yesu tukun. Kini

mini-ərhav min mə ye nipiḡ atuatuk yame rimirap In, taktəkun əmə, rimməsanin min.

48 Kini Yesu rini-pən tukun mimə, “Kafak piakəskəh, nhatətəyen kafam rimmor ik naknəsanin. Amvən ye nəmərinuyen.”‡

49 Yesu raməḡkiar hanə, məkneikin, yermamə kirik risi-pən apa imei Jaeras, yamehuə kape nimə kape nofuginien, muə, mini-pən tuk Jaeras mə, “Kafam piakəskəh ruamhə ta. Takpəh norien narkutien kimi Yhajoun e mə takikir mivən.”

50 Məriḡ Yesu rimməriḡ nəḡkiarien e, mini-pən tuk Jaeras mə, “Takpəh niḡinien. Hatətə əmə irak, piakəskəh kafam tukramragh min.”

51 Kini ye nipiḡ Yesu rimauə mitərhav-pə ye nimə kape Jaeras, mini-əhu narmamə mə tukhapəh nhakwasigien kin. Kini mikir əmə Pita, mine Jon, mine Jemes, mine rim piakəskəh e mine nisini, iriə min.

52 Narmamə m-fam kəsasək apomh tuk piakəskəh a mamhauvriḡ-uvriḡ pik. Məriḡ Yesu rini-pən tuk əriə mimə, “Hapəh nisasəkien. Piakəskəh e ripəh nimhəyen; ramapir əmə.”

53 Məriḡ iriə kimisarh iakei iran meinai iriə kharkun mə piakəskəh a in ruamhə ta.

54 Məriḡ Yesu rərao-pən, mivəh kwermi piakəskəh a, mini-pən tukun mə, “Piakəskəh kafak. Hekimter.”

55 Kini taktəkun əmə nanmin rirerig-pə, in mhəkimter. Kini Yesu rini-pən tuk əriə mə, “Havəh-sipən nəviginien kirik pəh rən.”

‡ 8:48: Nəḡkiarien kirikianə əmə yame Yesu rimini-pən tuk piroavin kirik ye Luk 7:50.

56 Kini rimni mine nisini kawakur pik kin; mærig Yesu rini-pæn tuk æriu mimæ, “Takrapæh niwævsaoyen kin nar e kimi narmamæ.”

9

Yesu rher yerhav kin kafan narmamæ twelef mæ tukhani-ærhav narmaruyen kape Kughen (Mat 10:5-15; 14:1-2; Mak 6:7-16)

¹ Kini ai, Yesu rimnofugin kafan aposol twelef, mivæhsi-pæn neihuøyen mine nésaninien kimi æriæ tuk næko-tayen nanmin has ye narmamæ, mimæ iriæ tuksor huvæ min næmhøyen minæ.

² Kini Yesu rimnher-pæn kin æriæ mæ tukhani-ærhav narmaruyen kape Kughen, kini mimæ iriæ tuksor huvæ min narmamæ yamæ mine kamhamhæ.

³ Kini mamni-pæn tuk æriæ mæ, “Tukmæ nakamhavæn ye swatuk, mhapæh nhavæhyen nar kirik ræmhen kin kaskin, uæ nitip, uæ næviginien, uæ mane, kini mhapæh nhavæhyen neipæn kiraru kiraru.

⁴ Nipig tukmæ nakamhavæn yerkwanu kirik, misaræ ye nimæ kirik, nimæ e in a taksaræ æmæ ikin miseriaji mhatærhav ikin mamhavæn.

⁵ Kini ikin pukhaa takhavæn ikin, tukmæ narmamæ rikiriæ ripæh nagienien mæ takhauæ misaræ kimiæ miriæ, taksarpita-arpita nimokrur ye sandel kapæmiæ. Norien e tukror nimtætien mæ narmamæ yerkwanu a kimisor nar kirik rapæh næmhenien.”

⁶ Kini iriæ kimnhatærhav miseriwæk mamhavæn yerkwanu minæ, masævsao-ærhav kin nævsaoyen huvæ, kini ikin minæ fam kimnhavæn ikin,

kimisəhuak tuk narmamə khapsaah yamə mine kamhamhə, kini kasəsanin.

⁷ Kini King Herod Antipas, yame in ramarmaru ye nəmə Galili, in rimiwəh nəvsaoyen kin, kini mətərig kin meinein apomh, meinai narmamə tiksın khamə Jon Baptaes a in a rimamragh min.

⁸ Kini narmamə tiksın kamhani mhamə Elaeja a ruauə min. Kini narmamə tiksın kamhani mhamə in profet kupən kirik kape Kughen yame rimamragh min.

⁹ Mərig Herod Antipas rimə, “Jon e, yimikis əru nipətək nuan. ? Mərig pa e nhagin yakamərig nəvsaoyen kin?” Kini in morkeikei mə tukrəm Yesu.*

*Yesu rimivəh nəviginien rikəskəh, mor ripsaah, maməvigin narman faef taosen kin
(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-14)*

¹⁰ Kini aposol minə kape Yesu kharerig-pə min tukun, mhani-pən narimnar m-fam yame kimisor. Kini In rikir əriə misəta ye narmamə, mhavən apa taon kirik, nhagin e Betsaeda.

¹¹ Mərig nipig narmamə kimsərig mə Yesu rimauə, kini khauə, mhakwasig kin. Kini Yesu rimnəm əriə, rikin ragien əmə. Kini mamhajoun əriə kin narmaruyen kape Kughen, mamor huvə narmamə yamə mine kamhamhə.

¹² Kini rinamenaiyu, narmamə twelef kape Yesu khavən tukun, mhani-pən tukun mhamə, “Yer-maru. Her-pən kin narmamə mifam e kamhavən

9:7: Mat 16:14; Mak 8:28; Luk 9:19 * **9:9:** Nipig mobael minə kimnharaptərəkın Yesu (Luk 23:8), Herod ramni mə rorkeikei mə tukrəm Yesu, məmru mə to Yesu ror merkele kirik.

apa yerkwanu minə mə tuksarhakin kwənmhan huvə kirik kape napirien, mine nəviginien. Meinai ikin e kitawə kasəmir ikin, kwənmhaan əkwak.”

¹³ Mərig əmə rini-pən tuk əriə mimə, “Rhuvə əmə. Kimiə səvigin əriə.”

Mərig iriə khamə, “? Rhawor? Kimawə yakamhawəh əmə bred faef mine kəməəm kiraru. ?Nakmə jakhavən mhawəh nimir nəviginien ne nukwao e uə?”

¹⁴ Kimnhani məknakin meinai narmamə khap-saah khapsaah kwənhauə ikin a, tukmə kəvheikin əmə narman, rəmhen kin faef taosen.

Mərig Yesu rimini-pən tuk kafan narmamə minə mimə, “Havən mhani-pən tuk əriə mə tuksəkwətə fifti fifti ye nimirin minə.”

¹⁵ Məkneikin kafan narmamə minə kimisəwhai məknakin əriə, kasəkwətə.

¹⁶ Kini Yesu rimirəh bred a faef mine kəməəm kiraru, mivaag haktə mini vi vi Kughen tukun, mhapu-hapu bred mine kəməəm, mipik-pən kimi kafan narmamə minə mə tukhapik misəvigin narmamə minə a kin.

¹⁷ Kimisəvigin tipriə rəsiis, misəpəh nipərpər bred mine kəməəm. Kini kafan narmamə minə khavai-pən ye kəmeiru twelef khakwar min.

*Pita rimini mə Yesu in Kristo
(Mat 16:13-20; Mak 8:27-33)*

¹⁸ Nipig kirik, Yesu rimnaməhuak iriə pisin əmə kafan narmamə minə. Kini raiyoh-pən əriə mimə, “Mərig narmamə minə a kamhani mə Yo e pa?”

¹⁹ Kini khani-pən tukun mhamə, “Tiksin kamhani mə ik Jon Baptaes. Kini tiksin kamhani mə ik profet Elaeja. Kini tiksin kamhani mə ik

profet kupən kirik kape Kughen yame ruəmragh mìn.”

²⁰ Mərig Yesu raiyoh-pən əriə mīmə, “? Mərig kimiə nakhamə Yo e pa?”

Mərig əmə Pita rīmə, “Ik e Kristo yame Kughen rīmīni mə tukrher-pə kīn.”

²¹ Mərig Yesu rīmīni-əutən-pən tuk əriə mə tukhapəh nhani-pənien tuk narmamə.

*Nikwasigien kin Yesu in rəutən
(Mat 16:24-28; Mak 8:34-9:1)*

²² Kini In rīmīni-pən mìn mīmə, “Nar kirik yame tukraməkeikei muə mor nəfrakisien kīn. Mə Yo, Ji Yermamə, jakərig nəmhəyen tuk narimnar khap-saah. Kini nəmehuə kape nəmə Isrel, mine jif pris mīnə, mīnə nəmhajoun kape Loa kape Moses, iriə tukhaukreikin-pə nimeitairiə kimi Yo, mīshopni Yo. Mərig nīpig yame ror kīsīsər kīn, Kughen tukror Yo jakamragh mìn ye nīmḥəyen kafak.”

²³ Kini Yesu rīni-pən tuk kafan narmamə mīnə mīmə, “Tukmə yermamə rīmə tukrikwasig kīn Yo, in tukraməkeikei mətə ye nərigien kafan, kini tukmə rərig pawk nəmhəyen rəmhen kīn nəmhəyen ye nīmḥəyen ye nai kamarkwao kīn, mərig tukrikwasig kīn Yo.

²⁴ Yermamə yame ramgīn tuk kafan nīmraghien, tukraməkeikei mīmḥə. Mərig yermamə yame tukhopni tuk nīkwasigien kīn Yo, tukrarə ye nīmraghien rerin.

9:19: Luk 9:7-8 **9:20:** Jon 6:68-69 **9:22:** Luk 9:44; 18:32-33

9:23: Mat 10:38; Luk 14:27 **9:24:** Mat 10:39; Mak 8:35; Luk 17:33; Jon 12:25

25 Tukmə yermamə kirik kafan nautə rehuə pik ye tokrei nimoptanə e, mərig ramarakikin kafan nimraghien tukun, nanmin tukrerwei.

26 Tukmə nakauris kin nini-ərhavyen nhagik mine nəgkiarien kafak ye nimri mirh, Yo min jakauris kin nini-ərhavyen nhagim nipig Yo, Ji Yermamə, jakrerig-pə min kimawə agelo rhakə yamə mine tukhauə ye neihuəyen kape Rimik.

27 Mərig yakamni nəfrakisien tuk əmiə mə, kimiə tiksın e nakasərer ikin e, kwasig ikin nakhamhə, taksəm narmaruyen kape Kughen.”

Kughen ramhajoun mə Yesu in Tini, nimirin rukreikin muə mor pisin

(Mat 17:1-8; Mak 9:2-8)

28 Yesu rimnəgkiar ta, nipig eit ruə mivən, kini rikir Pita, mine Jon mine Jemes mishaktə mhavən ye tukwas kirik mə tuksəhuak.

29 Nipig raməhuak hanə, nimirin rukreikin muə mor pisin. Kini neipən kafan raməsiə rəmhen kin naropigien kape karuəruə.

30 Məkne, Moses mine Elaeja

31 kratərhav-pə, nikhakien rarkurao irəriu. Kwarer mwəgkiar irisir Yesu. Marhini nimhəyen kape Yesu apa Jerusalem yame tukror nəgkiarien kape profet minə kape Kughen tukruə mor nəfrakisien kin.†

32 Mərig Pita mine in mir kiraru, napirien rimivəh nimiririsir, kimirhapir kape nipig kwakwə.

9:26: Mat 10:33; Luk 12:9 † **9:31:** Nəgkiarien Gris atu-
 atuk ramni mə, “kirhəgkiar ye nipig yame in tukritərhav mipəh
 Jerusalem.” Nipran ramni nimhəyen kafan. **9:31:** Luk 9:22

Mərig nipiḡ kimirharha, mirhəm nikhakien rarku-
rao ye Yesu, mirhəm min Moses mine Elaeja
kawərer irisir Yesu.

³³ Kini nipiḡ kwərə mir a kimiravən, Pita rini-
pən tuk Yesu mə, “Yermaru. Rhuvə mə kimasir
jakarharə ikin e. Pəh jakrharkwopək nimə kisisər-
kafam kirik, kape Moses kirik, mine kape Elaeja
kirik.” (Mərig in rimməḡkiar əmə mipəh nirkunien
nar yame ramni).

³⁴ In raməḡkiar hanə, napuə kirik reiwaiyu
muvriḡ əpis əriə. Napuə rimmhorukin əriə, kirhiḡin
pik.

³⁵ Kirhəriḡ nəḡkiarieren kirik risi-pən ye napuə
mamni mimə, “! In e Narik yame yimirpen;
taksətəriḡ kin In!”

³⁶ Kimisəriḡ ta nəḡkiarieren yame Kughen rimini,
kini Pita mine Jon mine Jemes kimirharha-pən
mirhəm Yesu ramərer pişin əmə. Ye nipiḡ minə
a, kimirhipəh nirkhəni-ərhavyen narimnar minə a
kimi narmamə; mirhipəh nirkhəniyen narimnar a
yame kimirhəm.

*Yesu rimməkota nanmin has ye pikwarien kirik
(Mat 17:14-23; Mak 9:14-32)*

³⁷ Kəni rikwamer kin, kisəta ye tukwas
miseiwaiyu-pə, misəm narmamə khapsaah
kamhauə mə tuksəm Yesu.

³⁸ Kini yermamə kirik ramokrən apomh kin Yesu
mimə, “Yhajoun. Yakorkeikei pik mə takuə ma-
situ irak. Kwajikovə kafak yerman kwənkwan
kirikianə əmə.

³⁹ Nipig nanmin hah kirik ramərer-pən iran, mor in ramətəpar pik, nipran ramətəmnimin mamor ghan əmə. Nehe nəkwan ramaiyu rhawən. Nanmin has a ramoriah pik in; mamraptərək in, mipəh nipəhyen.

⁴⁰ Kini yo yimnəkeikei kimi kafam narmamə minə mə tuksəko ta nanmin has e, mərig kiseinein.”

⁴¹ Kini Yesu rini-pən tuk əriə mimə, “!Kəsi! Kimiə yamə mine naksarə e towei mine, nhatətəyen kapəmiə rirkək. Kini kapəmiə nətərigien rapəh natuatukien. ?Kitawəm kimiə tuksarə miseriaji nipig pukaa nakpishatətə irak?” Kini rini-pən tuk rim kwajikovə ai mimə, “Harəh pikwarien en mhauə.”

⁴² Kini pikwarien a ruə tuk Yesu, məkneikin nanmin has rəsua kin reiwaiyu mowhan, mamətəmnimin. Mərig Yesu rimnəgkiar skai kimi nanmin has məko-ta. Kini mor huvə pikwarien a. Meighan-pən kin pikwarien a kimi nisini mine rimni.

⁴³ Kini iriə m-fam kisakur, rikiriə ragien tuk nəsaninien kape Kughen.

Mərig nipig narmamə kimisakur pik kin narimnar m-fam yame Yesu rimnor iriə miriə, kini In rini-pən tuk kafan narmamə minə mimə,

⁴⁴ “Havəh tim tim nəgkiarien e yerkimia: Yermamə kirik tukreighaan pən kin Yo, Ji Yermamə, ye kwermi tikmir minə kafak.”

⁴⁵ Mərig kafan narmamə minə kimiseinein niprai nəgkiarien e meinai Kughen rimnerkwaig kin niprai nəgkiarien e mə iriə tukhapəh

nharkunien; kini iriə khagin min kin naiyoh-pən-ien kin nīpran.

?Pa e in yermamə yame in rehuə rapita?

(Mat 18:1-5; Mak 9:33-40)

⁴⁶ Kini narmamə kape Yesu kisotgoh kimi əriə minə mhamə, “? Pa irətawə in ravəh nehuəyen, yame rhuvə mapita?”

⁴⁷ Mərig Yesu rimirkun kapəriə nətərigien, kini mivən mikir kwajikovə kirik mərip ye nikarin,

⁴⁸ mini-pən tuk əriə mimə, “Tukmə yermamə kirik ravəh nhagik, mamasitu kin ye kwajikovə kirik rəmhen kin yame, nasituyen e in e tukror min kimi Yo. Kini pəh nien mə ramor əmə irak, mərig ramor min kimi Yermamə yame rimmher-pə kin Yo. Meinai tukmə yermamə rivəh-si əhu atuk in yetanə, in tukruə mamehuə mapita.”

⁴⁹ Kini Jon rimini mimə, “Yermaru. Kimawə yimisəm kwən kirik ravəh nhagin, maməkota nanmin has minə kin, mərig yakhamə jakhani-əhu, meinai kwən a, pəh nien mə kitawə kirik.”

⁵⁰ Mərig Yesu rimini-pən tuk əriə mimə, “Hapəh nhani-əhuyen in. Meinai, tukmə yermamə kirik rīpəh norien tikmir kitawə min, in kitawə kirik en.”

Nəmə Sameria tiksın rikiriə rapəh nagienien tuk Yesu

⁵¹ Kini ruauə ipakə tuk nīpig yame Kughen tukriwəh Yesu iran mivən apa ye rao ye neai. Kini Yesu rikin rimməsik mə tukraməkeikei mivən apa Jerusalem, nar kirik rirkək yame tukrərer əswasig kin.

52 Kini In rher-pən kin yəgkiar tiksın khavən apa yerkwanu kirik apa Sameria, mə tuksor apnəpeinə tukun.

53 Mərig narmamə aikin a, khapəh nisorkeikeiyen mə In tukrivən marə a iməriə ikin, meinai iriə kwənharkun huvə mə In ramvən min Jerusalem.‡

54 Kini kafan yermamə mir e Jemes mine Jon kimiwəm mə narminə Sameria khapəh nisorkeikeiyen əriə, krəmə, “Yermaru. ? Nakorkeikei mə jakwokrən kin nap risi-faktə ye neai meiwaiyu məs əriə, uə?”

55 Mərig Yesu rarha-pən məm əriu mini-əhu.

56 Kini khatərhav mhavən min yerkwanu pisin min kirik.

*Yesu rimə narmamə tuksəpəh fam narimnar
mhakwasig kin In
(Mat 8:19-22)*

57 Kini Yesu mine kafan narmamə minə kimiseriwək ye swatuk, kini kwən kirik rini-pən tukun mimə, “Yo jakikwasig kin ik ikin hiə takvən ikin.”

58 Kini Yesu rini-pən tukun mimə, “Kuri aparu minə, kapəriə nəpəəg rarə yame kasapir ikin. Kini man minə, nimairiə rarə yame kasapir ikin. Mərig Yo, Ji Yermamə, kafak nimə rirkək tuk napirien.”

59 Kini Yesu rini-pən min tuk kwən kirik mimə, “Yuə, kirau mik, muə kafak kirik yermamə.” Mərig kwən a rini-pən tukun mimə, “Rhuvə, Yermaru. Mərig eighaan kin yo yakvən pi pom minim rimik.”

‡ 9:53: Nəmə Sameriə kasəməkin nəmə Jerusalem. 9:54: 2 King 1:9-16

60 Mərig Yesu rini-pən tukun mımə, “Nikam. Apəh-pən. Narmamə yamə mine khapəh nhavəhyen nimraghien pəh khavən mhanim nəmə mhə minə. Mərig ik, yuvən mini-ərhav narmaruyen kape Kughen.”

61 Kini kirik min rini mımə, “Yermaru, jakikwasig kin ik muə yermamə kirik kafam. Mərig, awhin yo, pəh yakrerig mivən imak ikin mawiə kin yo minə tiksın.”

62 Mərig Yesu rini-pən tukun mımə, “Yermamə yame rimə tukror wok kape Kughen, mərig rikin ramvən tuk nar pisin, rapəh nəmhenien mə to ruə Kughen ramarmaru iran.Ş”

10

Yesu rher-yerhav kin kafan narmamə seventi tu

1 Kwasig ye narimnar minə a, Yesu Yermaru rimirpen ta narmamə kafan seventi tu, kini mher-pən kin əriə kiraru kiraru kisəkupən kin In mhavən ye taon minə mine ikin minə tiksın yamə mine Yesu tukripikwasig mipivən min ikin.

2 Kini rimini-pən tuk əriə mımə, “! Səmruru! Nəviginien rehuə apa ye nəsimien yame kwənhamruə. Mərig yorwok kwatiksın əmə yame kamhavəh. Kini səhuak-pən kimi Yemasur kape nəsimien mhamə In tukrher-pə kin yorwok minə khapsaah mə tukhavən mhavəh nəsimien kafan.

9:61: 1 King 19:20 **Ş 9:62:** Yesu rimini nuhpikinien ye nəsimien. Yermamə yame rimə tukrəsim, mərig rikin ramvən tuk rukwanu, mə tukrapis əmə, in ripəh nəmhenien. **10:1:** Mak 6:7
10:2: Mat 9:37-38; Jon 4:35

³ !Havən! Mərig takasəkeikei mharkun mə Yo yakamher-pən kın əmiə mə takhavən rəmhen kın kwaji sipsip yamə mine kaseriwək mhavən yerki kuri aparı minə, yame kasəs narmamə.

⁴ Takhapəh nharurien kwaji nitip kape mane, mine nitip apnapig min, mhapəh nhavəhsi-pəniyen sandel, mhapəh nisapisiyen ye swatuk misəgkiar apar kimi narmamə.

⁵ Naha nimə yame taksapir ikin, taksokupən mhani-ərhav mhamə, 'Pəh nəmərinuyen tukramə eikın e.'

⁶ Tukmə narmamə aikın, iriə narmamə kape nəmərinuyen, kafam nəhuakien tukruə mor nıpran, nəmərinuyen tukraməmır tuk əriə. Mərig tukmə narmamə kape nəmərinuyen rirkək aikın, kwənkwai nəhuakien kafam tukrirerig-pre min tuk ik.

⁷ Taksapir əmə ye nimə a, mhapəh nisapiriyen ye nimə pisin pisin. Kini taksən naha nəviginien yame tukvəhsi-pre kimi əmiə, mhanım naha nınimien yame tukvəhsi-pre kimi əmiə. Meinai ratuatuk mə narmamə yamə mine kasor wok tukhavəh nərokien iran.

⁸ Tukmə nakhavən ye taon kirik, kini narmamə rikiriə ragien tuk əmiə, sən naha nəviginien yame tukvəhsi-pre kimi əmiə,

⁹ misor huvə narmamə aikın yamə mine kamhamhə. Mhani-ərhav tuk əriə mhamə, 'Narmaruyen kape Kughen ruauə ipakə tuk əmiə.'

¹⁰ Mərig tukmə nakhavən ye taon kirik, kini narmamə rikiriə rıpəh nagienien tuk əmiə, havən

miseriwək ye swatuk ehuə mamhani mhamə,

11 ‘Yaksarpita-arpita nimokrur ye taon kapəmiə yamə ramswin-pən ye nihumawə, ramor nīmtətien mə nīmisor nar kīrik rapəh nəmhenien. Kini Kughen rīmnəpəh əmiə. Mərig takasəkeikei mharkun mə narmaruyen kape Kughen ruauə pakə ta.’

12 Kini yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə Kughen tukror narpīnien ehuə kimi əriə rapita narpīnien yame rīmnor ye taon has a Sodom* kupən.

13 “!Kimiə nəmə Korasin! !Kəsi! Nəmhəyen ehuə tukruə tuk əmiə. Kimiə nəmə Betsaeda, kəsi, nəmhəyen ehuə tukruə tuk əmiə, meinai yīmnor pawk nar apsiṗis rehuə ye taon mir kapəmiə. Kini tokmə yapīor narīmnar mīnə a apa Taea mīne Saedon kupən, narmamə a to kīpisarar ye nərigien kapəriə tuk təvhagə has mīpihavən ye neipən has, mīpiṣəsok-əsok ye nīmrawk ror nīmtətien mə kisərig rahas pīk tuk kapəriə norien has mīnə.

14 Mərig ye nīpig a yame Kughen tukror narpīnien kapəmiə, in tukrīskai pīk rapita narpīnien yame tukror kimi narmamə yamə mīne kīmisarə apa Taea mīne Saedon kupən.†

15 Kini kimiə nəmə Kapeneam. ? Kimiə nakhamə ta mə Kughen tukrīvəh-si haktə əmiə ye kwənmhaan kape nīsiāiyen ye rao ye neai? Nīkam. Kughen tukrīvəh-si-əhu əmiə naksweiwaiyu pīk əgkəp, ye kwənmhaan kape

10:11: Wok 13:51; 18:6 * 10:12: Nap risifaktə ye neai məs narmamə m-fam apa Sodom. Nakəm stori kape Sodom ye Jen 19:1-25. 10:12: Wok 13:51; 18:6 † 10:14: Kughen rīmnoriah əgkəp Taea mīne Saedon. Ɛm-ru stori ye Aes 23:1-8.

narpinien.”‡

16 Kini Yesu rini-pən tuk kafan minə mimə, “Narmamə yamə mine kasətarig kin əmiə, kasərig Yo. Kini narmamə yamə mine kamhaukreikin-pən nimeitairiə kimi əmiə, khaukreikin-pə min nimeitairiə kimi Yo, kini narmamə yamə mine kamhaukreikin-pə nimeitairiə kimi Yo, kamhaukreikin-pən nimeitairiə kimi Yermamə yame rimnher-pə kin Yo.”

Narmamə seventi tu kape Yesu kharerig-pə min

17 Kini narmamə seventi tu kape Yesu kharerig-pə min, rikiriə ramagien, mhani-pən tuk Yesu mhamə, “Yermaru. !Nar apnapig mə nanmin has minə, mərig kimawə yaksəgkiar ye nhagim, kini iriə kasor nəkwaimawə!”

18 Kini Yesu rini-pən tuk əriə mimə, “Yo yimnəm Setan risi-pən ye neai meiwaiyu rəmhen kin yame narəpigiən reiwaiyu mowhan.

19 Sətarig-ru. Yo yakvəhsi-pre ta nəsaninien kimi əmiə. In a nakharkun nisəvi-əpnien snek minə mine milpedŞ minə. Kini nəsaninien yame yakavəh-si-pre kimi əmiə in rapita nəsaninien kape tikmir kapətawə e Setan. Kini to nar kirik ripəh noriahyen əmiə.

20 In e nəfrakisien. Mərig tukmə naksagien, pa rimə naksagien mə nanmin has minə kasor

‡ **10:15:** Yesu ramni narpinien yame Aesea rimini ta tu ye Aes 14:12-15. **10:15:** Mat 11:20-24 **10:16:** Mat 10:40; Luk 9:48; Jon 5:23 **10:18:** Aes 14:12; Rev 12:7-10,13; Luk 10:15; Jon 12:31; Rev 20:1-3,10 **Ş 10:19:** Gris rapəh niniyen “milped,” mamni əmə “skopion.” Nipikov skopion ramhai əjir.

nəkwaimiə, mərig taksagien mə kwərai-pən ta nhagmiə ye nəkwəkwə ye rao ye neai.”

²¹ Kini ye nipiḡ a, Yesu, riḡin ramagien piḡ ye nagienien yame ramsi-pən ye Nanmin kape Kughen, kini In raməhuak mamni mīmə, “Tatə Kughen. Ik Yermaru kape narimnar fam- yerpiriḡ ye neai, mine ye tokrei tanə. Yakəgnəḡin Ik meinai Ik nimnerkwaig kin nīprai narimnar minə e ye nimirī narmamə yamə mine kharkun nar. Kini mor əpu kimi narmamə yamə mine kisəmhen əmə kin kwajikovə minə mə iriə e tukharkun nar. Əwəh. Tatə. In e nar yame nakorkeikei.”

²² Kini Yesu rirpīn nəḡkiarien mīni-ərhav mīmə, “Rimik rimneighan-pə ta kin narimnar fam ye kwermik. Kini Rimik piḡin əmə rirkun Tini. Kini Tini əmə mine narmamə kafan minə, iriə əmə kharkun Rimni. Iriə e narmamə yamə mine Tini rimirpen ta əriə mə In tukror əpu Rimni tuk əriə.”

²³ Kini Yesu rarar məḡkiar əmə kimi kafan narmamə minə mīmə, “Kimiə nakasarə ye nihuvəyen əfrakis meinai kimiə nakasəm narimnar minə e ye nimirimiə.

²⁴ Yakamni-pre tuk əmiə mə apa kupən, profet minə khapsaah, mine king minə khapsaah, kimisorkeikei piḡ mə tuksəm narimnar minə e yame kimiə nakasəm ai taktəkun. Mərig kimnhapəh nisəmien. Kini iriə kimisorkeikei mə tuksəriḡ narimnar yamə mine nakasəriḡ, mərig kimnhapəh nisəriḡien.”

Yesu rimini nuhpikinien kin yemə Sameriə kirik yame rhuvə

25 Nipig kirik, yemhajoun kirik kape Loa kape Moses ruə mini naiyohyen kirik kimi Yesu mə tukrəm-ru mə Yesu rirkun nar uə nikam. Mımə, “Yhajoun. ? Jakhawor pən iran mine mivəh nımraghien rerin?”

26 Kini Yesu rini-pən tukun mımə, “? Mərig Loa kape Moses ramni naha nhagin? ? Nipig nakəvheikin, kini nıpran ramni naha nhagin tuk ik?”

27 Kini kwən a rini-pən mımə, “Takaməkeikei morkeikei Kughen Yermaru kafam yerkim fam, mine ye nımraghien mi-fam kafam, mine ye nəsaninien fam kafam, mine ye nətərigien fam kafam. Kini morkeikei min ik minə tiksın rəmhen kin yame nakorkeikei atuk ik.”

28 Kini Yesu rini-pən tukun mımə, “In atuatur en. Tukmə nakor məknakin, kini ik takvəh nımraghien rerin.”

29 Mərig kwən a, in rorkeikei əmə mə tukrhajoun mə in yemə atuatur, kini maiyoh-pən Yesu mımə, “?Mərig, ni-pa minə e yo minə tiksın?”

30 Kini Yesu rini-pən tukun mımə, “Yemə Isrel kirik rimatərhav Jerusalem meriwək mamvən apa Jeriko. Mamvən ye swatur, yəkrəh minə tiksın kımnharaptərəkin mhapik ta kafan narımnar, kini mhauh, rımhə rhaih, misap ta kin.

31 Mərig ye nipig atuatur a, pris kirik rəri-pən swatur a mamuə. Mərig nipig in rımnəm kwən a, rəurək kin mamvən.

³² Kini Lifaet* kirik rəri-pən mìn swatuk a mamuə. Kini nìpig rìmnəm kwən a raməmìr, in rìmnor əmə nar kirikianə kin məurək kin.

³³ Mərig yemə Sameria kirik [yame kasor tìkmìr iriə nəmə Isrel], in mìn rəri-pən swatuk a mamuə, kini məm kwən a raməmìr. Nìpig rìmnəm, rìkin rìmhə tukun. ³⁴ Kini meriwək mivən pakə tukun. Maməkwi kafan nìmap mìnə kin nehe olif mìnə waen, muvrìg kafan nìmap mìnə. Kini mìrəh-si haktə kwən a mərəhu-haktə ye kafan dongki, kini mìrəh mìravən apa ye hotel, mamarha huvə tukun aikin.

³⁵ Kəni rìkwamer kin, in rìvəh mane tìksin, mivən mivəhsi-pən kimi yamehuə kape hotel, mìnì-pən tukun mìmə, “Takamarha huvə tuk kwən en. Kini tukmə nakəvrə kin kafam kirik mane, tukmə yakrerìg-pə, nakni tuk yo pəh jakarpìn.’”

³⁶ Kini Yesu rìmìnì-ta nuhpìkinien a, marar maiyoh-pən yemhajoun kape Loa kape Moses mìmə, “?Ye kafam nərigien, nakìrkun mə kwərə misir a, pa nhagin rìmnor huvə pən kimi kwən a kìmoh, rəmhen kin mə in kirik?”

³⁷ Kini yemhajoun kape Loa kape Moses rìmìnì-pən tukun mìmə, “Yermamə yame rìkin rehuə tuk kwən a.”

Kini Yesu rìnì-pən tukun mə, “Ita. Ik yuvən mor mìn rəmhen kin yame kwən a rìmnor.”

Yesu rìmavən imei Mata mìnə Meri

³⁸ Kini nìpig Yesu mìnə kafan narmamə mìnə kaseriwək ye swatuk, mhatərhav-pən yerkwanu kirik. Kini piraovìn kirik, nhagin e Mata, rìkìr Yesu yerkin agien mìravən ye kafan nìmə.

* **10:32:** Lifaet in pris kirik yame ramehuə ye temple.

³⁹ Pian a, naorahini e Meri. Kini Meri ruə məkwətə-pən ipakə tuk nihu Yesu Yermaru, mamətərig kin nəgkiarinen minə kafan.

⁴⁰ Mərig Mata, kafan nətərigien ramvən pik tuk norien nəviginien. Kafan wok rimoh in. Kini rivən mini-pən tuk Yesu mimə, “Yermaru. ?Rhawor? ? Rikim raməsik mə ratuatuk uə nīkam mə pian e naorahik rapəh nasituyen irak tuk norien wok e, kini yo pisin əmə yakamor. Her-pə kin pəh ruə masitu irak.”

⁴¹ Mərig Yesu Yermaru rini-pən tukun mimə, “Eh, Mata. Takpəh nərig-pikien narimnar ripsaah məknei.

⁴² Mərig nar kirikianə əmə in nar keikei. Kini Meri rorkeikei nar yame rhuvə rapita, kini to yakpəh min nivəhsi-tayen.”

11

Nəhuakien kape Yermaru

(Mat 6:9-15)

¹ Nipig kirik, Yesu rimnaməhuak apa ikin kirik. Kini nipig rimnəhuak ta, kafan kirik yermamə raiyoh In mə, “Yermaru, hajoun-ru əmawə kin nəhuakien rəmhen kin yame Jon Baptaes rimnhajoun kafan minə.”

² Kini Yesu rini-pən tuk əriə mimə, “Nipig naka-hamə taksəhuak, takhani mhamə,
“Rimtawə ye neai, nhagim rəmərhakə, pəh nar-mamə tukhasiai Ik.

Pəh kafam narmaruyen tukruə mamarə.

³ Nipig mi-fam, vəh-si pə nəviginien kimi əmawə rəmhen tuk nipig e towei.

4 Kini vəh-si ta narpinien kape təvhagə hah kapəməwə meinai kimawə yakhapəh nharaptərəkin tim-timien norien has yame narmamə kasor irəməwə.

Pəh nīpəhyen əməwə mə Setan tukrivəhsi-pə vəh-si-pə kimi əməwə tamə yakhamir.’ ”

Tukamharpin ye nəhuakien
(Mat 7:7-11)

5-6 Kini rini-pən tuk əriə mə, “? Tukmə yer-mamə kirik ruə imam ikin yenpiğ, tukmə nakəm nəviginien rirkək, kini takhawor pən iran mine? Takvən imei ik kirik, mini-pən mimə, ‘Yo kirik, vəh-si-pə nəviginien kirik, pəh yakvən məvigin yer-mamə kirik kin yame rīmasi-pən isok mitərhav-pə imak ikin yenpiğ. Məriğ nəviginien rirkək yame jakəvigin in kin.’

7 Kini ik kirik tukrhorpin nəgkiarieren kafam mimə, ‘! Ah! Amvən. Pəh nisigien əməwə. Yaknəsapir kimawə kwajikovə minə. To yakpəh nərerien mivəhsi-pre nəviginien kimik.’

8 Yakamni-pre tuk əmiə mə, nar apnapig mə in ik əgkəp kirik, məriğ kwən a rīpəh norkeikeiyen mə tukrivəh-si-pre nəviginien kimik. Məriğ yakamni əfrakis mə tukmə nakamharpin ye naiyohyen, in tukraməkeikei mərer mivəh-si-pre narimnar fam kimik yame nakorkeikei.

9 Kini ror məknakin, yakamni-pre tuk əmiə mə, sayoh Kughen kin narimnar, kini In tukrivəh-sipre kimi əmiə. Sarha kin, misəm. Səsik-əsik kwəruə, kini pəh kwəruə tukrəhitə tuk əmiə.

10 Yakamni məknakin meinai narmamə m-fam yamə mine kisaiyoh, tukhavəh. Kini narmamə yamə mine kasarha kin, tuksəm min. Kini yamə

mīne kīsəsik-əsik kwəruə, kwəruə tukrəhitə tuk əriə.

¹¹ “Kini, kimiə tatə minə. Yermamə kirik aikin irəmiə yame tukmə tini raiyoh kin kəməm, məriḡ ravəhsi-pən snek uə, nīkam? !Nīkam!

¹² ? Uə tukmə nīpiḡ raiyoh kin kwənəhr man, məriḡ ravəhsi-pən milped* uə? !Nīkam!

¹³ Kīmiə naksahas pawk, mharkun nhavəh-si-pənien narimnar huvə minə kimi jimie minə. Məriḡ Rimtawə Kughen ye neai, kafan norien rhuvə pik rapita norien kapəmiə, kini nəfrakisien, In tukrivəh-si-pre Nanmin Kafan kimi narmamə yamə mīne kisaiyoh kin.”

Farisi minə kamhani mhamə Yesu ramor wokye nəsaninien kape Setan

(Mat 12:22-30, 43-45; Mak 3:20-27)

¹⁴ Kini nīpiḡ kirik, kwən kirik aikin yame nanmin has raməmīr iran, mamor in rameinein nəḡkiarīen. Kini Yesu rimnəko-ta nanmin has a iran, kini kwən a ririkakun maməḡkiar, kini narmamə kisakur pik kin.

¹⁵ Məriḡ narmamə tiksīn kimnhani mhamə, “! Nīkam! Rirkun nəko-tayen nanmin has minə meinai rikwasīḡ kin Setan, yemehuə kape nanmin has minə.”

¹⁶ Məriḡ narmamə minə min tiksīn aikin khamə tukharkun-ru mə nəsaninien kafan ramsipkaa, kini misaiyoh In mə tukror nimtətien kirik ye nəsaninien yame ramsipən ye rao ye neai.

* **11:12:** Nəḡkiarīen kape Gris ramni mə “skopion.” Em-ru footnote ye Luk 10:19. **11:15:** Mat 9:34; 10:25 **11:16:** Mat 12:38

17 Mərig Yesu ruirkun ta nətərigien kapəriə kini mīmə, “Nikam. Tukmə narmamə ye kantri kirik kasəwhai əriə minə, misarə kīraru, kini tuktoriah kapəriə narəyen, kantri tukrimir. Kini rəmhen min kin yerkwanu kirik. Tukmə narmamə kasəwhai əriə minə, misarə kīraru, rukwanu a to rīpəh narəhuvəyen.

18 Kini rəmhen min kin narmamə kape Setan minə, tukmə iriə kasəwhai əriə minə, misarə kīraru, tukseikus-eikus min nimə kape Setan. Norien kape Setan tukrīpəh nīskaiyen. Tukrəsaah-əsaah mīrkək. Yakamni məkneikin meinai kimiə nakamhani mə yakaməko ta nanmin has ye nəsaninien kape Bielsebul.

19 Kini kimiə minə min tiksīn nakasəko-ta nanmin has minə rəmhen kin yame yakamor. Mərig pa rīmə kisəko ta nanmin has minə e ye nəsaninien kape Bielsebul. Rhuvə mə iriə tukhani neikuəyen ye nəgkiarien yame nakamhani mhamə yakaməko ta nanmin has ye nəsaninien kape Bielsebul.

20 Mərig Yo yakəko-ta nanmin has minə ye nəsaninien kape Kughen, ramhajoun mə nar-maruyen kape Kughen ruauə ta tuk əmiə.

21 Nīpig yermamə yame nagheen rehuə, ravəhsi-pən neipən kape narowaginien, mamərer matuk mamarha huvə tuk kafan nimə, in, kafan narimnar ramswin huvə əmə.

22 Mərig tukmə yermamə min kirik nagheen rehuə rapita min kwən a, ruə, mīroh əriu minə, mīravən, mərig yermamə nagheen rehuə, in tukraməkeikei mapita, mivən, mīpik ta neipən kape narowaginien yame kwən a rīmnəkupən

mivən iran, mamətiḡtə iran, miḡik ta mīn kafan nautə mivən məwhai kimi kafan narmamə mīnə.†

23 “Yermamə yame riḡəh niḡwasigien kin yo, in kafak tikmir. Kini yermamə yame riḡəh nofuginien narmamə mīnə kafak, in raməko-ta əriə kisaiyu rik rik.

24 Niḡig nanmīn has raməta ye yermamə kirik, in ramavən ye tiḡəvsik, mamarha kin ikin tukrapis ikin, məriḡ riḡəh nəmien. Kini in mamni mīmə, ‘Pəh yakrerig pən ye kafak nimə yame yimnamarə ikin kupan.’

25 Niḡig in rirerig-pə məm kafan nimə, kimnahiə riḡiə huvə, narimnar m-fam kamhaswin huvə.

26 Kini in ramvən miḡir mīn nanmīn has mīnə iriə seven yamə mine kisahas pik mīn rapita in. Kini khavən mīn imə misarə mīn ye nimiraghien kape yermamə a. Kini yermamə a, in apa kupən, kafan nimiraghien rahas, məriḡ taktəkun ai rimnahas pik rapita yame in kupən.”

27 Yesu raməḡkiar hanə, məkneikin, piraovīn kirik rokrən apomh mīmə, “Pəh Kughen tukrautə-pən kin kafan niḡuvəyen kimi piraovīn yame rimneimək kin ik, mivəhsi-pre nah kimik.”

28 Kini Yesu rimə, “Nəfrakis. Məriḡ Kughen tukrautə-pən kin kafan niḡuvəyen rapita kimi narmamə yamə mine kasəriḡ kafak nəḡkiarien masor.”‡

† **11:22:** Ye stori e, Yermamə yame ramarha tuk nimə kafan, in e Setan. Yesu rəmhen kin yermamə nagheen rehuə rapita. Yesu rimnapita in, mīrisi-ta nautə kafan. In e, rimnor huvə yermamə yame reinein nəḡkiarien, meinai yarmhə raməmīr iran. **11:22:** Kol 2:15 **11:23:** Luk 9:50 **11:27:** Luk 1:28,42,48 ‡ **11:28:** Əm-ru stori ye Luk 8:18-21.

Nimtätien yame Kughen rimmor kupan ye nimmraghien kape Jona, kini tukripior min ye Yesu (Mat 12:38-42; Mak 8:12)

²⁹ Kini narmamə kimnhauə mə tuksərig nəgkiarien kape Yesu; iriə khapsaah. Kini Yesu rimə, “Kimiə narmamə e towei mine, kimiə naksor pik təvhagə has. Kimiə naksorkeikei mə taksəm nimtätien pisin kirik. Mərig tukmə ror Kughen tukripəh norien nimtätien kirik irəmiə. Mərig tukror əmə nimtätien kirikianə əmə yame rimmor kupan ye nimmraghien kape Jona.

³⁰ Rəmhen əmə kin yame nimmraghien kape Jona rimmor nimtätien ye nəsaninien kape Kughen kimi nəmə Nineve kupən. Ye norien a, in əmə min e, Yo, Ji Yermamə, nimmraghien kafak tukror nimtätien ye nəsaninien kape Kughen kimi narmamə e towei mine.

³¹ In apa kupən, kwin kape kantri e Shipaš, rimasi-pən isok muə mə tukrivəh nirkunien kape King Solomon kupən. Mərig yo yakmauə, nirkunien kafak rapita King Solomon. Mərig kimiə nakhapəh nisətərigien kin Yo. Mə tukmə nipig Kughen tukrəkir narmamə iran, kwin a tukrərer mini-hah yamə mine kisarə e towei mine.

³² Kini ye nipig yame Kughen tukrəkir narmamə iran, nəmə Nineve min tuksərer mhani hah narmamə yamə mine kisarə e towei mine. Meinai iriə kimsərig nəgkiarien kape Jona, misarar ye nərigien kapəriə tuk təvhagə has. Mərig Yo yakapita Jona, mərig kimiə nakhapəh nisətərigien kin Yo.”

11:29: Mat 16:4 § **11:31:** Nakəm kwin kape kantri e Shipa ye 1 King 10:1-13. **11:32:** Jona 3:5-10

*Nikhakien kape laet
(Mat 5:15; 6:22-23)*

³³ Kini Yesu rimini mimə, “Yermamə kirik to ripəh nəsiə-pəniən ye laet, kini merkwaig kin, uə məskəmnaan kin besin. Nīkam. Tukmə yermamə rəsiə pən ye laet, tukraməkeikei miruk haktə ye kwənmhaan kape laet, mə narmamə yamə mine tukhauə ye nəkwai nimə masəm nar.

³⁴ “Nīkwai nimir in rəmhen kin laet yame rawəhsi-pre nikhakien ye nīpram. Tukmə nīkwai nimir mir kirahuvə, rəmhen kin mə nīpram rukwar kin nikhakien. Mərig tukmə nīkwai nimir mir kwahas, rəmhen kin mə nīpram rukwar kin nəpignapien.

³⁵ Kini ror məkneikin mə ik takaməkeikei marha huvə tuk nikhakien ye nimiraghien kafam, mə takpəh nivəniən ye nəpignapien.

³⁶ Kini tukmə kafam nimiraghien in rukwar huvə kin nikhakien, nəpignapien tukrirkək əfrakis iram, kini nikhakien in raməsia-pen huvə fam kafam nimiraghien rəmhen kin yame nikhakien kape laet raməsia-pen ik.”

*Yesu rimnəgkiar skai kimi Farisi minə mine
nəmhajoun kape Loa kape Moses*

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 20:45-47)

³⁷ Kini Yesu rimnəgkiar ta, kini Farisi kirik ruə mini-pən tukun mimə tukravən məvigin ye kafan nimə. Kini Yesu rauru-pən imə, məkwətə-pən ye nīkar tebol tuk nəviginien.

³⁸ Kini Farisi rəm mə Yesu ripəh nəravyen tuk nəviginien, rakur.

³⁹ Kini Yesu Yermaru rini-pən tukun mə, “Kimiə Farisi minə nakhamə ta mə tukmə naksaikwas ye narimnar, rəmhen kin kap mine tikiplet mə kimiə takhahuvə, nəmkimik rirkək irəmiə. Mərig in apa imə, nəptigien kin nar mine nahasien rukwar irəmiə.

⁴⁰ !Kimiə naksarmar pik! ?Rikimiə raməsik uə nıkam mə Kughen e yame rimnor nıprai yermamə iruə rimnor min riki yermamə imə, uə? !Ewəh!

⁴¹ Mərig havəhsi-pən narimnar kimi yavən has minə yerkin agien, kini narimnar fam apa iruə irəmiə mine in apa imə tuksatuatuk mhahuvə.

⁴² “Mərig, !awi, kimiə Farisi minə! !Nəmhəyen ehuə tukruə tuk əmiə! Kimiə nakasəri-pən huvə loa yamə mine khamar əmə tuk əmiə tuk nəri-pənien, rəmhen kin in e naksəri-pən loa yame ramni mə takasəkeikei mhavəh kwesris mine onion* ye nəsimien vi mhavəhsi-pən kimi Kughen. Mərig naksəpəh Loa yamə mine kasəkupən, iriə e, nakhapəh nisorien nar yame ratuatuk minə kimi narmamə, kini mhapəh nisorkeikeiyeen Kughen. To nakpisəri-pən Loa yamə mine kasəkupən a, mipisəri-pən min Loa minə tiksın.

⁴³ “Kimiə Farisi minə, nəmhəyen ehuə tukruə tuk əmiə meinai naksorkeikei mə takhavən misəkwətə əkupən əmə ye nimə kape nofuginien. Mine in apa

* **11:42:** Yesu rıpəh niniyen kwesris mine onion, mərig rimini nəviginien mir e “dill mine kumen”. Nımar nai yamə mine nəmiovriə ramapien huvə yame kiwəh-si-pən ye nəviginien. Loa ye Dut. 14:22-29; 26:12-15, mine Lev. 27:30-33 ramni mə tukaməkeikei kiwəhsi-pən nıpar nəsimien vi kimi Kughen. Farisi minə kimisəri-pən huvə loa minə e, mərig kimnhapəh nisəri-pən huvəyen loa yame ramni mə tuksorkeikei Kughen mine narmamə. Loa e raməmir ye Dut. 30:16.

ye maket, naksorkeikei mə narmamə tuksaowia kin əmia ye nisaiyen.

44 “Kimiə Farisi minə, naksəmkimik rəmhen kin suranə ye yermamə yame rikinar rhorukin. Narmamə kasəriwək əsuun, miseinein kimnhavən ye kwənmhaan kape nimhəyen.”

45 Kini yemhajoun kirik kape Loa kape Moses rini-pən tuk Yesu mimə, “Yhajoun. Nakni nəgkiarien minə e, mamoriah min əmawə kin.”

46 Mərig Yesu rimə, “!Kimiə namhajoun kape Loa kape Moses! Nəmhəyen ehuə tukrurə tuk əmia meinai kimiə nakhapik-pən nar pam minə kimi narmamə mə tukhapik. Mərig nakhapəh nhawəsi-pəniyen kwermimie mə taksasitu irəriə tuk nipikien.

47 Nəmhəyen ehuə tukrurə tuk əmia. Meinai kimiə nakasor huvə pən marə marə ye suranə kape profet kape Kughen minə, mərig rīpmie minə atuatur kimishopni əriə.

48 Naksor-pən huvə marə marə ye suranə kape profet kape Kughen minə, ramhajoun mə rikimie ragien tuk nar yame rīpmie minə kimisor, in e kimishopni profet minə.

49 Kini tuk nar e, Kughen yame nirkunien kafan rehuə, ramni mimə, ‘Yo jakher-pən kin kafak profet minə mine aposol minə tukhavən misəgkiar kimi əriə, kini mərig iriə tuksor nəmhəyen kimi tiksın, mishopni tiksın.’

50 Ror məknakin mə Kughen tukrəkir əmie rəmhen kin mə kimiə atuk nimishopni profet minə m-fam kafan. Kini In tukror narpinien kimi əmie tuk nimhəyen kapəriə. Iriə yame mine kimisarə

ye n̄irikakunien kape tokrei tanə meriaji-pə ai taktəkun-

⁵¹ profet minə fam yame kimnhopni əriə r̄irikakun ye Ebel muə meriaji-pə Sekaraea, yame r̄imamhə ye Nimə Ehuə kape Kughen ye kwenimrhei tebol mine kwənmhaan rhakə.† Nəfrakisien mə kimiə e towei mine Kughen tukror narp̄inien kimi əmiə.

⁵² “Kimiə nəmhajoun kape Loa kape Moses. Nəmhəyən ehuə tukrurə tuk əmiə, meinai kimiə nakharkun pawk swatuk yame Kughen rorkeikei, m̄ərig nakhapəh nisəri-pənien, masərer əswasig k̄in narmamə yamə mine khamə tuksəri-pən.”

⁵³ Kini Yesu r̄itərhav ye nimə a, meriwək mamvən, kini nəmhajoun kape Loa minə mine Farisi minə, niemhaa rhai əriə. R̄irikakun ye n̄ipig a, kimisor tikm̄ir iriə min. M̄isaiyoh-pən k̄in naiyohyen skai rehuə kimin

⁵⁴ mə tuksəm nəgkiar̄ien k̄irik kafan yame tukhani hah In iran.

12

Pəh norien mine nəgkiar̄ien kapətawə tukror k̄irikianə

(Mat 10:19-20, 26-33; 12:32)

¹ Kini ye n̄ipig a, narmamə khapsaah kimnhauə k̄irikianə, to k̄ipəh nəhueik̄in-famien əriə. M̄ərig narmamə kwənhapsaah p̄ik, kini mhasig-ta-sig-ta əriə minə. Kini Yesu r̄irikakun maməgkiar̄ kimi kafan narmamə minə, m̄imə, “Kimiə, takasərig

† **11:51:** Pəh nien mə Sekaraea e r̄im Jon Baptaes. Nakəm stori kape Sekaraea kupən ye 2 Kron 24:20-22.

əmiə tuk yis kape Farisi minə, yis e in e nəgkiarrien kapəriə rhuvə mərig nərigien kapəriə rəmkimik.

² Tukmə nar erkwaig, tukaməkeikei kəm. Tukmə kuvrig əpis, kini mərig tukraməkeikei mier-pə ikin rhakak ikin.

³ Nəgkiarrien yame nakhani yenpig, tukərig yer-aan. Nəgkiarrien yame nakhani ye nəkwai nimə, tukni-ərhav ye swatuk.”

Kughen rorkeikei pik atawə mamarha huvə tuk atawə

⁴ Kini Yesu rimə, “Kafak narmamə minə, yakamni-pre tuk əmiə mə takhapəh nhaginien kin narmamə yamə mine kharkun nhopniyen nıpraimiə, meinai kwasig ikin, to khapəh nisor-has-preyen nar kirik kimi əmiə.

⁵ Mərig yakamni-ərhav yermamə e kimi əmiə mə ratuatuk mə takhagin kin. Takasəkeikei mhagin kin Kughen, meinai tukmə In rhopni yermamə kirik, In rirkun narakikin-pən-ien in apa ye nap ehuə. Əwəh, nəfrakisien, yakamni-pre tuk əmiə mə takasəkeikei mhagin kin Kughen.

⁶ Nar apnapig keihap in rikəskəh pik, kivəh nimirin kwaji mane əmə, mərig Kughen ramarha huvə tuk əriə.

⁷ Kini nimiraghien kapəmiə rapita nimiraghien kape keihap. Kini tukmə Kughen ramarha huvə tuk keihap ramhajoun pən mə tukraməkeikei mamarha huvə əmiə rapita. Nəfrakisien, nar apnapig nimar nikwənemiə in nar kəskəh, mərig Kughen raməvheikin fam muirkun ta mə kuvhuun.

⁸ “Kini yakamni-pre tuk əmiə mə tukmə yermamə kirik ramni-ərhav nhagik ye nimir nar-mamə, Yo, Ji Yermamə, yo min jakni-ərhav nhagin ye nimir agelo minə kape Kughen mə in kafak yermamə.

⁹ Mərig tukmə yermamə ramni-ərhav ye nimir narmamə mə reinein Yo, Yo jakni-ərhav min ye nimir agelo minə kape Kughen mə yakeinein min in.

¹⁰ Kini yermamə yame ramni hah Yo, Ji Yermamə, Kughen rirkun nivəh-si tayen narpinien ye kafan təvhagə hah. Mərig yermamə yame ramni hah Nanmin kape Kughen, Kughen to rirəh nivəhsi-tayen narpinien kape kafan təvhagə has.

¹¹ “Kini tukmə kərip-ərhav əmiə ye nimə kape nofuginien, uə ye nimir nəmehuə minə, uə ye nimir narmaru minə, mə tukharuk-pre nəgkiarien has irəmiə, pəh kimiə takhapəh nisətərig-pikien mə takshawor-pən iran mine mishorpin nəgkiarien kapəriə,

¹² meinai ye nipiğ atuatuk a, Nanmin kape Kughen tukrhajoun əmiə kin naha nəgkiarien yame takasəkeikei mhani-ərhav.”

Takhapəh nisətərig-pikien tuk nimoptanə mine nautə

¹³ Kini nəmə minə a kirik rini-pən tuk Yesu mimə, “Yhajoun. Rimik ruamhə ta. Aweh. Uh riki piak mə tukrəwhai narimnar kape rimimru, nivəhsi-pə yame rimimru ruini ta mə kafak.”

¹⁴ Mərig Yesu rimini-pən tukun mimə, “Kafak yermamə. Yakirkək ye nətərigien e kapəmiru tuk nəwhaiyen kapəmiru narimnar.”

15 Kini m̄ini-p̄ən tuk ər̄iə m̄imə, “!Takas̄ərig əmiə! Taks̄ətap̄ig kin əmiə mə takhap̄əh nis̄əpt̄igien kin nar. To yermamə kafan nautə rehuə pawk, m̄ərig p̄əh nien mə nautə in nuknei n̄imraghien.”

16 Kini r̄im̄ini nuhp̄ikinien kirik m̄imə, “Yermamə kirik, kafan nautə r̄ipsaah. Kini kafan n̄əsimien ramor kw̄ənkwan rehuə.

17 Kini r̄ikin ram̄əsik m̄imə, ‘?Jakhawor p̄ən iran mine? Meinai kafak n̄imə r̄ip̄əh n̄əmhenien mə to yak̄ətu-p̄ən kafak n̄əsimien aikin.’

18 Kini rarar m̄imə, ‘Rhuvə mə jakor m̄əkneikin. Jakp̄ik ta n̄imə m̄inə e m̄iwhir̄əkin m̄in n̄imə tiks̄in yame rehuə p̄ik m̄in, m̄ətu-p̄ən kafak n̄əsimien aikin, mine kafak nautə.

19 Aikin, r̄ikik tukram̄əsik mə kafak nar̄imnar r̄ipsaah r̄əmhen tuk newk r̄ipsaah. Kini jakap̄is kin norien nar̄imnar, m̄əv̄igin, mamn̄im, mam̄ərig əmə nagienien mamv̄ən.’

20 M̄ərig Kughen r̄ini-p̄ən tukun m̄imə, ‘!Ik nakeno-eno! Takt̄əkun əmə, tuk yenp̄ig, nakmhə. ?Kini rhawor ye kafam nar̄imnar e yame n̄imnəwhai k̄əji?’

21 Kughen tukror m̄əknakin kimi narmamə yamə mine kasəwhai k̄əji nautə r̄ipsaah mə kap̄əriə əmə, m̄ərig r̄ikir̄iə r̄ip̄əh n̄əsik-p̄ikien norien huvə yamə mine Kughen rorkeikei.”

*Tukhap̄əh nis̄ət̄ərig-p̄ikien tuk neip̄ən mine n̄əv̄iginien, meinai Kughen rorkeikei ətawə, mav̄əhsi-p̄ə fam nar̄imnar kimi ətawə
(Mat 6:19-21, 25-34)*

22 Kini Yesu rimini-pən tuk kafan narmamə minə mimə, “Tuk nar a, yakamni-pre tuk əmiə mə, takhapəh nisətərig-pikien tuk nimraghien kapəmiə mə taksən naha. Kini takhapəh nisətərig-pikien tuk narimnar kape nīpraimiə mə ‘?Yakwəseinein mə jakhawəhsi-pən naha?’

23 Takhapəh nisətərig-pikien tuk narimnar minə e, meinai nimraghien kapəmiə rapita nəviginien, kini nīpraimiə rapita neipən.

24 Səm-ru man minə. Khapəh nisəsimien, mhapəh nisarhakien nəviginien, mhapəh nisətu-yen nəriə nəviginien ye nəkwai nimə. Mərig Kughen raməvigin əriə. !Mərig Kughen rorkeikei pik əmiə rapita yame rorkeikei man minə!

25 ?Tukmə nakətərig pik tuk nimraghien apomh kafam, nakirkun mə to rasitu iram nakarə min rəpomh uə? !Nikam! Norien kape nətərig-pikien to rīpəh nəsik-əpnis-pən-ien aoa kirikianə ye nimraghien kapəmiə.

26 ?Mərig tukmə nakseinein norien nar kəskəh a, mərig rhawor e nakasətərig pik tuk narimnar pisin pisin ye nimraghien kapəmiə?

27 “Rikimiə tukraməsik jihi nai yamə mine kamhavirus. Iriə khapəh nisorien wok, mhapəh nhajirien kapəriə neipən. Mərig yakamni-pre tuk əmiə mə King Solomon kupən, kafan nautə rehuə pawk, kafan neipən rhuvə pawk, mərig rīpəh nihuvə-pikien mapita jihi nai minə a.

28 Jihi nai minə a kashaktə tuk nīpig kwakwə əmə, kəni rikwamer kin, kivaan əriə ye nap. Mərig Kughen ramor əriə kamhavən ye neipən huvə. ? Mərig kimiə nakharkun mə Kughen tukrivəhsi-pre neipən kimi əmiə uə nikam? !Əwəh! Kafak

narmamə minə. Kapəmiə nhatətəyen in rəkəskəh əmə.

²⁹ “Ripəh nihuvəyen mə rikimiə tukrivən pik tuk nəviginiēn mine ninimien. Takhapəh nisətərig-pikiēn tukun,

³⁰ meinai narmamə yamə mine khapəh nishatətəyen ye Kughen, rikiriə ramvən tuk narimnar minə a. Mərig Rimimiə rirkun narimnar yamə mine takamhavəh tuk nimraghien kapəmiə.

³¹ Mərig taksor mə narmaruyen kape Kughen, pəh in tukrərer əkupən ye nimraghien kapəmiə, kini Kughen tukrivəhsi-pre narimnar kape nimraghien e ye tokrei tanə kimi əmiə.

³² “Kimiə e sipsip minə kafak, kimiə kwatiksīn əmə, mərig takhapəh nhaginiēn meinai Rimimiə rikin ragien pik mə In tukramarmaru irəmiə, mamarha huvə tuk əmiə. Kini kimiə min taksarmaru kimiə min.

³³ Taksor salem kin kapəmiə narimnar, mhavəhsi-pən mane iran kimi yavən has minə. Tukmə naksor məknakin, rəmhen mə naksor nitip kapəmiə yame to ripəh nimətitiēn tuk nipig kirik. Misərəhu-pən nətərigien kapəmiə ye narimnar yame rhuvə apa ye rao ye neai. Kini ikin aikin a, to yəkrəh minə khapəh nhavən-pakəyen ikin, kini to ivn* minə khapəh nisəsien narimnar aikin.

³⁴ Yakamni məkneikin meinai, ikin pukhaa kapəmiə narimnar huvə minə kamhaswin ikin, rikimiə tukrivən ikin.”

Narmamə kape Yesu tukasəkeikei masərer matuk tuk nīrerig-pə-minien kafan

* **12:33:** Nəgkiariēn kape Gris ramni “Ikin aikin a, to popahuk ripəh nəsiēn narimnar aikin.” **12:33:** Luk 18:22

³⁵ Kini Yesu rimə, “Takasərer matuk nipig mifam, rəmhen kin yame nakamhawəhsi-pən neipən minə kape wok, uə rəmhen kin yame nakasarha huvə tuk kapəmiə laet minə mə tukamhauək ye nipig mifam.

³⁶ Takasəkeikei misəmhen kin yorwok minə kape yemehuə kirik yame ramsi-pən ye lafet kape mared yame kinnor pə pə əmə. Tukmə rirerig-pən iman yerkwanu, məsik-əsik tapig, taktəkun əmə kafan yorwok minə tuksəhitə ye tapig mhamə tukruə imə.

³⁷ Yorwok minə kafan yamə mine kasarha masərer matuk ye nipig yame yamehuə kapəriə ramuə, iriə tuksərig huvə. Nəfrakisien, yakamni tuk əmiə mə, yamehuə a in tukreiwaiyu mivəhsi-pən neipən kape yorwok əmə kirik, mokrən kin əriə mə tukhauə misəkwətə, kini in rarha huvə tuk əriə maməvigin əriə rəmhen kin mə in yorwok kapəriə.

³⁸ Kini tukmə yamehuə ramuə pawk yenpig, uə ye kwəsum-niraanien, mərig yorwok minə kafan kasərer matuk əmə, kini in tukror huvə-pən pik kimi əriə.

³⁹ “Kini kimiə takasəkeikei mharkun mə, tukmə yermamə kirik rirkun nipig atuatur yame yəkrəh tukruə ye kafan nimə mə tukrəkrəh, kini in to ripəh napirien, mərig tukramərer matuk marharha huvə tuk kafan nimə mə yəkrəh tukripəh nivəanien imə.

⁴⁰ Kini kimiə, nipig mi-fam, takasəkeikei misərer matuk meinai Yo, Ji Yermamə, jakrerig pə min ye nipig yame kimiə nakseinein.”

41 Kini Pita rimi-pən tukun mimə, “Yermaru. ?Nakamni-pə nuhpikinien e kapəməwə əmə, uə kape narmamə mi-fam?”

42 Kini Yesu Yermaru rimə, “?Pa e yorwok yame rirkun nar, kini mamor kafan wok ye nipig m-fam ye norien yame rhuvə? ?Kini yemehuə kirik to rivəh-si haktə pa nhagin mə in tukrameihuə ye yorwok minə kafan, mivəh-si-pən kapəriə nərökien, in e nəriə nəviginien?”

43 Əwəh. Nipig yemehuə kape kwən a ramtərhav-pə, kini məm mə in ramor huvə kafan wok, kini in tukror huvə-pən kimi yorwok a.

44 Nəfrakisien, yakamni-pre tuk əmiə mə yemehuə in tukrivəhsi-haktə yorwok a mə tukruə mamehuə ye narimnar m-fam kafan.

45 ?Mərig rhawor? Tukmə ror yorwok a rikin tukruh mimə, ‘Kafak yamehuə ramor tan pən tuk nuəyen.’ Kini mirikakun mamuh yorwok minə nipiraovin mine narman, mamvən, maməvigin, mamnim, mamapis. ?Kini yamehuə kafan tukrhawor?

46 Yemehuə kape kwən a tukritərhav-pə tukun ye nipig kirik yame in to ripəh nirkunien mipəh nərər matukien tukun. Kini Yermaru tukrəpni, mərəsis-ərəsis, marakikin-pən imei narmamə yamə mine khapəh nhaniyen nəfrakisien iran.

47 Yorwok a yame rirkun ta nəgkiarien kape yamehuə kafan, mərig ripəh norkeikeiyen mə tukrarer matuk mamor wok minə a, tukup in, rərig nəmhəyen.

48 Mərig yorwok yame ripəh nirkun-huvəyen

nəgkiarien kape yamehuə, kini mamor narimnar yame ripəh natuatukien, yame tukraməkeikei mivəh narpinien iran, tukuh mar əmə in. Tukuh mar əmə yorwok e meinai yermamə yame Kughen rivəhsi-pən narimnar ripsaah kimin, in tukraməkeikei mor narimnar ripsaah. Kini yermamə yame kərəhu-pən narimnar ripsaah ye kwermın, tukaiyoh-pən kin narimnar rehuə tukun.”

Yesu raməwhai narmamə kafan minə mine narmaməyamə mine khapəh nhaniyen nəfrakisien iran

⁴⁹ Kini Yesu rimini mimə, “Yo yakwauə mə jakərəhu-pən nap ye tanımtanə, kini taktəkun ai, nap a to ripiuək ta; rikik rıpiagian.

⁵⁰ Mərig nıpig əutən† kirik tukruə ye kafak nımraghien, kini rikik rəmhə tukun meriaji nıpig yame tukror infamien iran.

⁵¹ ? Rikimiə raməsik mə jakərəhu əmə nəmərinuyen ye tanımtanə uə? !Nıkam! Pəh nien mə yımauə mə jakərəhu nəmərinuyen, mərig yımauə mə jakor narmamə kasəwhai əriə minə.

⁵² Kini taktəkun ai, tukmə narmamə kirkirip yerkwanu kirik, kini tuksəwhai əriə minə, kisisər kırhek kıraru, kini kıraru kawhek kisisər.

⁵³ Rim narman tukshek nıpikwarien minə kapəriə; kini nıpikwarien minə tukshek rimriə minə; kini nisın nıpiraovın minə tukshek nıpiakwəskwəh minə kapəriə; kini nıpiakwəskwəh minə tukshek nisınriə minə; kini kuhu nıpiraovın

12:48: Mat 10:34-36 † **12:50:** Nəgkiarien kape Gris ramni “Baptaes,” mərig ikin e nıpran ramni nıpig əutən kirik. **12:50:** Mak 10:38-39

mīnə tukshək yasunriə mīnə. Kini yasunriə mīnə tukshək kuhuriə mīnə.”

*Tukasəkeikei mharkun nīprai nīmtətien yame
Kughen ramor kimi ətawə*

(Mat 16:1-4; Mak 8:11-13)

⁵⁴ Kini Yesu rīmīni-pən tuk nukwao ehuə mīmə, “Tukmə nakasəm napuə rərer, nakharkun mə nəhig natukrip.

⁵⁵ Kini tukmə nakasəm mə nuwig ravus jihin, nakharkun mə nīpig kape nəpan-əpanien ruauə pakə.

⁵⁶ !Eh! !Kimiə nəmarpəkao has mīnə! Kimiə nakhamə nakharkun pik nar, mharkun nīprai nīmtətien ye tokrei tanə mīne ye neai, rəmhen kin napuə, uə jihi nai mīnə. Mərig nakhapəh nharkunien nīprai nīmtətien e yame Kughen ramor kimi əmiə ai taktəkun.

⁵⁷ Takasəkeikei misəri-pən swatuk yame ratu-atuk mə taksəri-pən.

⁵⁸ Tukmə yermamə kirik rīmə tukrərip ik ye nīmri mīrh, kini tukmə nakramə takwəriwək kwis mīravən ye nīmri mīrh, rhuvə mə takawəkeikei mwəkupən mwərəhu nəmərinyen tuk əmiru mīnə, tamə, rəukəkin ik mīvən ye nīmri mīrh. Kini yamehuə kape kot reighan-pən kin ik ye kwermi polis. Kini polis rirəh ik mīvən mətapig əsigin ik ye kalabus.

⁵⁹ Kini yakamni-pre tuk ik mīmə, tukmə ror məknakin, to nakpəh napien ye kalabus meriaji takarpin fam.”

13

Sarar ye nərigien kapəmiə tuk təvhagə has, tamə nakhəmhə

¹ Kini ye nipiḡ a, narmamə tiksin kimnhauə mhani-pən tuk Yesu mə nəmə Galili tiksin kamhauh nar miragh minə mhamə tuksor sakrefaes kin kimi Kughen, kini aikin, mobael minə kape gavman e Paelat kimnhauə mišhopni əriə.*

² Kini Yesu rini-pən mīmə, “?Rhawor? ?Nakhəmhə ta mə nimhəyen skai a yame rimiṽəh əriə ramhajoun pən mə iriə nəmə has rapita narmamə apnapig minə apa Galili uə?”

³ Nīkam. Yakamni-pre tuk əmiə mə rīpəh norien məknakin. Mərig tukmə nakhapəh nisararien ye nətərigien kapəmiə ye norien has minə kapəmiə, kini kimiə fam takpīasəkeikei mhamə.

⁴ Uə jakni min ye narmamə iriə m-fam 18 yamə mine nimə apomh a yame kamni kimə Saeloam rimamir mohtərəkin əriə, khamhə. ?Nakhəmhə ta mə nimhəyen skai yame rimiṽəh əriə ramhajoun-pən mə iriə kisahas rapita narmamə apnapig minə apa Jerusalem uə?”

⁵ Nīkam. Yakamni-pre tuk əmiə mə rīpəh norien məknakin. Mərig tukmə nakhapəh nisararien ye nətərigien kapəmiə ye norien has minə kapəmiə, kini kimiə fam takpīasəkeikei mhamə.”

⁶ Kini Yesu rimoḡ nuhpīkinien kirik mīmə, “Yermamə kirik rimiḡu nai kirik e figtri, apa ye kafan

* **13:1:** Narmamə kimisərig nəvsaoyen kin, mə gavman kape Paelat rimavən ye nimə rhakə kirik, mhopni narmamə ye nipiḡ yame kimnhauə masəhuak, kisakur. Mə nar a gavman rimnor ramor naurisien. **13:2:** Jon 9:2

nəsımien. Kini newk mınə tıksın ruə mivən, kini kwən a ramaiyu-pən məsiəkun, məm rıpəh nıkuəyen.

⁷ Kini mını-pən tuk yermamə yame ramarha tuk nəsımien mımə, ‘Em-ru. Yımauə məsiəkun kwənkwai fıgtri e mıwəh newk kısısar, mərıg yakpəh nəmıen kwənkwai nai kırık. Erəru ta. Rıpəh nəmhenıen mə tukrərer əswasıg kın nımoptanə ye nəsımien.’

⁸ Kini kwən yame ramarha tuk nəsımien rhorpın nəgkıarıen mımə, ‘Yemasur. Pəh rıvəh mın ru newk kırıkıanə, pəh jakıkır-pən nımoptanə huvə kımın.

⁹ Kini tukmə ramkuə ye newk aikın, kini rhuvə əmə. Mərıg tukmə rıpəh nıkuəyen, pəh kərəru ta.’ ”

Yesu rımnor huvə pıraovın kırık ye Sabat

¹⁰ Kini ye Sabat kırık, Yesu rınaməvhag kımı narmamə apa ye nəkwai nımə kırık kape nofuginien.

¹¹ Kini pıraovın kırık aikın yame nanmın has rımnəmır-pən iran mıvəh newk 18. Mor nımeitaan ramırpəvın ye nıpıg mıfam, to rıpəh nərer-atuatukien.

¹² Kini Yesu rəm in, rokrən kın mə tukrərer kupən ye narmamə, mını-pən tukun mımə, “Pıraovın. Yo yakwərisın ta kafam nəmhəyen, to rıpəh nırapərəkın-mınien ik.”

¹³ Kini Yesu rərəhu-pən kwermın mir iran, məkneikın rərer atuatuk mıhuvə, kini maməgnəgın Kughen.

¹⁴ Niemhaa rhai yermamə yame ramehuə ye nımə kape nofuginien, meinai Yesu rımnor huvə

pian a ye Sabat. Kini mini-pən tuk narmamə minə mimə, “Nipig sikis kape norien wok kapəmiə. Nakharkun nhauəyen ye nipig minə a pəh In ror huvə əmiə. Mərig ye Sabat, takhapəh nhauəyen mə In tukror huvə əmiə.”

¹⁵ Kini Yesu Yermaru rini-pən tuk əriə mimə, “! Kimiə nəmarpəkao hah minə. ?Kimiə pa nhagin ramrisin kafan dongki mine kao ye Sabat, mə tukrəsig mivən mə tukrinim nu? Mə kimiə m-fam naksor wok məkna.

¹⁶ Kini ye norien əmə a in a, ratuatuk əmə mə yo jakrisin pian e ye nəmhəyen kafan, mivəh miragh in ye Sabat. Pian a, in kwənərəus kirik kape Ebrahim, kini Setan rimirkwəji ətərkən in kape newk 18.”

¹⁷ Yesu raməgkiar məknei, kafan tikmir minə kimisauris. Kini narmamə mifam, rikiriə ragien tuk wok huvə yamə mine Yesu ramor irəriə.

Narmaruyen kape Kughen ramehuə ye nəsaniinien kafan

(Mat 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸ Kini Yesu rimini mimə, “?Narmaruyen kape Kughen in rəmhen kin naha nhagin? ?Jakni naha nhagin riumhen?

¹⁹ Narmaruyen kape Kughen in rəmhen kin kwənkwai mastad, kini yermamə kirik rimivəh mihu ye kafan nəsimien. Kini kwerun rhaktə mehuə, kini man yerpig minə kamhauə masor-pən nimairiə ye rəgrəgin.”

²⁰ Kini mamni min mimə, “Jakamhajoun narmaruyen kape Kughen mimə riumhen naha?

21 In rəmhen kın yis kirik yame piraovın kirik ramərap-pən ye flaoa yame kamor-pən ye besin ehuə, kını rher əpu fam flaoa raməsiis mamehuə.”

Swatuk kəskəh
(*Mat 7:13-14, 21-23*)

22 Kını nıpig Yesu rımnəriwək mamvən Jerusalem, maməwhag kını narmamə ye taon ehuə minə mine yerkwanu minə.

23 Kını kwən kirik raiyoh-pən In mımə, “Yermaru. ?Kughen tukrivəh mıragh narmamə kwatıksın əmə uə?”

Kını Yesu rını-pən tuk əriə mımə,

24 “Yakamni-pre tuk əmiə mə kimiə takasəkeikei misarkut pik mhamə takhavən misauru-pən ye kwəruə yame rəkəskəh, meinai narmamə khap-saah kisarkut mhamə tukhavən imə, mərig to khapəh nhavəniən.

25 Mərig tukmə Yermamə, yame kafan a nimə, tukrərer mətapig ye kwəruə kafan, kını kimiə yamə mine nakhapəh nisauru-pən-hanəyen ye kwəruə, takasərer iruə masəsik-əsik tapig mhamə, ‘Yermaru. Əhitə ye kwəruə tuk əmawə.’ Mərig əmə jakni mımə, ‘!Ah! Yakeinein əgkəp əmiə.’

26 Kını kimiə taksokrən mhamə, ‘Yermaru. Kitawə kimisəvigin kwis. Kını Ik nımnhajoun əmawə apa iməməwə ikın.’

27 Mərig Yo jakni mımə, ‘Yo yakamni-pre tuk əmiə mımə, yakeinein əgkəp əmiə. Kimiə m-fam yor təvhagə has minə. !Havən isok tuk Yo!’

28 Ye nıpig a, kimiə taksəm Ebrahim mine Aesak mine Jakob mine profet kupən minə kasarə ye

rao ye neai ikin Kughen ramarmaru ikin, mærig kimiæ takasærer iruæ, kini tukarak-ærhav kin æmiæ, takasasæk, misokwæruæ, masærig rahah.

²⁹ Kini narmamæ tukhasi-piræ, mhasi-fiak, mhasi-prah, mhasi-pihiu, mhavæn misækwætæ misævigin ye rao ye neai yame Kughen ramarmaru ikin.

³⁰ Kini rhuvæ mæ takharkun mhamæ narmamæ minæ e kasækupæn tukpihauæ mhakwasig, kini yamæ mine kamhakwasig tukpihauæ mipisækupæn.”

*Yesu rikin ræpou tuk namæ Jerusalem
(Mat 23:37-39)*

³¹ Kini ye nipig a, Farisi minæ tiksîn kimnhauæ mhani-pæn tuk Yesu mhamæ, “! Eh! Rhuvæ mæ takitærhav eikin e mamvæn, meinai Herod rorkeikei mæ tukrhopni Ik.”

³² Kini Yesu rini-pæn tuk æriæ mimæ, “Herod in yor kiko iko ræmhen kin kuri aparu yame ramæn nar miræ. Takhavæn mhani-pæn tukun mæ Yo yakmæ, ‘Æm-ru. Nipig kwakwæ æmæ aikin ramaræ, yame Yo jakæko ta nanmin has minæ ye narmamæ, kini mor huvæ nimhøyen kape narmamæ. Kini nipig kisisær ror infamien, kini jakærkin kafak wok.’

³³ Nar apnapig æmæ Herod rimæ tukrhopni yo, mærig Yo jakamækeikei mæri-pæn kafak swatuk mamvæn ai taktækun mine tikianakwamer mine tuknahu mivæn mitærhav-pæn Jerusalem, meinai ikin æmæ aikin a kamhopni profet kape Kughen minæ ikin.

³⁴ !Aweh, nəmə Jerusalem, nəmə Jerusalem! Kimiə nakashopni profet minə kape Kughen. Kini narmamə yamə mine Kughen rimnher-pre kin əriə tuk əmiə, nakwəsarkwhopni fam əriə kin kapier apig. Nipig ripsaah yakorkeikei mə jakəpkəfugin əmiə maməm huvə əmiə rəmhen kin yame man ramauu tini minə, mərig kimiə nakasəpəh.

³⁵ Mərig kimiə nakharkun mə Kughen rimnəpəh əmiə. Kini yakamni-pre tuk əmiə mə to nakhapəh nisəm-minien Yo mhavən miseriaji takhani mhamə, 'Pəh kivəh-si haktə Kwən en ramuə ye nhag Yermaru.' "

14

Yesu rimavən imei Farisi kirik

¹⁻² Ye Sabat kirik, Yesu rimavən ye nəkwai nimə kape yemehuə kirik kape Farisi minə mə tuksəvigin. Kini apa Yesu ramkwətə ikin, kwən kirik ramhə kin nəmhayen e kəsis ramkwətə ipakə tukun. Kini narmamə kimisəm Yesu mə tukrhawor.

³ Kini Yesu raiyoh-pən nəmhajoun minə kape Loa kape Moses mine Farisi minə mimə, “? Rhawor? ? Loa rameighan kin mə yermamə kirik rirkun nivəh-miraghien narmamə yamə mine kamhamhə kamhamragh min ye Sabat uə nikam?”

⁴ Mərig iriə khapəh nisəgkiarinen. Kini Yesu rirap kwən a mor huvə min nipran, mher-pən kin ramvən.

⁵ Kini mini-pən tuk əriə mīmə, “?Tukmə kimia kirik, kafan kwajikovə*, uə kafan kau rivə-ərhav pikin ye nəkwai nimir ehuə ye Sabat, kini tukrəhawor? In tukraməkeikei mivən mərəh-sihaktə aihuaa əmə. ?Pa e irəmia in to rərəh norien məkneikin? Rirkək.”

⁶ Kini nəgkiarrien kapəriə rirkək.

⁷ Kini Yesu rimməm narmamə tiksın yame kimnokrən kin əriə tuk nəviginien a, kini khauə imə misorkeikei mə tuksəkwətə kupən ye narmamə, ye kwənmhaan kape nisaiyen. Kini Yesu rini-pən nuhrəkinien tuk əriə mīmə,

⁸ “Tukmə yermamə rokrən kin ik mə takvən tuk nəviginien kirik kape narkurəkien, takpəh nivənien məkwətə kupən ye kwənmhaan kape nisaiyen. Tamə yermamə kirik in yerpərig pik rapita ik ruə,

⁹ kini yamehuə kape nimə tukrini-pre tuk ik mīmə, ‘Eta. Pəh kwən e tukrəkwətə-pre ikin en.’ Kini takauris meinai takaməkeikei mivən məkwətə yetanə, ikin kərəh nisaiyen əjir ikin.

¹⁰ Mərig tukmə yermamə kirik ramokrən kin ik mə takvən məvigin ye lafet kirik, kini rhuvə mə takvən məkwətə-pən ikin kərəh nisaiyen əjir ikin. Tukmə ror yamehuə kape nimə tukruə mini-pre tuk ik mīmə, ‘Yo kirik, yuvən məkwətə kupən ye narmamə, ye kwənmhaan kape nisaiyen.’ Ramni-pre məkneikin tuk ik, mivəhsi-haktə nhagim ye nimir narmamə mi-fam apa imə.

¹¹ Yakamni-pre məknai meinai yermamə

* **14:5:** Kopi akwas tiksın kape Niutesteman khapəh nhaiyen “kwajikovə” mərig kamhani “dongki.” **14:5:** Mat 12:11; Luk 13:15 **14:8:** Prov 25:6-7

yame ravəhsi-haktə atuk in mə tukreihuə, Kughen tukrivəhsi-əhu in. Mərig yermamə yame ravəhsi-əhu atuk in, Kughen tukrivəh-sihaktə in tukreihuə.”

¹² Kini Yesu rimiini-pən tuk yemehuə kape nimə mimə, “Kini tukmə nakamor nəviginien ehuə kirik yenpig uə yeraan, takpəh nokrənien kin ik minə tiksın, mine piam minə, mine kafam kwənərəus minə, mine narmamə yamə mine kapəriə nautə rehuə yame mine kisarə ipakə tuk ik. Tamə, iriə kisokrən min kin ik mə takvən məvigin kimiə miriə, misarpin tai nar yame nimnor irəriə.

¹³ Mərig tukmə nipig nakmə takor lafet kirik, takaməkeiki mamokrən kin yavən has minə, mine narmamə yamə mine nikariə rimhə, mine nimrin pis minə, mə tukhauə nakasəvigin kwis kimiə miriə.

¹⁴ Iriə to khapəh nisarpin-preyen tai norien a, mərig Kughen tukrautə-pre kin kafan nihuvəyen kim ik. Kini ye Nipig Kwasig, nipig narmamə yamə mine kisatuatuk tukhamragh min, kini Kughen tukrərok ik iran.”

*Yesu rimiini nuhpikinien kape nəviginien ehuə
(Mat 22:1-10)*

¹⁵ Kini iriə kirik aikin raməvigin, mamərig nəgkarien a, kini mimiini-pən tuk Yesu mimə, “!Nar huvə kirik e, nivəniən apa ye rao ye neai, ikin Kughen ramarmaru ikin, maməvigin ye lafet ehuə kafan!”

¹⁶ Mərig Yesu rimiini-pən tukun mimə, “Nipig kirik, yermamə kirik rimə tukror nəviginien ehuə

kirik kafan, kini markupig, mini-pən tuk narmamə khapsaah mə tukhauə misəvigin kwis iriə min.

¹⁷ Kini rinor ta nipig kape nəviginien, mher-pən kin kafan kirik yorwok mə tukrivən mini-ərhav pən tuk narmamə yame rimnokrən-ta kin əriə mimə, ‘Hauə misəvigin, meinai yaknor apnəpeinə ta ye nəviginien.’

¹⁸ “Mərig iriə m-fam kimisəpəhs-pən, mhamə to iriə khapəh nhavəniēn. Kirik rimnəkupən mini-pən tukun mimə, ‘Eh. Ni-pən tuk kafam yemehuə mə to yakpəh nurəyen. Yimivəh nimri nimoptanə kirik, kini jakaməkeikei mivən məsiəkun.’

¹⁹ Kini kirik min rimə, ‘Eh. Ni-pən tuk kafam yemehuə mə to yakpəh nurəyen. Yimivəh nimri kau ten, kini jakaməkeikei mivən məm pi pom wok minə kapəriə.’

²⁰ Kini kirik min rimə, ‘Eh. Ni-pən tuk kafam yemehuə mə yimnarkurək pə pə əmə, to yakpəh nurəyen.’

²¹ Kini yorwok rimauə mini-əsah pən tuk kafan yemehuə. Kini yemehuə ai rikin rəmhə pik, kini mini-pən tuk kafan yorwok mimə, ‘Ita. Yuvən aihuaa, apa ye swatuk mine ikin minə tiksın ye taon a məm yavən has minə, mine narmamə nikariə rihə, mine nimrin pis minə, mine yamə mine nihuriə rahas, mikir əriə, mhauə.’

²² Kini in ror nar a yame yemehuə rimini-pən tukun, kini mirerig-pə mini-pən mimə, ‘Yemehuə. Narimnar fam yame nimini, yo yaknor fam. Mərig nəviginien rehuə aikin, kini nimə rəmhen min tuk narmamə tiksın.’

²³ Kini yemehuə rimiini-pən tuk yorwok mīmə, ‘Ita. Yuvən ye swatuk, mine ikin minə fam iruə ye taon. Yuvən məkeikei kimi narmamə mə tukhauə imə. Nimə e kafak tukraməkeikei mukwar huvə.

²⁴ Mərig yakamni-pre tuk ik mə narmamə yamə mine yimnokrən kin əriə maməkupən, iriə to khapəh nisən-əsigəvinien nəviginien kirik kafak.’ ”

Yermamə kape Yesu tukrəruhu kupən Yesu ye nimirghien kafan

²⁵ Narmamə khapsaah pik kamhakwasig kin Yesu ye swatuk, kini In rarar mini-pən tuk əriə mīmə,

²⁶ “Tukmə yermamə kirik rorkeikei mə tukrikwasig kin Yo, tukraməkeikei mivəh Yo yakəkupən ye kafan nimirghien. In tukraməkeikei morkeikei Yo rapita rinni mine nisini, mine kafan piraovin, mine tini minə, mine piauni minə, mine nowini minə, mine in atuk. Tukmə rirəh norien məkneikin, in rirəh nəmhenien mə tukruə rəmhen kin kafak yermamə.

²⁷ Kini tukmə yermamə rirəh neighanien kin mə tukhopni in tuk nhagik, uə rirəh norien nəkwak, in rirəh nəmhenien mə tukruə rəmhen kin kafak yermamə.

²⁸ “Tukmə kimiə kirik rorkeikei mə tukrivhirəkin nimə apomh kirik, in tukraməkeikei mukupən məkwətə, mirkun huvə mane ye narimnar minə, məm-ru mə kafan mane rəmhen uə nikam.

²⁹ Tamə ririkakun mor nuknen, meinein norien infamien iran, narmamə tuksarh iakei iran

³⁰ mhamə, ‘Em-ru. Kwən a rimirikakun əmə kafan nimə. Mərig reinein norien infamien iran.’

³¹ Kini tukmə king kirik, kafan mobael, iriə ten taosen əmə, tukmə rərig nəvsaoyen mə king pisin kirik min yame kafan mobael minə twenti taosen kamhauə mə tuksarowagin iriə min, kini in to ripəh nivən-aihuaayen ye narowaginien. Kwasig ikin ramvən tuk narowaginien, tukraməkeikei məkwətə, mirkun huvə mə in rirkun napitayen tikmir minə a uə nikam.

³² Tukmə rirkun mə to ripəh napitayen, tukraməkeikei mher-pən kin narmamə tiksın khavən masəm kafan tikmir minə tiksın nipig kharəh hanə nhauəyen ipakə tukun, misərəhu nəmərinuyen.

³³ Kini ye norien kirikianə əmə min, kimiə takasəkeikei misəkwətə misəm huvə nimraghien kapəmiə. Tukmə yermamə kirik ripəh norkeikeiyen mə tukrəpəh narimnar fam kafan mikwasig kin Yo, in ripəh nəmhenien mə tukruə rəmhen kin kafak yermamə.

³⁴ “Nigar in nar huvə kirik. ?Kini mərig tukmə nigar rəhiu pik, tukhawor kor rhekin min?”

³⁵ Ripəh nəmhenien tuk nar kirik. Tukarakikin əmə. Tukmə kimiə narmamə yame nimətirgimiə rarə, sətərig huvə kin nəgkiarien e.”

15

Nuhpikinien ye sipsip yame rimnerwei (Mat 18:10-14)

¹ Ye nipig a, narmamə khapsaah yamə mine kasərer tuk mane kape takis, mine yor təvhagə has khapsaah kimnhauə mə tuksərig nəgkiarien kape Yesu.

² Kini Farisi minə mine nəmhajoun kape Loa kape Moses kımnhani hah Yesu mhamə, “Ah. Kwən a, rikin rorkeikei mə yor təvhagə hah minə tukhavən misəm, kini misəvigin kwis.”

³ Ror pən, Yesu rımını nuhpikinien kirik mımə,

⁴ “? Kimiə pa nhagin, kafan sipsip wan handred, kini kirikianə ramerwei, mərig rikin rapəh nəsikien? Tukmə kimiə kirik kafan sipsip rımirkək məknakin, kini in tukraməkeikei mipəh kafan naenti naen sipsip kasən mənvhirik masərer apa rıpiəpiə ikin, kini in tukrivən marhakın yame rımmnerwei meriaji məm.

⁵ Kini nıpig tukrəm, kini rırəhsi-haktə mərəhupən ye nuran, kini rikin tukragien.

⁶ Kini nıpig tukmə rajiarhav-pə yerkwanu, in tukraməkeikei mokrən kin in minə tiksın, mine narmamə yamə mine kasarə ipakə tukun, kini mini-pən tuk əriə mımə, ‘Hauə, kisagien kwis, meinai yımnəm min kafak sipsip yame rımmnerwei.’ ”

⁷ Kini Yesu ramripin nəgkiarieren mımə, “Yakamni-pre tuk əmiə mə, rəmhen əmə kin apa ye rao ye neai. Tukmə yor təvhagə hah kirikianə rarar ye kafan nərigien mivən tuk Kughen, kini nagienien apa ye rao ye neai tuk kwən a in rehuə, rapita nagienien tuk narmamə naenti naen yamə mine kisatuatuk mhapəh nisorien nar has kirik yame tukasəkeikei misarar ye nərigiein kapəriə tukun.”

Nuhpikinien ye mane yame rımirkək

⁸ Kini Yesu rarə mini min mimə, “Tukmə piraovın kirik kafan silva mane ten, kini kirik rirkək. ?Kini tukrhawor? Tukrəsiə pən ye laet mahiə marhakın huvə apa imə mivən meriaji məm.

⁹ Kini nipiğ tukrəm mane a, in tukrokrən kin in minə tiksın mine narmamə yamə mine kisarə ipakə tukun, mini mə, ‘Hauə kisagien kwis, meinai yaknəm mane apa kafak yame rimirkək.’ ”

¹⁰ Kini nipiğ Yesu rimnor infamien ye niniyen nuhpikinien, mini-pən tuk əriə mimə, “Kini yako-rkeikei mə jakni-pre tuk əmiə mə, ye norien kirikianə əmə min, agelo minə kape Kughen kisagien pik ye nipiğ yor təvhagə has kirikianə ramarar ye kafan nərigien mamvən tuk Kughen.”

Nuhpikinien ye ji yermamə kirikyame rimnerwei

¹¹ Kini Yesu ramrıpın nəgkiarien mamni mimə, “Yermamə kirik, tini yerman kiraru.

¹² Kini yame rəkəskəh iran rini-pən tuk rimriu mimə, ‘Rimik. Əwhai nautə minə kafam, mivəhsi-pə kafak ai taktəkun.’ Kini rimriu rəwhai kafan narimnar mivəhsi-pən kimi əriu.

¹³ Kini rapəh norien tu, tini yame rəkəskəh rirəh kafan, mivən, mor salem kin, kini mivəh mane ye nautə minə a, mitərhav iməriə ikin, mivən ye tanə pişin kirik min isok. Kini aikin a rimnoriah kafan mane ehuə ye norien yamə mine ravi nərigien kafan, mamvən mamvən.

¹⁴ Kini nipiğ kafan mane rimirkək fam, nikumhə ehuə rimavən piəpiə ye tanə a. Kini nikumhə rinaməs min kwən a; nan nəviginien ruirkək.

15 Kìni rìvən mamor wok kìmì kwən kìrik aikìn, kìnì kwən a rher-pən kìn mə tukrìvən maməvìgìn kafan pukəh mìnə.

16 [Kìni nìkumhə rìmnəs pìk], rìkìn rìvən tuk nəvìgìnien ne pukəh mìnə, mərìg yermamə kìrik rìrkək mə to rìwəhsi-pən nəvìgìnien kìrik kìmìn.

17 Kìni rìkìn rarə mìn, mamətərìg mə, ‘Eh. Taktəkun ai, yorwok mìnə kape rìmik, nəriə nəvìgìnien rehuə rapita, mərìg yo yakamarə ikìn e, pəh nien mə tuktu, yakəmkərəv mìmhə.

18 Pəh yaktərhav ikìn e, mìrerìg-pən tuk rìmik, kìnì mìnì-pən tukun mìmə, “Tatə. Yo yìmnor təvhagə has kìmìk mìne Kughen.

19 Taktəkun ai, yakpəh nəmhenien mə takokrən kìn yo mə narìm e yo. Mərìg okrən kìn yo rəmhen əmə kìn yo yorwok əmə kìrik kafam.” ’

20 Kìni rarar, meriwək, mamvən mə tukrəm kafan tatə.

“Kìni ramuə hanə isok, kafan tatə rìmnarhə-pən məm, kìnì rìkìn rehuə tukun, raiyu, mivən mətəru, mamagien tukun.

21 Mərìg tìnì rìnì-pən tukun mìmə, ‘Tatə. Yo yìmnor təvhagə has kìmìk mìne Kughen. Taktəkun ai yakpəh nəmhenien mə takokrən kìn yo mə narìm e yo.’

22 “Mərìg kafan tatə rokrən kìn kafan yorwok mìnə mìnì-pən tuk əriə mìmə, ‘!Eh! Havən aihuaa mhavəh kot yame rhuvə pìk rapita, mhauə mìsarkaoh-pən kìmìn, kìnì mhavəh ring mhauə mhavəsi-pən ye kwermìn. Kìnì mhavəh sandel mhauə mhavəsi-pən ye nìhun.

23 Kini mharəh kau e yame rəsiis-əsiis, mhauə mhauh, pəh kisor kwis lafet kin kitawə narik,

24 meinai narik e, rəmhen kin mə ruamhə ta, mərig taktəkun ai in ruəmrəgh min. In rimmerwei, mərig yaknəm min in.' Kini iriə kisor lafet.

25 "Kini ye nipiğ a, tini yame rehuə, in apa yerki nəsimien. Kini ye nipiğ ramuə muə ipakə tuk yerkwanu, kini mərig narmamə kasəni nipe, masor danis.

26 Kini rokrən kin yorwok kirik ruə maiyoh in mimə, '!Eh! ?Naha e narmamə kasor?'

27 Kini rini-pən tukun mimə, 'Naorahim ruauə, kini kafam tatə rimoh kau kirik yame rəsiis-əsiis, meinai naurahim rirerig-pə min, kini in rəsanin əmə.'

28 "Kini piauni yame rehuə, rikin rimhə, kini mimə, 'To yakpəh nivəniēn imə.' Kini kafan tatə ritərhav-pə iruə maməkeikei kimin mə tukrivən imə.

29 Mərig rini-pən tuk kafan tatə mimə, 'Emru. Kimwarə newk ripsaah, kini yakamor wok ikin e rəmhen kin yorwok kirik kafam, kini mipəh nəsikien nəkwam. ?Mərig rhawor, tatə? Nimirəh nivəsi-pəyēn nar kəskəh kirik kimi yo rəmhen kin nəni, mə jakor nəviginiēn kirik kimawə yo minə tiksın.

30 Mərig narim a yame rimmoriah fam kafam nautə tuk nərokien piraovin kape swatuk, kini nipiğ rirerig-pə yerkwanu, kini nakarar muh kau kirik yame rəsiis-əsiis mamor lafet kin kafan.'

31 "Kini kafan tatə rini-pən mimə, 'Narik. Nipiğ m-fam kirau mik kwarə. Kini narimnar kafak kafam.

³² Mæriḡ ratuatuk əmə mə tuksor lafet e misəviḡin meinai naorahim e rəmhen mə ruamhə ta, mæriḡ taktəkun ai in ruimragh min. In rimneirwei, mæriḡ taktəkun ai kwəsəm in.’ ”

16

Nuhpikinien ye manaja yame ramor norien yame riko-iko

¹ Nipig kirik, Yesu rini-pən tuk kafan narmamə minə mimə, “Yermaru kirik, kafan nautə ripsaah, kini in mivəh manaja kirik muə yame ramehuə ye kafan yorwok minə. Kini yorwok minə tiksın khauə mharuk-pən nəḡkiarien has ye manaja a kimi yermaru mhamə, ‘!Eh! Kwən a ramoriah kafam narimnar.’

² Kini rokrən kin kwən a ruə raməḡkiar kimin mimə, ‘!Eh! ?Naha nəḡkiarien yakəriḡ kamni iram? Yakorkeikei mə takvəh fam nəḡkiarien minə kape wok kafam, muə, meinai taktəkun ai jakher ye-rhav kin ik.’

³ “Kini manaja a rimavən, mamətəriḡ kin mimə, ‘Aweh. Kafak yermaru rorkeikei mə tukrher ye rhav kin yo, kafak wok tukrirkək. ?Kini jakhawor pən iran mine? Nagheek ripəh nəmhenien mə to yakikir nimoptanə [mivəh mane iran], kini yakauris pik tuk nawəyen kin mane tuk narmamə.

⁴ !Eh! Taktəkun ai yakirkun naha nhagin yame jakor, pəh narmamə tukhakir yo mhavən iməriə ikin masarha huvə tuk yo nipig kafak yermaru tukrher ye-rhav kin yo.’

⁵ “Kini manaja rimavən mokrən kin narmamə yamə mine kasor kaon kimi yermaru khauə kirikianə kirikianə. Kini rini-pən tuk yermamə

yame rimməkupən muə mīmə, ‘?Ik nimmnor kaon kimi yermaru ye naha?’

⁶ Kini kwən a rini-pən tukun mīmə, ‘Yimipik dram kape nehe olif iriə m-fam wan handred.’ Kini yemehuə rini-pən tuk kwən a mīmə, ‘In əmə e nəkwəkwə kape kaon kafam. Əkwətə aihuaa əmə ru, mirai-pən əmə fifti dram ye kafam nəkwəkwə.’

⁷ “Kini rini-pən mīn tuk kwən kirik mīmə, ‘?Ik nimmnor kaon kin naha?’ Kini rimə, ‘Yimmnor kaon kin wan taosen bag wit.’ Kini manaja rimə, ‘Vəh nəkwəkwə kape kaon kafam, kini mirai-pən əmə eit handred bag wit.’

⁸ “Kini kwasig ikin, yermaru kape manaja aperə rimmərig nəvsaoyen kin, marar məgnəgin in tuk kafan norien kape neikuəyen mə in tukrəm huvə atuk in. Norien e ramhajoun mə narmamə ye tokrei tanə, kharkun norien bisnes irəriə mīnə, mərig narmamə kape nīkakien khapəh nharkun-huvəyen norien mīnə kape tokrei tanə.

⁹ Kini yakamni-pre tuk əmiə mə, sasitu huvə ye narmamə kin mane kape tokrei tanə mə iriə tukhauə kimiə mīnə tiksīn. Kini nīpig mane kape tokrei tanə tukrirkək, kini Kughen tukrivəh əmiə mivən apa ye rao ye neai yame ramarə kape rerin.

¹⁰ “Tukmə yermamə yame rirkun narha-huvəyen tuk nar kəskəh kirik rirkun narha-huvəyen tuk nar ehua kirik. Kini yermamə yame ramor norien yame rapəh natuatukien ye nar kəskəh kirik, in tukror norien yame rapəh natuatukien ye nar ehua kirik.

¹¹ ?Ror məknakin mə tukmə kimiə nakhapəh nisarha-huvəyen tuk mane kape tokrei tanə e,

yermamə rirkək yame tukreighaan kin əmiə mə takhawəh nar huvə əfrakis, in e narimnar kape Kughen.

¹² Kini tukmə kimiə nakhapəh nisarha-huvəyen tuk narimnar kape yermamə min kirik, kini pəh rikimiə tukripəh nəsikien mə tukvəhsi-pre min kimi əmiə kapəmiə atuk narimnar, meinai, kirkun mə takhapəh nisarha-huvə-minien tuk narimnar minə a.

¹³ “Yermamə rikək yame to ror slef kape yemehuə mir kiraru. To ramor məknakin, tukraməkeikei morkeikei kirik, maməməkin kirik; uə tukraməkeikei mor nəkwai kirik, məpəh kirik. To nakhapəh nisor-kwis-kwisien wok kimi Kughen mine tuk mane.”

¹⁴ Farisi minə kisorkeikei pik mane, kini nipig kimisərig nəgkiarien minə a, kini misarh iakei ye Yesu.

¹⁵ Mərig In rimini-pən tuk əriə mimə, “Kimiə nakasor norien yamə mine kasor narmamə rikiriə raməsik mə naksatuatuk. Mərig Kughen rirkun mə rikimiə rahas. Yakamni məkneikin meinai naha nhagin yame narmamə khavəh-si haktə mə in nar ehua, mərig ye nimri Kughen in nar apnapig əmə.”

*Loa tukramarə rerin
(Mat 19:1-12; Mak 10:1-12)*

¹⁶ Kini Yesu rimə, “Kamni-ərhav Loa mine nəgkiarien kape profet kape Kughen minə meriaji-pə Jon Baptaes, kini kwasig ikin, kamni-ərhav nəvsaoyen huvə kape narmaruyen kape Kughen, kini narmamə m-fam kisarkut mə tukhavən misarə aikin.

¹⁷ Mərığ kípəh niniyen kimə wok kape Loa mine nəsaninien kafan ruirkək. Nıkam. Nəgkiarien m-fam kafan kasəmır- yame rehuə minə meriaji-pən yame rəkəskəh əgkəp minə. Loa tukrarə rerin rapita neai mine tokrei tanə.

¹⁸ Tukmə yermamə kirik rıpəh kafan hanə piraovın, kini mamkır piraovın pisin kirik min mwarə, in ramor təvhagə has. Kini tukmə yermamə kirik rikir piraovın kirik yame kafan yer-man rımnəpəh, kini kwarə kwis, kini in ramor təvhagə has meinai in raməkrəh kın piraovın kape yermamə pisin.”

Kwanage kape kwən kirik kafan nautə rehuə mine Lasaros mine Ebrahim

¹⁹ Kini Yesu rımını mımə, “Kwən kirik, kafan nautə rehuə rıvən ye neipən huvə minə, nımırin rhaktə, kini nıpig mıfam ramən pik nəviginien huvə minə.

²⁰ Kini yavən has kirik, nhagin e Lasaros, nıpran rəmhir-əmhir. Kini kirəh kavən apa ye kwəruə kape yerkwanu.

²¹ In rorkeikei pik mə tukrən nisımsı nəviginien yame raməsaah-əsaah-pən ye nəpəəg tebol kape yamehuə a. Kini nar kirik rahas min, kuri minə min khauə masəpaih-əpaih nımap minə kafan.

²² “Kini yavən has a rımamhə, kini agelo minə khavəh mhavən apa ye nıkar Ebrahim, kwənmhaan kape nisaiyen. Kwən a kafan nautə rehuə, in min rımamhə, kini kınım.

²³ Kini in rıvən apa ye nap ehuə, mamərig nəmhəyen ehuə, marha-faktə, maməm Ebrahim apa isok, Lasaros apa ye nıkarın.

24 Kɪni mokrən apomh mɪmə, ‘Tatə Ebrahim. ! Aweh! Pəh rɪkɪm tukreihuə tuk yo. Her-pən kɪn Lasaros mə tukreires kwənkwaɪ kwermɪn ye nu kɪni mɪvəh muə mɪrap neramɪk kɪn pəh rokieɪ, meinai yakamərig nəmhəyen ehuə eikɪn e ye nap ai taktəkun.’

25 “Mərig Ebrahim rɪmə, ‘Narɪk, rɪkɪm tukraməsɪk ru kafam nɪmraghien apa kupən. Ik nɪmnavəh narɪmnar huvə kafam rɪpsaah, mərig Lasaros rɪmnamərig nəmhəyen ehuə ye nɪpran. Mərig taktəkun ai, in ramərig rhuvə ikɪn e. Kɪni ik, nakamərig nəmhəyen ehuə ye nɪpram.

26 Kɪni nar kɪrɪk mɪn. Ye kwerkwan irətawə, nəkwai nɪmɪr ehuə yame raməwhai ətawə. Ik en, kɪni kɪmawə e. Tukmə kɪmawə kɪrɪk rɪmə tukrurə məm əmɪə, mərig to rɪpəh nurəyen. Kɪni tukmə kɪmɪə kɪrɪk rɪmə tukruə məm əmawə, mərig to rɪpəh nuəyen.’

27 “Kɪni yermamə yame kafan nautə rehuə rɪmɪni mɪmə, ‘Tatə. Yakaməkeikei kɪmɪk. !Aweh! Her-pən kɪn Lasaros rɪvən ye nɪmə kape kafak tatə

28 meinai piak kɪrkɪrɪp aikɪn. Rhuvə mə in tukrɪvən mor kwirɪg kɪmɪ ərɪə pəh tukasərig ərɪə mə tukhapəh nhauə-mɪnien ikɪn yakamərig pɪk nəmhəyen ikɪn.’

29 “Mərig Ebrahim rɪmə, ‘Nɪkam. Iriə kharkun nɪsəvheikɪnien Nəkwəkwə kape Moses mɪne profet kupən mɪnə kape Kughen. Pəh piam mɪnə tuksərig nəgkiarɪen mɪnə a.’

30 “Kɪni yermamə yame kafan nautə rehuə ramni mɪmə, ‘Nɪkam, Tatə Ebrahim. Rɪpəh nəmhənien. Mərig tukmə yemə mhə kɪrɪk rɪrɪrig-pən mɪni əsaah pən tuk ərɪə, iriə tuksarar

ye nərigien kapəriə, misəpəh norien has minə kapəriə.’

³¹ “Məriğ Ebrahim rımə, ‘Tukmə khapəh nisərigien nəgkiarien kape Moses mine profet minə kape Kughen, kini in nar apnapig tukmə kwən kirik ramragh min ye nimhəyen kafan, kini mivən mægkiar kimi əriə, məriğ tukhapəh nhaniyen nəfrakisien iran.’ ”

17

*Takhapəh nisorien yermamə rımır ye norien has
(Mat 18:6-7; Mak 9:42)*

¹ Kini Yesu rini-pən tuk kafan narmamə minə mimə, “Nəfrakisien. Nivəhsipən-vəhsipənien kape təvhagə has yamə mine kamhavi-pən narmamə ye nahasien, iriə tukhauə. Məriğ narpinien ehuə ramvən tuk yermamə yame ravəhsi-pən vəh-sipən kimi narmamə, uə yame in swatuk kape niwəhsi-pən wəhsi-pənien.

² Məriğ tukmə yermamə kirik ravi-pən kwa-jikovə kirik yame rhatətə irak, mə tukror təvhagə has, kini yermamə a, Kughen tukror narpinien ehuə kimin. Kini narpinien a tukriskai rapita yame kiruk-pən kapier pam kirik ye nipətək nuan, karkw-ərhav-pən kin ye tame tahik mə tukrəmnim.

³ Kini ror məkneikin mə takasəkeikei masarha huvə tuk kapəmiə nimraghien.”

*Takhapəh nisarpinien tai təvhagə has kape yer-
mamə
(Mat 18:15, 21-22)*

Kini Yesu rimə, “Kini tukmə piam ramor təvhagə has kimik, ni-pən kafan norien has ye nimirin, kini tukmə ramarar ye kafan nərigien, kini əru kin kafan norien has mipəh niwəh-timtimien yerkim.

⁴ Kini nar apnapig in ramor təvhagə has kimik m-seven ye nipig kirikianə, kini muə m-seven mini-pre tuk ik mimə, ‘Kəsi. Yimnor təvhagə has kimik. Jakarar ye kafak nərigien mipəh kafak təvhagə has,’ kini ik takaməkeikei mərukün kafan norien has minə, kini mipəh niwəh-tim-timien yerkim.”

*Yermamə yame ramni nəfrakisien ye Kughen,
kafan nəhuakien ror nanmin
(Mat 17:20)*

⁵ Kini aposol minə kimisaiyoh Yesu Yermaru mhamə, “Or kapəməwə nhatətəyen riskai məmhen min.”

⁶ Kini Yesu Yermaru rimə, “To nhatətəyen kapəmiə rikəskəh pawk rəmhen kin kwənkwai mastad, mərig nakharkun nhani-pəniyen tuk tukwas e mə, ‘Evi atuk ik, kini miwən miwiə pən apa ye tahik,’ kini tukror nəkwaimiə.”

Kimiə naksəmhen kin yorwok minə kape Kughen

⁷ Kini Yesu rimə, “Hani-ru. ?Tukmə yermamə kirik, kafan yorwok ramasim, uə ramarha tuk sip-sip minə, kini mirerig-pə yerkwanu, kini rikimiə raməsik mə yamehuə kafan tukrini pən tukun mimə, ‘Eh! Yuə aihuaa məkwətə mən nəviginiyen a.’? !Nikam!

⁸ Mərig in tukrini-pən tuk kafan yorwok mimə, ‘Yuvən mor nak nəviginiyen, kin yuvən miwəhsi-pən kafam neipən huvə, kini miwəhsi-pə nak

nəviginien mine nik ninimien. Nipig nimnor fam kafam wok, nakirkun nivənen məvigin minim.'

⁹ ?Kini rikimiə raməsik mə yemehuə, in tukrini-pən tenkiu kimi kafan yorwok tuk wok ehuə kafan yame in tukraməkeikei mor uə nikam? !Nikam!

¹⁰ Kini kimiə en, naksəmhen əmə kin yorwok minə kape Kughen. Nipig nimisor fam narimnar yame Kughen rimini-pre tuk əmiə mə takasəkeikei misor, takasəkeikei mhani əmə mhamə, 'Kimawə yor wok minə əmə. Ripəh nəmhenien mə tukni vi vi əmawə. Yakasor əmə wok yame kimawə jakasəkeikei masor.' "

Yesu rimnor huvə narmamə ten yamə mine kamhavəh nəmhəyen e leprosi

¹¹ Nipig Yesu rimneriwək mamvən Jerusalem, In rimavən-pən ye kwerkwan ye provins mir e Sameria mine Galili.

¹² Kini nipig rimatərhav-pən ye yerkwanu kirik, narmamə ten yamə mine kamhavəh nəmhəyen e leprosi kimnhauə misərer isok kwənmopin,

¹³ kini misokrən kin In mhamə, " !Yesu Yermaru! !Pəh rikim tukreihuə tuk əmawə!"

¹⁴ Kini nipig Yesu rimnəm əriə, mini-pən tuk əriə mimə, "Havən, misəm pris, pəh in tukrəm nipraimiə." Kini nipig kimiseriwək ye swatuk, kini mhahuvə, nəmhəyen a rirkək irəriə.

¹⁵ Kini iriə kirik rəm mə leprosi kafan rirkək. Kini rarar mirerig-pən tuk Yesu mamokrən apomh mimə, " !Yakamni vi vi Kughen! !Yakamni vi vi Kughen!"

16 Kini in rimneiwaiyu mənimkur-pən ye nihu Yesu, mini vi vi In tuk nor-huvəyən kafan nəmhəyən. Kwən a in yemə Sameria.

17 Kini Yesu rimiini mə, “? Nəfrakisien mə yimnor huvə narmamə ten maikwas ta ye kapəriə nəmhəyən, uə nikam? ?Mərig naen hiə?”

18 Kwən a in yepsipis əmə, mərig in pisin əmə rimirerig-pə mamni vi vi Kughen.”

19 Kini Yesu rini-pən tuk kwən a mə, “Ǝrer meriwək mamvən. Kafam nhatətəyən rimnor huvə ik.”

Narmaruyen kape Kughen tukruə
(Mat 24:23-28, 36-41)

20 Nipig kirik, Farisi minə kimisaiyoh-pən Yesu mhamə, “Tuk nagheen narmaruyen kape Kughen ruə?”

Kini In rini-pən tuk əriə mimə, “To narmamə khapəh nisəmien Narmaruyen kape Kughen yame ramuə kin nimririə.

21 Kini yermamə kirik rirkək yame tukrini mə, ‘Hauə-ru misəm, in apa,’ uə ‘Hauə misəm. In apa.’ Meinai narmaruyen kape Kughen ruauə ta maməmir yerkimia.”

22 Kini Yesu rini-pən tuk kafan narmamə minə mimə, “Nipig minə kimnhauə yame naksorkeikei mhamə taksəm nipig minə kape Ji Yermamə, mərig to nakhapəh nisəmien.

23 Kini narmamə tukhani-pre tuk əmiə mhamə, ‘!Hauə-ru misəm, in apa!’ uə ‘Hauə, in apa!’ Mərig takhapəh nhakwasigien kin əriə,

24 meinai ye nipig Yo, Ji Yermamə, jakurə iran, in tukrəmhen əmə kin narəapigien yame raməsia ye

neai ye nıkarın kırık muə meriaji-pən nıkarın kırık mın. Kini narmamə m-fam tuksəm mharkun.

²⁵ Mərig kwasig ikin ye narımnar mınə a, jakaməkeikei mamərig nəmhəyen ehuə, kini narmamə yamə mine kisarə ai taktəkun, kamhaukreikin-pə nımeitairiə masəpəh Yo.

²⁶ “Ye nıpig Yo, Ji Yermamə, jakuə iran, tukrəmhen əmə kin narəyen kupən ye nıpig kape Noa.

²⁷ Ye nıpig a, narmamə kasəvigın, mamhanım, masor nəviginien kape narkurəkien, in e narımnar m-fam kasor ye nımraghien kapəriə, miseriaji-pə ye nıpig yame Noa ruavən imə ye nəpəəg nəkwai rao ehuə kafan. Kini nəhig rımap, yarıwən ehuə rımauə maiyu makatənım fam kin narmamə yamə mine khapəh nhavənien ye nəkwai rao.

²⁸ “In rəmhen əmə mın kin narəyen kupən ye nıpig kape Lot. Narmamə kimnasəvigın, mhanım, masor salem kin narımnar, mamhawəh nımrı narımnar, masəsim, mhavhirəkın nimə mınə, in e narımnar fam kimisor ye nımraghien kapəriə.

²⁹ Mərig ye nıpig yame Lot rımatərhav-pən ye taon a Sodom, kini nap mine kapier yame kamhawək mhasi-faktə ye neai masəkwəpni əriə m-fam apa ye taon.

³⁰ “Kini rəmhen əmə kin nıpig Yo Ji Yermamə jakuə mın iran. Kini Kughen tukror əpu Yo kimi narmamə.

³¹ Ye nıpig a, tukmə yermamə kırık ramkwətə iruə ye kafan nimə, pəh in tukrap mıpəh nıvən-minien a ye nimə mə tukripik kafan narımnar. Kini

tukmā yermamə kirik apa ye kafan nəsımien, pəh in tukrap, mīpəh nuə-minien ye yerkwanu.

³² !Takhapəh nisəru-kinien piahwaru kape Lot!

³³ Yermamə yame rorkeikei mə in tukram-raptərəkin kafan nımraghien ye tokrei tanə e, mīpəh nıkwasiġien kın Yo, in tukrīpəh ni-wəhyen nımraghien rerin. Məriġ yermamə yame raməpəh narımnar kape nımraghien kape tokrei tanə e, mıkwasıġ kın Yo, in tukrīvəh nımraghien rerin.

³⁴ Yakamni-pre tuk əmiə mə, ye nīpīġ a, yenpīġ, yermamə kīraru tukawapır ye bed kīrikianə əmə, kīni jakvəhsi-ta kīrikianə, mīpəh kīrikianə.

³⁵ Kīni piraovın kīraru tukawor nəvıġinien, kīni jakvəhsi-ta kīrikianə, mīpəh kīrikianə.

³⁶ Yerman kīraru tukawasim, kīni jakrəhsi-ta kīrik, mīpəh kīrik.”*

³⁷ Kīni kafan narmamə mīnə kımnhani-pən tukun mhamə, “Yermaru, takıtərhav-pə hiə?”

Kīni In rīmīni-pən tuk əriə mīmə, “Takharkun əmə. Rəmhen kın nīpīġ lıġkai mīnə kamhaivə yerpīriġ mīseiwaiyu masəriḡ tahik, nakharkun mə kəməm mīnə apaikın.”

18

Nuhpīkinien ye yeni has yame ramor tan pən ye nasituyen

¹ Kīni Yesu rīmīni nuhpīkinien kīmi əriə maməvhag kın kīmi əriə mə tukasəkeikei

17:31: Mat 24:17-18

17:32: Jen 19:26

17:33: Luk 9:24

* **17:36:** Nəġkiarīen ye v 36 rīkək ye kopi akwas tıksin kape Niutesteman. Keinein mə Luk rīmīrai əfrakis uə nıkam.

masəhuak nɪpɪg mɪfam mhapəh nɪsəpəhyen, mhapəh nɪsoriən mə rɪkiriə tukreiwaiyu.

² In rɪmɪni mɪmə, “Yerkwanu kɪrik, yeni kɪrik aikɪn kape nərəhuyen nəgkiariən mɪnə. Kɪni rɪpəh nɪsɪaiyən Kughen, kɪni mɪpəh nɪsɪai-mɪniən nar-mamə.

³ Kɪni ye yerkwanu a, piraovɪn kɪrik kɪmmamhə tan kɪn aikɪn, kɪni nɪpɪg mɪfam ramuə mamaiyoh yeni a mɪni-pən tukun mɪmə, ‘Aweh. Asitu irak mərəhu atuatur nahasiən yame kafak tɪkmɪr ramor irak.’

⁴ Məriɡ yeni a ramor pɪk tan pən tuk nəgkiariən mə tukror huvə aihuaa nahasiən kape pian a. Məriɡ pian a rɪmnaiyoh-pən kwən a ye nɪpɪg mɪfam. Kɪni yeni a ramətəriɡ mɪmə, ‘Nar apnapiɡ mə yakpəh nɪsɪaiyən Kughen, mɪpəh nɪsɪai-mɪniən narmamə,

⁵ məriɡ jakaməkeikei mɪvən mərəhu atuatur kafan nahasiən kɪni mərəhu nɪhuvəyən. Meinai pian a ramni nar kɪrikianə maməriɡ mɪtə yo tuk kafan nəgkiariən mamrɪpɪn. Kɪni tukmə yakamor tan pən tukun, kɪni in tukruə mamokrən-okrən kɪn yo, kɪni yakəpkəs kɪn.’ ”

⁶ Kɪni Yesu Yermaru ramrɪpɪn nəgkiariən mɪmə, “Sətəriɡ kɪn Yo. Nəgkiariən kape yeni apa rahas pɪk.

⁷ ?Məriɡ rhawor ye Kughen? In rɪmɪrpen kafan narmamə mɪnə, kɪni iriə kɪsasək ətɡɪn In nɪpɪg mɪfam yenpɪɡ-enpɪɡ mɪnə mɪne yenpɪɡ mɪnə fam. ? Kɪni rɪkimiə raməsɪk mə In tukrɪni-pən tuk əriə mɪmə, ‘Takhawhin pi pom’? Nɪkam. ? Kɪmiə nakhamə ta mə In ramor tan pən tuk nasituyen ye

kafan minə uə? Nikam.

⁸ Yakamni-pre tuk əmiə mə nəfrakisien, In tukr-asitu aihuaa əmə ye kafan minə, kini mərəhu atu-atuk nahasien yame ramuə tuk əriə. ?Mərig nipiğ Yo, Ji Yermamə, jakrerig-pə min iran ye tokrei tanə, jakəm mə narmamə tiksın aikin yamə mine kishatətə ye Kughen uə kharkək?”

Nuhpikinien kape Farisi mine narmamə yamə mine kasərer tuk mane kape takis

⁹ Kini Yesu rimini nuhpikinien kirik kin narmamə tiksın yamə mine khamə ta mə kisatuatuk rapita narmamə minə tiksın, masəm-əhu narmamə minə fam.

¹⁰ In rimini mimə, “Kwərə mir kiraru kimiravən apa ye Nimə Ehuə kape Kughen mə tukwəhuak. Kirik, in Farisi. Kini kirik in ramərer tuk mane kape takis.

¹¹ Kini Farisi ramərer mamsigəvin nəhuakien, maməgkiar atuatuk iran mimə, ‘Kughen, yakamni vi vi lk meinai yakor pisin ye narmamə apnapig minə, yamə mine kisorkeikei pik mane, maseikuə mə tuksəkrəh kin, masor rahas, misəkrəh kin piraovin kape yermamə pisin. Kini yo yakpəh norien rəmhen kin kwən e yame ramərer tuk mane kape takis.

¹² Nipiğ kiraru ye wik kirikianə, yo yakamatuakəm maməpəh nəviginien tuk nəhuakien. Kini tukmə yakvəh narimnar ten, yakvəhsi-pre kirikianə.’

¹³ “Mərig kwən a yame ramərer tuk mane kape takis, in ramərer isok, kini mamauris, mipəh narha-faktəyen ye neai maməhuak. Kini rikin

rarkwopir, mamasæk, mamərıp nımagen mımə, ‘Kughen. Yo yemə has. !Pəh rikim tukreihuə tuk yo!’”

¹⁴ Kini Yesu ramripin nəgkiarinen mımə, “Yakamni-pre tuk əmiə mə nıpig kwərə mir e tukrarerig-pən yerkwanu, yermamə yame ramərer tuk mane kape takis, Kughen tukrəm mə kafan nımraghien in ratuatuk. Mərig Farisi rapəh natuatukien, meinai yermamə yame ravəh-si haktə atuk in, Kughen tukrivəh-si əhu; mərig yermamə yame ravəhsi-əhu atuk in, Kughen tukrivəh-si haktə.”

*Kwajikovə minə kimnhavən misəm Yesu
(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)*

¹⁵ Kini narmamə tiksın kimnhapik kapəriə kwajikovə əmtəmtə minə mhavən masəm Yesu mə In tukrərəhu-pən kwermın irəriə, mivəhsi-pən nihuvəyən kimi əriə. Mərig narmamə minə kape Yesu kimnhani-əhu əriə.

¹⁶ Mərig Yesu rımnokrən kın kwajikovə minə mə tukhavən ipakə tukun. Kini mımə, “Takhapəh nhani-əhuyen kwajikovə minə. Səta irəriə pəh khauə tuk Yo. Meinai Kughen tukramarmaru ye narmamə yamə mine kisəmhen kın kwajikovə minə e.

¹⁷ Yakamni əfrakis tuk əmiə mə yermamə yame rikin ripəh nagenien tuk nivəhyen kafan nərigien reiwaiyu rəmhen kın kwajikovə, to ripəh nivənen ye Rao ye Neai.”

*Yermamə kirik kafan nautə reihuə
(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)*

18 Kini yemehua kirik ruə mini-pən tuk Yesu mimə, “Yhajoun huvə. ?Nakmə jakaməkeikei mor naha mamarə rerin?”

19 Kini Yesu rimə, “? Nakhawor mamni mə Yo yakhuvə? Yermamə kirik rapəh nihuvəyen. Kughen əmə In rhuvə.

20 Ik nakwīrkun ta loa yame Moses rimini mimə, “Takpəh nhopniyen yermamə. Kini mipəh napirpən-apnapig-ien tuk piraovin pisin. Kini mipəh nəkrəhyen. Kini mipəh nini-apnapigien nar meikuə kin ye yermamə kirik. Tuk nipig minə fam takamsiai rimim mine nisinim.’ (Eks 20:12; Dut 5:16-20)”

21 Kini kwən ai rini-pən tukun mimə, “Yhajoun. Loa minə en, yakaməri-pən fam ye nəkəskəhyen kafak, muə meriaji-pə.”

22 Kini Yesu rimnərig nəgkiarien a, mini-pən tuk kwən a mimə, “Nar kirikianə əmə ik nakpəh nor-hanəyen. Takvən, məvrai rik rik fam kafam narimnar, mivəh mane iran, kini mivəhsi-pən kimi yavən has minə. Kini kafam narimnar tukripsaah apa ye neai. Kini ik muə, mikwasig kin Yo.”

23 Nipig kwən ai rimnərig nəgkiarien yame Yesu rimini, rikin rəpou, meinai kafan nautə ripsaah.

24 Kini Yesu rarha-pən mini-pən tukun mimə, “! Man! Riskai pik tuk narmamə yamə mine kapəriə nautə rehuə tuk nivəniyen pəh Kughen rarmaru irəriə.

25 ?Nakhamə ta mə narmiragh ehua kirik, kamni kimə kamel, to rauru-pən ye kwəruwei nidil uə? Nikam, rəutən pik. Rəmhen əmə min kin yermamə yame kafan nautə rehuə, rəutən pik tukun tuk nətayen aikin a muə Kughen ramarmaru iran.”

26 Kini narmamə yamə mine kimisərig nəgkiarien yame Yesu rimiini kinasaiyoh əriə minə, mhamə, “!Eh! ?Mərig tukmə ror məknekin, kitawə pa in tukramarə ye nimraghien rerin?”

27 Mərig Yesu rimiini mə, “Narimnar yame narmamə kiseinein nisorien, Kughen rirkun norien.”

28 Kini Pita rini-pən tukun mimə, “?Mərig rhawor irəməwə? Yiməsəpəh fam kapəməwə narimnar, mhauə, mamhakwasig kin Ik.”

29 Kini Yesu rini-pən tukun mimə, “Yermamə yame in ravəh əkupən Yo, kini maməta ye kafan narimnar rəmhen kin nimə, uə piraovin, uə piauni, uə kafan kakə, uə rimni mine nisini, uə kafan kwa-jikovə mə tukruə ye Narmaruyen kape Kughen,

30 kini yermamə a, ye tokrei tanə e, tukraməkeikei mivəh narimnar ripsaah məknakin rapita narimnar yamə mine rimməpəh kupən. Kini ye narəyen vi kafan, tukrarə ye nimraghien rerin.”

Yesu rimiini-ərhav min kafan nimhəyen

(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

31 Narmamə khapsaah, kini Yesu rokrən kin kafan narmamə twelef, misəkwətə karin, kini rini-pən tuk əriə mimə, “Sətərig ru. Taktəkun ai, tukhavən apa faktə, Jerusalem. Kini narimnar yame profet kape Kughen minə kupən kimnhani irak, Ji Yermamə, tukhauə misor nəfrakisien kin.

32 Tukeighan-pən kin Yo ye kwermi nəmə Rom, kini tuksarh iakei irak, misərkis-ərkis Yo, misərig-əvhin Yo.

33 Tukrəh Yo, kavən, khopni Yo. Mərig ye nipig yame ror kisisər kin, jakamragh min.”

³⁴ Məriḡ narmamə twelef kafan kimnhapəh nharkunien niḡrai nəḡkiarien kafan, meinai Kughen rimnerkwaig kin niḡrai narimnar minə a, kini kimnhapəh nharkunien mə raməḡkiar ye naha.

*Yesu rimnor huvə nimrin piḡ kirik
(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)*

³⁵ Niḡig Yesu ramuə ipakə tuk taon a Jeriko, nimrin piḡ kirik aikin ramkwətə ye nikar swatuk. Niḡig mi-fam in ramawə-pən kin mane kimi narmamə.

³⁶ Kini niḡig nimrin piḡ rimnəriḡ mə narmamə khapsaah kaseriwək ye swatuk, kini raiyoh-pən mə, “?Naha nhagin narmamə kasor?”

³⁷ Narmamə khani-pən tukun mhamə, “Yesu e. Yemə Nasaret. Rameriwək ye swatuk.”

³⁸ Kini rokrən apomh mimə, “!Yesu! !Kwənərəus kape King Deved! !Rikim tukreihuə tuk yo!”

³⁹ Kini narmamə e kaseriwək misəkupən kin Yesu khani-pən tukun mhamə, “!Ah! !Pim!”

Məriḡ ramriḡin əmə ye nokrənien, mamni mə, “!Kwənərəus kape King Deved*! !Rikim tukrehuə tuk yo!”

⁴⁰ Kini Yesu rərəer mini-pən tuk əriə mimə, “Harəh mhauə.” Kini kimnharəh mhauə ipakə, Yesu raiyoh-pən mimə,

⁴¹ “?Nakmə jakor naha nhagin kimik?”

Kini in rimə, “Yermaru, yakorkeikei mə jakəm nar.”

18:34: Mak 9:32 * **18:39:** Kwən a ramokrən kin Yesu məknakin, ramhajoun mə ramni nəfraksien iran, mə in Kristo yame Kughen rimirpen.

42 Kini Yesu rini-pən tukun mīmə, “Arha məm nar. Kafam nhatətəyen rimmor huvə ik.”

43 Məkneikin, rarha məm nar, kini mikwasig kin Yesu, mamni vi vi Kughen. Kini nipig narmamə m-fam kımısəm nar a, iriə mın kımnhani vi vi Kughen.

19

Sakias rimini nəfrakisien ye Yesu

1 Kini Yesu reriwək mamvən mə tukritərhav-pən Jeriko.

2 Kini ye taon a, kwən kirik aikin, nhagin e Sakias. In yemehuə kirik kape narmamə yamə mine kasərer tuk mane kape takis. Kini kafan nautə ripsaah.

3 Kini in rorkeikei mə tukrəm-ru mə Yesu In pa. Mərig reinein nəmien, meinai in rarkwakwə. Kini narmamə kasərer əswasig kin.

4 Kini Sakias raiyu əkupən mivən mhaktə ye tokrei nai kirik e kamni kımə sikamo, mə tukrəm Yesu ye nipig In tukrukuraο-pən aikin.

5 Kini nipig Yesu rimauə atuatur a in ikın, marha faktə məm in. Kini mını-pən tukun mīmə, “Sakias. Eiwaiyu aihuaa. Meinai taktəkun ai, jakaməkeikei mivən apa imam yerkwanu kafam mamarə.”

6 Məkneikin Sakias rimneiwaiyu, mikir Yesu miravən apa iman ikın yerkin agien.

7 Mərig nipig narmamə kımısəm narimnar minə a, kini kisəsiwən-əsiwən kin norien minə a, mamhani nikar Yesu mhamə, “!Ah! Kwən a ramvən imei yor təvhagə has minə.”

⁸ Kini nīpīg kīmnhavən ye nəkwaī nīmə kape Sakias, in rərər mīni-pən tuk Yesu mə, “Yermaru. Ɛrig-ru yo. Jakəwhai kafak narīmnar mṽwəhsi-pən nīpərin kimi yavən has mīnə, mīpəh nīpərin kafak. Kini narīmnar yame yīmṽkrəh kīn, yo jakarpīn-pən mī-kuas.”*

⁹ Kini Yesu rīni-pən tukun mə, “Taktəkun Kughen rīvəh mīragh ik mīne kafam mīnə. Meinai ik mīn nīmṽhatətə ye Kughen, kini ik nīmāuə kwənərəus əfrakis kīrik kape Ebrahim.

¹⁰ Kini Yo, Ji Yermamə, yīmāuə mə jakarhakin narmamə yamə mīne kwəsərwei, mīwəh mīragh əriə.”

*Nuḽpīkīnien ye narmamə yamə mīne kīmisor wok kīn mane
(Mat 25:14-30)*

¹¹ Nīpīg Yesu rīnamuə ipakə tuk Jerusalem, narmamə rīkiriə rīmṽsīk mə narmaruyen kape Kughen pəh nien mə tuktu ruə. Kini Yesu ramrīpīn nəgkīrien kafan mamni nuḽpīkīnien kīrik kimi əriə

¹² mīmə, “Yemehuə kīrik rīmə tukrīvən apa kantri pīsīn kīrik isok, mə tukvəh-si haktə in mə in king kīrik.

¹³ Kwasiḡ ikīn rītərhav, in rīmṽokrən kīn kafan yorwok ten, məwhai mane mīvəhsi-pən kīrikianə kīrikianə kimi əriə†. Kini mīni-pən tuk əriə mīmə,

* **19:8:** Eks 22:1 mīne Nam 5:6-7 krəni mə tukmə yermamə kīrik raməkrəh kīn nar kīrik, turkraməkeikei marpīn-pən m-kwas.

19:9: Luk 13:16; Wok 16:31 **19:10:** Luk 15:4; Jon 3:17; 1 Tim 1:15

† **19:13:** Nəgkīrien kape Gris ramni mə yemehuə rīmīvəhsi-pən “mīna” kīrik kimi əriə kīrikianə kīrikianə. Mīna kīrikianə in rəmḽhen kīn wan hundred taosen vatu.

‘Kimiə takasəkeikei masor wok kin mane, pəh ramehuə, miseriaji yo jakrerig-pə mɪn.’

¹⁴ “Mərig iriə apa iman ikin kimisəməkin kwən a, kini misher-pən nəgkiarien mhamə, ‘Yakhapəh nisorkeikeiyen mə kwən a tukrarmaru irəmawə.’

¹⁵ Mərig kivəh-si haktə in kinor king kin, kini in rirerig-pə mɪn. Kini mokrən kin kafan yorwok yame mine rimnəwhai kafan mane irəriə. Rimə tukrirkun-ru mə kimisor win ye naha mane ye nɪpig rimnamarə isok.

¹⁶ Kini yame raməkupən rimauə mini-pən tukun mɪmə, ‘Yemehuə. Nimnərəhu-pə mane kirik ye kwermik, kini yimnor win mɪn ye irəkwaik ten.’

¹⁷ Kini kafan yemehuə rimini-pən tukun mə, ‘Ik nimnor wok yame rhuvə, meinai nimnor wok huvə tuk nəm-huvəyen nar yame rikəskəh, kini taktəkun ai, yakeighan kin ik mə takarmaru ye taon iriə m-fam ten.’

¹⁸ “Kini yame ramkwasig kin ruə mini-pən mə, ‘Yemehuə. Nimnərəhu-pə mane kirikianə ye kwermik, kini yimnor win mɪn ye irəkwaik kirkirip.’

¹⁹ Kini yemehuə rimini-pən tukun mɪmə, ‘Ik takamarmaru ye taon iriə m-fam kirkirip.’

²⁰ “Mərig yorwok mɪn kirik ruə mini-pən tukun mə, ‘Yemehuə. Mane e kafam. Yimnərkis ətərəkin kin neipən merkwaig huvə kin

²¹ meinai yakamgɪn kin ik, meinai kafam norien rəutən. Ik nakawəh narimnar yame pəh nien mə kafam, kini mampik nəviginien ye nəsimien yame pəh nien mə kafam.’

²² “Kini yemehuə a rini-pən tukun mɪmə, ‘!Ik yorwok has! Nəgkiarien əmə kafam ramhajoun

mə nimmoriah əgkəp. Nakwirkun ta mə yo yemə əutən, kini yakavəh narimnar yame pəh nien mə kafak, kini mampik nəviginien ye nəsimien yame pəh nien mə nəsimien kafak.

²³ ? Rhawor nimipəh nivəhyen kafak mane mivən mərəhu-pən ye bang, pəh nipig yame jakrerig iran, jakirkun nivəhyen kafak mane iriu profit kafan?

²⁴ “Kini yamehuə a rarar mini-pən tuk narmamə yamə mine kasərer ipakə, mimə, ‘Havəhsita mane yame yimivəhsi-pən kimin, mhavəhsi-pən kimi kwən a kafan mane ten.’

²⁵ “Kini iriə kimnhani mhamə, ‘Yamehuə. Rapəh natuatukien meinai ruivəh-ta mane ten.’

²⁶ “Kini yemehuə a rini-pən tuk əriə mimə, ‘Yakamni-pre tuk əmiə mə, yermamə yame rawəh nar kirik, tukpivəhsi-pən min tiksın kimin. Mərig yermamə yame kafan nar kirik rirkək, tukpiwəhsita fam kafan narimnar minə.

²⁷ Kini taktəkun ai, kafak tikmir yamə mine khapəh nisorkeikeiyen mə jakuə king kapəriə, takhakir əriə mhauə, mishopni əriə ye nimrik.’ ”

*Yesu rimavən Jerusalem mor əpu mə in king
(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19)*

²⁸ Kini nipig Yesu rimnəgkiar ta, kini In rimneriwək məkupən mamvən Jerusalem, kini narmamə kimnhakwasig kin.

²⁹ Nipig kimnhauə ipakə tuk yerkwanu mir a Betfas mine Betani ye tukwas a kamni kimə Olif, kini In rimini-pən tuk kafan yermamə mir kiraru mimə,

³⁰ “Takravən apa yerkwanu yame nakaravaag-pən ikin. Ikin a, takwəm kwaji dongki kirik yame kipəh hanə nəsuəyen iran. Nakrarisin mwəsig mirauə.

³¹ Kini tukmə yermamə kirik raiyoh-pre əmiru mimə, ‘?Nakararisin dongki a tuk naha?’ Kini takrani-pən tukun mirəmə, ‘Yermaru kapətawə rimə tukrəsua iran.’ ”

³² Kini kimiravən mwəm naha nhagin yame Yesu rimini.

³³ Kini nipig kimirarisin kwaji dongki, kini narmamə kapəriə a dongki kimisaiyoh əriu mhamə, “! Eh! ?Nakararisin dongki a tuk naha?”

³⁴ Kini iriu kirəni-pən tuk əriə mirəmə, “Yermaru rimə tukrəsua iran.”

³⁵ Kini kimwəsig miravən kimi Yesu, mawəpeinə-pən kin kapəriu kot ye nimetai dongki, kini mwasitu ye Yesu rhaktə məsuə ye kwaji dongki a.‡

³⁶ Nipig rimnəsua iran mamvən, kini kafan narmamə kisəpəkiək ta kin kapəriə kot misətu mimhahuvə-pən kin kimi swatuk.

³⁷ Kini nipig Yesu rinamuə ipakə tuk Jerusalem, maməsua ye dongki a, mamuə ye tukwas e kamni kimə Olif. Kini narmamə minə kafan khapsaah kimnhauə. Rikiria m-fam ragien, kharikakun mamhani vi vi Kughen masokrən apomh tuk nimtətien yamə mine kimisəm In ramor.

³⁸ Kini mamhani mhamə,
 “Pəh kivəh-si haktə Kwən en ramuə ye nhag Yer-
 maru!
 (Sam
 118:26)

‡ 19:35: Sek 9:9 ramni profesi kirik mə Kristo tukrəkwtə-pən ye dongki mamuə Jerusalem rəmhen kin king.

Pəh nəmərinuyen tukrarə apa ye rao ye neai.
Kini apa yerpirig əgkəp ye rao ye neai,
pəh kivəh-si haktə nhag Kughen Yermaru.”

³⁹ Kini Farisi minə tiksın yamə mine kasərer aikin khani-pən tukun mhamə, “Yhajoun. Ni-əhu kafam narmamə minə mə tukhapim əmə.”

⁴⁰ Mərig Yesu rimiini-pən tuk əriə mimə, “Tukmə narmamə mine e khapim, kapiet minə e tuk-sokrən-okrən.”

Yesu rimiini mə nəmə Jerusalem tuksarə ye narpinien

⁴¹ Kini nipiğ Yesu rimauə ipakə məm taon a Jerusalem, kini mamasək tuk narmamə minə aikin a.

⁴² Mamni mimə, “! Eh! Nar apnapig mə nimisəpəh narimnar yame ravəhsi-pə nəmərinuyen kimi əmiə miseriaji-pə ai təkun, mərig tokmə nakpiharkun əriə ai taktəkun, kini Kughen rıpvəhsi-pre kimi əmiə. Mərig nikam. Narimnar minə a kaserkwaig to nakhapəh nisəmien.

⁴³ Mərig nipiğ minə e yame ramuə tuk əmiə, kapəmiə tikmir minə tukhauə misərer rukrao irəmiə, tukhakır nimoptanə mhakır ihaktə kor kəsik kəupə kin ye kapəmiə taon, misor əswasig kin tuk əmiə.

⁴⁴ Kini iriə tuksoriah fam nimə minə ye taon kapəmiə, to kapiet kırık ye kapəmiə nimə minə rıpəh nərerien. Kini tukshopni əmiə mifam mine kapəmiə kwajikovə minə. Narimnar minə fam e tukruə meinai kimiə nakseinein nipiğ e towei

yame Kughen rīmauə mə tukrīvəh mīragh əmiə iran.”

Yesu rīmnəko ye-rhav narmamə yamə mīne kasor maket ye Nimə Ehuə kape Kughen

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)

⁴⁵ Kini Yesu rīmavən ye Nimə Ehuə kape Kughen, maməko yerhav narmamə yamə mīne kasor maket aikin.

⁴⁶ Kini In rīmini-pən tuk əriə mə, “Kīmīrai-pən ye Nəkwəkwə kape Kughen kīmə, ‘Kafak nimə, in nimə kape nəhuakien,’ *(Aes 56:7)* mərig kīmīə naksor ruə rəmhen kin ‘nimə kirik yame yəkrəh mīnə kaserkwaig ikin.’ *(Jer 7:11)*”

⁴⁷ Kini kwasig ikin, ye nīpig m-fam, Yesu rīmnəwhag apa ye nəkwai Nimə Ehuə kape Kughen. Kini jif pris mīnə mīne nəmhajoun kape Loa kape Moses, mīne nəmehuə mīnə kape kwənərəus kape Isrel, kasarhakin swatuk mə tukshopni Yesu,

⁴⁸ mərig khapəh nisəmien, meinai nīpig m-fam narmamə khapsaah iriə min, meiani kisorkēkei pik mə tukasərig nəgkiarīen mīnə kafan, kini nəgkiarīen kafan ramuh kapəriə nətəriēn.

20

Namehuə mīnə kape Isrel kisarkut mə tuksəm-ru nehuəyen kape Yesu mə rīmasip-kaa

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Nīpig kirik, Yesu rīmnəməvhag kimi narmamə apa ye Nimə Ehuə Kape Kughen, mamni-ərhav nəvsaoyen huvə kape Kughen kimi narmamə. Kini

jif pris minə mine nəmhajoun kape Loa kape Moses mine nəmehuə minə kape kwənərəus kape Isrel kimnhauə masəm In.

² Misaiyoh mhamə, “?Nakamhawor narimnar minə e? ?Pa nhagin rimivəhsi-pre nehuəyen mə takor narimnar məknekin?”

³ Kini Yesu rini-pən tuk əriə mə, “Rhuvə. Jakaiyoh kin naiyohyen kirik kimi əmiə. Tukmə nakhani atuatur, jakni-pre tuk əmiə mə Pa nhagin rimivəhsi-pə nehuəyen kimi Yo tuk norien narimnar.

⁴ Hanipə-ru tuk Yo mə ? Pa rimivəhsi-pən nehuəyen kimi Jon mə tukror baptaes ye narmamə? ?Kughen uə yermamə?”

⁵ Kini kinasəsiwən-əsiwən kimi əriə minə mhamə, “?Tukshaw ni e? Tukmə kitawə khani mə Kughen rimivəhsi-pən nehuəyen kimi Jon, mərig Yesu tukrini mimə, “?Tukmə Kughen rimivəhsi-pən nehuəyen kimin, rhawor e kimiə nakhapəh nhaniyen nəfrakisien iran?”

⁶ Mərig to khapəh min nhaniyen mə, ‘Yermamə əmə rimivəhsi-pən nehuəyen kimin,’ meinai narmamə minə e kamhani mə Jon in profet əfrakis.”

⁷ Kini kishorpin mhamə, “Kimawə yakseinein mə pa rivəhsi-pən neihuəyen kimin.”

⁸ Kini Yesu rimini-pən tuk əriə mə, “Kini Yo min, to yakpəh niniyen mə Pa rimivəhsi-pə neihuəyen kimi Yo mə jakor narimnar minə e.”

*Nuhpikinien kin plantesen kape grep
(Mat 21:33-46; 22:15-22; Mak 12:1-17)*

⁹ Kini Yesu rimini nuhpikinien kirik kimi narmamə mimə, “Yermamə kirik rəsim kin kafan plantesen kape grep. Kini in mərəhu plantesen

a ye kwermi narmamə tiksin, marə, mitərhav ye tanə pisin marə kape nipiḡ apomh.

¹⁰ Kini kwənkwai grep rimhiak, kini yemehuə kape plantesen rher-pən kin kafan tiksin manaja mə tukhavən misəm narmamə yamə mine kisəsim aikin mə tukhavəhsi-pən grep nan, rəmhen kin nərək kafan. Mərig iriə kisarar, mharaptəəkkin kwən ai, misərkis-ərkis, misher-pən kin mə tukrirerig, mhapəh nhavəhsi-pənien mane kirik kimin.

¹¹ Kini yamehuə ai rarə mher-pən min kin kafan kirik yermamə. Mərig iriə kimnhauh min misor naurisien kimin, misher-pən kin mə tukrirerig, mhapəh nhavəhsi-pənien mane kirik kimin.

¹² Əmaikin, yamehuə kape plantesen rher-pən min kin yermamə kirik min. Kimnhauh in, misəko yerhav in.

¹³ Kini yamehuə kape plantesen a rimə ‘?Jakhawor ai taktəkun? Rhuvə mə jakher-pən kin narik keikei, tukmə ror iriə tukhasiai in.’ Kini rher-pən kin ruvən.

¹⁴ Mərig iriə kisəm khamə, ‘Kwajikovə atuatur e kape yamehuə kape plantesen. Pəh kishopni pəh plantesen e tukror kapətawə kin.’

¹⁵ Məknekin kharaptəəkkin, misərkw-ərhav kin ye nəkwai plantesen, mishopni.* ?Yamehuə kape plantesen a tukrhawor min?

¹⁶ Tukrivən mhopni-hopni narmamə minə ai, mərəhu-pən plantesen a ye kwermi narmamə

20:9: Aes 5:1 **20:10:** Aes 5:1-2 * **20:15:** Yesu ramni nuhpikinien kape plantesen mə nəmə Isrel kimishopni profet tu minə tiksin kape Kughen, kini mərig ruirkun ta mə tukshopni min In.

pisin.”

Kini nipig narmamə kimisərig nəgkiarien a khamə, “Pəh nar a tukripəh norien nəfrakisien kin.”

17 Mərig Yesu rimnarha tim tim irəriə mimə, “Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə, “Səpaag e, yame narmamə kape nəvhirəkinien nimə kimisarakikin, mərig Kughen rimnor in ruauə Səpaag huvə yame tukrəkir məkupən.’ (Sam 118:22) “?Mərig nəgkiarien e nipran naha?

18 Mə narmamə mifam yamə mine kamharəh pikin səpaag a, nikikririə tukrakapir. Kini yermamə yame səpaag a tukrimamir, mhopni, mhosis.”

19 Kini nəmhajoun kape Loa kape Moses mine jif pris minə kimnharkun mə nuhpikinien minə a ramni irəriə; ror məkneikin, kimisarha-kin swatuk mə tukharaptəraikin aihuaa əmə In, mhawəhsi-pən ye kalabus, mərig kimisəpəh meinai kimnhagin kin narmamə.

Nəmehuə kape Isrel khamə tukhavəhsi-əhu Yesu tuk nəgkiarien ye nikarin kape takis

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

20 Kini nəmhajoun kape Loa kape Moses, mine jif pris minə kimisarha tim tim ye Yesu misorkeikei mə tukharuk-pən nəgkiarien kirik iran tuk nəgkiarien kafan, mhawəhsi-pən in ye kwermi gavman kape Rom. Kini misarar misher-pən kin narmamə tiksın mə tukhavən masor kəut kəsua kimin.

21 Kini kəut kəsua minə kimnhavən misaiyoh Yesu mhamə, “Yhajoun. Yakharkun mə Ik yermamə atuatuk. Nakpəh niginien kin yermamə mə to rivi kafam nərigien, meinai rikim rapəh nəsikien mə yermamə kirik rehuə uə yermamə kirik reiwaiyu, mərig nakaməfrakis əmə, kini nəvhagien kafam raməri-pən əmə norien yame Kughen rorkeikei.

22 Ni-ru tuk əmawə mə, ?Ratuatuk mə tukasərok-pən takis kimi Sisa, yamehuə kape Rom, uə nikam?”

23 Mərig Yesu ruirkun mə kimnhani əmə naiyohyen a mə in tukrini nəgkiarien kirik yame tukhani hah in tukun.

24 Kini mini-pən tuk əriə mə, “Havən-ru mhawəh mane kirik mhauə pəh yakəm. ?Mə nanmi pa raməmır-pən aikin? ?Mine nhag pa?”

25 Khamə, “Nanmi Sisa, mine nhagin.”

Məknekin Yesu rini-pən tuk əriə mə, “Namhen. Nar kimini kimə kape Sisa, havəhsi-pən kimi Sisa. Mərig nar kape Kughen, hawəhsi-pən kimi Kughen.”

26 Kini kisakur pik kin nəgkiarien yame Yesu rimırpen, miseinein nhawəhsi-əhuyen Yesu ye nimri narmamə kin naiyohyen. Mhapəh nhaniyen nar kirik.

Sadusi minə khamə tukhavəh-si əhu Yesu tuk nəgkiarien ye nikarin kape nimraghien rerin

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

27 Kini Sadusi minə tiksın kimnhauə tuk Yesu. Iriə khamə ta mə narmamə yamə mine kwənhamhə, to khapəh nhamragh-minien ye rao ye neai.

28 Kɪni kɪmɪsaiyoh-pən kɪn nəgkiarɪen kɪrɪk kɪmi Yesu mhamə, “Yhajoun. Moses rɪmɪrai-pən ye Loa kapətawə mə tukmə kwən kɪrɪk rɪmhə-tan kɪn kafan piraovɪn, mərɪg kɪrɪpəh hanə nɪweiməkɪen kɪn kwajikovə kɪrɪk, kɪni piauni kɪrɪk tukraməkeikɪ mɪkɪr pian a tukaweimək†, kɪni kwajikovə mɪnə tukharaptərəkɪn mɪn nhag yermamə yame rɪmamhə.

29 Tukmə narman seven, iriə piauriə mɪnə. Nɪmrɪn nupan rarkurək kɪni mɪpəh nɪrəhyen kafan kɪrɪk kwajikovə, mɪmhə.

30-31 Kɪni tukmə yame rɪkwasiɡ kɪn rɪkɪr piraovɪn kape piauni yame rɪmamhə, kɪni mɪpəh neiməkɪen, kɪni mɪmhə mɪn. Kɪni naorahini yame ror kɪsɪsər kɪn ror əmə mɪn nar kɪrɪkianə kɪn meri-aji iriə fam a seven kɪsarkurək ye piraovɪn a, kɪni mhamhə fam, mhapəh nɪseiməkɪen.

32 Kɪni en piraovɪn ai rɪmhə mɪn.

33 Kɪni ye nɪpɪɡ kape narmamə tukhamragh mɪn iran, iriə ai seven iriə piauriə mɪnə, ?piraovɪn ai tukror piraovɪn kɪn kape pa nhagɪn?”

34 Mərɪg Yesu rɪmɪni-pən tuk əriə mɪmə, “Ye tokrei tanə e, narman mɪne nɪpiraovɪn kɪsarkurək.

35 Mərɪg ye nɪpɪɡ kape narəyən vi, narmamə yame Kughen rɪkɪn ragɪen tuk əriə mə tukhamragh mɪn ye nɪmhəyən kɪni mɪvəh əriə mɪvən kɪsarə ye narəyən vi, to iriə khapəh nɪsarkurəkɪen.

36 Kɪni iriə to khapəh nhamhəyən meinai tuksəmhen əmə kɪn agelo mɪnə. Kɪni iriə ji Kughen mɪnə meinai In rɪmnor əriə kamhamragh mɪn ye nɪmhəyən.

† 20:28: Moses rɪmɪni məknekɪn ye Dut 25:5-6.

37 Kɪni Moses ramhajoun ye nəkwəkwə kafan mə narmamə tukhamragh mɪn ye nɪmhəyen kapəriə, mamni mə nɪpɪg in rɪmnəm nai kɪrik ramuək; aikin, Moses rokrən kɪn Kughen mɪmə Ik, 'Ik Ik Kughen yame Ebrahim, Aesak mɪne Jakob karhəgnəgɪn hanə Ik.'

38 !Kɪtawə kharkun mə irisɪr kɪrharə iriə Kughen meinai nar apnapɪg kwərɪmhə ta tu mɪrhokupən Moses, mərig Kughen ramni mə karhəgnəgɪn hanə In. !Kɪni pa rɪmə narmamə mhə mɪnə ksəgnəgɪn Kughen, mərig narmamə yamə mɪne kamhamragh!"‡

39 Kɪni Farisi§ tɪksɪn kɪmhani-pən tuk Yesu mhamə, "Yhajoun, nɪmɪrpen huvə nəgkiarɪen."

40 Kɪni iriə m-fam kɪmnhagɪn kɪn naiyoh-pən-mɪnɪen nəgkiarɪen kɪrik kɪmɪn.

Yesu rɪmɪvəh-si əhu Farisi mɪnə kɪn naiyohyen autən kafan

(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

41 Kɪni Yesu ramaiyoh-pən əriə mɪmə, "?Rhawor e kamni kɪmə, 'Mesaea in kwənərəus əmə kape Deved?'

42 Mərig, səmru, Deved rɪmɪrai-pən ye Ol Sam mɪmə,
" 'Kughen Yermaru rɪmɪni-pən tuk Yermaru kafak mɪmə,

20:37: Eks 3:2,6 ‡ **20:38:** Sadusi mɪnə kɪmnhani nəfrakisien ye Ol Testamen, mərig kɪmnhapəh nhaniyen nəfrakisien mə narmamə yamə mɪne kwənhamhə tukhamragh mɪn. Mərig Yesu ramhajoun əriə mə Ol Testamen ramni mə Ebrahim, Aesak mɪne Jakob kwərhamragh mɪn ye rao ye neai, ramhajoun-pən mə narmamə yamə mɪne kwənhamhə tukhamragh mɪn. § **20:39:** Nəgkiarɪen kape Gris ramni mə "nəmhajoun kape Loa kape Moses."

“Ēkwətə ye kwermik matuk

⁴³ Meriaji nīpīg jakor ik takehuə ye tikmir
kafam minə.”’ *(Sam 110:1)*

⁴⁴ “Ye nāgkiarīen e, Deved rīmnokrən kīn
Mesaea mə ‘Yermaru.’ ? Mərīg nakshawor
mamhani mə Mesaea in kwənərəus əmə kape
Deved?”

*Yesu rīmnəgkiar ye nəmhajoun minə kape Loa
kape Moses*

(Mat 12:1-36; Mak 12:38-40; Luk 11:37-54)

⁴⁵ Nīpīg narmamə kisətərig kīn, In rīmini-pən tuk
kafan narmamə mīmə,

⁴⁶ “Kimiə takasərig əmiə tuk namhajoun kape
loa kape Moses. Iriə rīkiriə ramagien tuk nīvəhsi-
pənien neipən huvə. Kīni tukmə khavən apa ye
maket, mīsorkeikei pīk mə narmamə minə fam
tuksaowiə kimi əriə mhasiai əriə. Kīni tukmə
khavən ye nimə kape nofuginien, mīsorkeikei mə
tukasəkwətə əkupən, kīni tukmə khavən ye lafet,
mīsorkeikei mə tuksəkwətə ye kwənmhaan kape
nīsiayen.

⁴⁷ Kīni tukmə piahwaru yame kīnnamhə-
tan kīn, kīni iriə kasəkrəh kīn kafan nautə.
Kīni masəhuak apomh min mə narmamə minə
tukhasiai əriə. Narpīnien kapəriə tukrīskai
rapita.”

21

*Piahwaru yame kīnnamhə-tan kīn ravəhsi-pən
mane kimi Kughen*

(Mak 12:41-44)

¹ Kīni Yesu ramkwətə ipakə tuk kwənmhan
yame kīvəhsi-pən mane kimi Kughen ikīn,

mivaag haktə məm narmamə kapəriə nautə rehuə kamhavəhsi-pən mane kapəriə.

² Kini məm mɪn piahwaru kirik kimnamhə-tan kɪn ruə; kafan mane rirkək. Kini in miwəhsi-pən əmə siren* kiraru.

³ Kini Yesu rımə, “Yakamni əfrakis tuk əmiə. Piahwaru e kimhə tan kɪn, kafan mane rirkək, mərig in rımivəhsi-pən mane kimi Kughen rapita fam mane yame narmamə mɪnə tıksin kimnhavəhsi-pən.

⁴ Narmamə ai kimnhavəhsi-pən əmə nıpar mane, mamhapəh nıpərin. Mərig piahwaru e kafan mane rirkək pawk, mərig rımivəhsi-pən fam mane yame tukrivəh nımri nəviginien kɪn nan.”

*Nimtətien mɪnə kape Nıpig Kwasig
(Mat 24:1-35; 42-44; Mak 13:1-37)*

⁵ Kini kafan tıksin narmamə kasəgkiar ye Nimə Ehuə kape Kughen yame kafan kapier ehuə mɪnə khahuvə, mɪne narımnar huvə mɪnə a imə yame narmamə kamhavəh-sipən kimi Kughen. Kini Yesu rini mımə,

⁶ “Nimə e nakasəm ai taktakun, mərig nıpig ramuə yame narmamə tuksatmətəg-ətəg kapier mɪnə kape nimə e, kapier kirik to rıpəh nərerien a ikın ramərer ikın taktəkun.”

⁷ Kini kisaiyoh-pən In mhamə, “Yhajoun. ? Narımnar mɪnə e tuk nagheen ruə? ?Kini naha nımtətien tukrhajoun mə pəh nien mə tuku narımnar mɪnə e tukhatərhav pə?”

* **21:2:** Pəh nien mə rımivəhsi-pən “siren” mərig mane kiraru kape nəmə Isrel, mə “lepta.” **21:3:** 2 Kor 8:12 **21:6:** Luk 19:44

8 Kini Yesu rimə, “Takasəkeikei masərig əmiə mə yermamə kirik tukripəh neikuəyen irəmiə mivi əmiə. Meinai narmamə khapsaah tukhauə mhamə, ‘Yo, yo e Kristo’ kini tiksın tukhani mhamə, ‘Nipig kape narimnar minə e rinamuə ipakə.’ Mərig takhapəh nhakwasigien kin əriə.

9 Kini nipig takasərig nəvsaoyen kin mə narmamə kasarowagin, uə narmamə kasərer mashopni gavman kapəriə, mərig takhapəh nhaginien. Narimnar minə a tuksəkupən kin, mərig pəh nien mə Nipig Kwasig a.”

10 Kini Yesu ramripin nəgkiarien mimə, “Kwənərəus minə tiksın tukhauh min kwənərəus pisin minə tiksın. Kini gavman kirik tukruh gavman kirik.

11 Kini mig ehua minə tuksavən. Kini nikumhə tukravən ikin minə khapsaah ye tokrei tanə, kini nəmhəyen skai minə tukhavəh narmamə ye tokrei tanə. Kini apa yerpirig ye nimago-ago, narimnar tukhauə misor riki narmamə khagin. Kini tuksəm nimtətien ehua minə ye neai.

12 Mərig kwasig ikin narimnar minə a tukritərhav, narmamə tukharaptərəkin əmiə, mhauh əmiə, misərip əmiə ye nimə kape nofuginien kapəriə, mhavəhsi-pən əmiə ye kalabus. Misərip əmiə ye nimri king minə, mine nəmehua minə kape gavman meinai kimiə nakamhavəh nhagik mamhani nəfrakisien irak.

13 In a nipig atuaturuk yame takhani-ərhav nəvsaoyen huvə kimi əriə.

14 Mərig takhapəh nisətərig-kupənien mə naha nəgkiarien takhani-pən tuk əriə,

¹⁵ meinai Yo jakvəhsi-pre nəgkiarien atuatur kimi əmiə kini mivəhsi-pre nirkunien kimi əmiə, kini mor kapəmiə nəgkiarien rəsanin, kini kapəmiə tikmir minə tukhapəh nishorpinien nəgkiarien, mhapəh nhaniyen mə kimiə nakseikuə.

¹⁶ Kini kapəmiə tatə minə mine mamə minə mine piaumiə minə mine kapəmiə kwənərəus minə mine kimiə minə tiksın tukseighan-pən kin əmiə ye kwermi tikmir minə kapəmiə. Kini mishopni əmiə tiksın.

¹⁷ Narmamə m-fam tuksəməkin əmiə meinai nakamhani nəfrakisien irak.

¹⁸ Mərig kimiə taksarə huvə əfrakis, to kimiə kirik ripəh nerweiyen.

¹⁹ Tukmə naksərer tim tim, mishatətə irak ye nipig əutən yamə mine kamhauə ye kapəmiə nımraghien, takhavəh nımraghien rerin.

²⁰ “Mərig tukmə naksəm mobael minə khapsaah khauə misərer kurao ye taon e Jerusalem, kini kimiə takasəkeikei mharkun mə pəh nien mə tuktu kini kisoriah əgkəp taon a.

²¹ Kini kimiə yamə mine nakasarə ye Judia, takasəkeikei misaiyu misap mhavən miserkwaig apa ye tukwas minə. Kini kimiə yamə mine nakasarə ye taon a, takasəkeikei misap. Kini kimiə yamə mine nakasarə ikin minə rarkurao ye taon a, takhapəh nhavəniyen imə ye taon a,

²² meinai nipig a in nipig kape Kughen tukror narpinien kimi narmamə yamə mine kasor norien has. Kini nəgkiarien yame kimirai-pən ye Nəkwəkwə kafan tukruə mor nəfrakisien kin.

23 !Aweh! Nəmhəyen ehuə tukruə tuk nīpiraovīn yamə mīne kisor tīpriə, mīne yamə mīne kahavəhsi-pən nah kimi kwajikovə, meinai nahasien ehuə tukruə ye tanīmtanə. Kini Kughen tukror niemhaa mīne narpīnien kimi nəmə Isrel mīnə fam.

24 Kini tukshapni narmamə kīn nau, kini nīpīg kapəriə tīkmīr mīnə kisapita əriə, tukhakīr əriə mhavən ye kantri pīsīn pīsīn mīnə mīsor əriə rəmhen kīn slef mīnə kapəriə. Kini narmamə yamə mīne pəh nien mə kwənərəus kape Isrel tuksəvi-əsis Jerusalem mhavəh-si əhu narmamə yamə mīne kisarə aikīn, mīsarmaru irəriə mhavən mīseriaji nīpīg kapəriə tukror infamien.†

25 “Kini nīmtətien tīksīn tukhauə ye mīrh mīne makuə mīne kəmhau mīnə. Kini eikīn e ye tokrei tanə. Kini tahik tukrəsəsao, peao-peao mīnə tukhavi pīk, narmamə m-fam tukhagīn kīn, rukreikīn kapəriə kapə.

26 Narmamə tukhagīn pīk, nīmīriə rəpīgnap kīn nahasien ehuə yamə mīne tukhauə ye tokrei tanə meinai narīmnar kape neai kasərer tīm tīm pawk, mārīg Kughen tukrīkiu-kiu irəriə.

27 Kini ye nīpīg a, tuksəm Ji Yermamə tukreiwaiyu-pə ye nīmar napuə kīrik ye nəsanīnien, nīkhakīen ehuə tukrarkurao iran.

28 Kini nīpīg narīmnar mīnə a kharikakun mhauə mīsor nəfrakisien kīn, sərər mīsarha faktə

† **21:24:** Yesu rīmamhə, newk 40 ruə muavən, kini ye newk 70 AD, mobael kape Rom kīmisoriah Jerusalem. **21:24:** Sam 79:1; Rev 11:2 **21:25:** Aes 13:10; Esik 32:7; Joel 2:31; Rev 6:12-13 **21:27:** Dan 7:13; Mat 26:64; Rev 1:7

ye neai, meinai pəh nien mə tuktu kapəmiə Kristo tukruə mirisin əmiə.”

²⁹ Kini In rimini nuhpikinien kirik kimi əriə mimə, “Nakharkun-ru nai e fig mine nai minə tiksın.

³⁰ Tukmə nımarıə rəsaah, mhapır-pır mın, ramor nımtətien mə in nıpig kape nəsimien.

³¹ Ye norien kirikianə əmə mın, tukmə naksəm narımnar minə a ror məknakin, ramor nımtətien mə pən nien mə tuktu narmaruyen kape Kughen tukruə.

³² Yakamni əfrakis tuk əmiə mə narmamə yamə mine kasarə ye rao e to khapəh nhamhə-famien kwasig ikin narımnar minə fam e tukritərhav-pə.

³³ Napuə mine nımoptanə tukawəkeikei mirarkək, mərig nəgkiarien kafak to rıpəh nirkəkien tuk nıpig kirik.”

³⁴ Kini Yesu ramrıpin nəgkiarien mimə, “Takasəkeikei misərig əmiə. Takhapəh nisoriahyen nıpig kapəmiə tuk norien əmə lafet, misapis kin nınimien, misətərig pik kin narımnar kape tokrei tanə, tamə Nıpig Kwasig tukruə mor kakur kimi əmiə rəmhen kin yame kwənməkuru ramhotərəkin əmiə, naksakur.

³⁵ Meinai nıpig a tukruə miwəh fam narmamə kape tokrei tanə.

³⁶ Mərig nıpig mıfam takasəkeikei misərer matuk, kini masəkeikei masəhuak mə takhavəh nəsaninien rəmhen mə takasərer tim tim əmə ye nıpig narımnar m-fam a tukruə, kini in a riki Ji Yermamə tukragien tuk əmiə ye nıpig taksərer ye nımrın.”

³⁷ Kini nıpig m-fam Yesu raməvhag kimi narmamə apa ye Nimə Ehuə kape Kughen, kini yenpig

minə In ritarhav mivən apa tukwas a kamni kimə Olif, mamapir aikin.

³⁸ Kini yenpig-enpig minə fam, narmamə kamhauə misətarig kin kafan nəgkiarinen apa ye nəkwai Nimə Ehuə kape Kughen.

22

Judas rimneighan-pən kin Yesu kimi tikmir minə (Mat 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Jon 11:45-53)

¹ Kini nipig kape nəviginien e kamni kimə Bred yame Yis Rirkək iran ruauə ipakə, kini lafet a ririkakun ye nipig kape nəviginien e kamni kimə Nəviərokinien.

² Kini hae pris minə mine nəmhajoun kape Loa kape Moses kasarhakin məniwən swatuk tuk nhopniyen Yesu. Kasarhakin məniwən swatuk meinai kamhagin kin narmamə.*

³ Kini Setan rimavən yerki Judas, nhagin min kirik e Iskariot, in yermamə twelef kirik kape Yesu.

⁴ Kini in rimavən mægkiar kimi hae pris minə mine nəmehuə minə kape mobael kape Nimə Ehuə Kape Kughen, mamharai mhun mə tukreighan-kin Yesu rivən ye kwermiriə.

⁵ Kini rikiriə ragien, kini kimiseighan kin mə tukhawəh-si pən mane kimin.

⁶ Kini Judas reighan kin nəgkiarinen kapəriə, mə tukror, kini mamawhin nipig yame narmamə

* **22:2:** Nəmehuə minə kimnharkun mə tukmə kimishopni Yesu, narmamə tukhauh əriə tukun. **22:3:** Jon 13:2,27

tukharkæk iran, kini reighan-pæn kin Yesu rivæn ye kwermiræ.

Lodsapa

(Mat 26:17-19; Mak 14:12-16)

⁷ Kini nîpig kape lafet e kamni kimæ Bred Yame Yis Rirkæk Iran ruauæ, kini ye nîpig a, narmamæ tukasækeikei mhauh kwaji sipsip tuk næviginien e kamni kimæ Næviærokinien.

⁸ Kini Yesu rimnokræn kin Pita mine Jon, mini-pæn tuk æriu mæ, “Ravæn kini mwor apnæpeinæ ye næviginien kape Næviærokinien apa ikin tukhavæn misævigin ikin.”

⁹ Kini kiræni-pæn tukun miræmæ, “?Nakorkeikei mæ kimru jakravæn hiæ mwor apnæpeinæ ye næviginien?”

¹⁰ Kini rîni-pæn tuk æriu mimæ, “Wætærig huvæ ru. Nîpig kimiru nakratærhav-pæn Jerusalem, kini takwæm kwæn kirik ramræh jag ehua kirik kimiruk pæn nu iran. Kini takrakwasig kin mirhuvæn ye nimæ kirik yame in ramvæn ikin.

¹¹ Kini takrani-pæn tuk yemehua kape nimæ miræmæ, ‘Yhajoun rimnher-pæ kin æmru mæ jakrauæ mwaiyoh-pre ik mæ ?kwænmhaan a in hiæ yame In mine kafan minæ narmamæ tukhavæn misor næviginien kape Næviærokinien?’

¹² Kini in tukrikir æmiru nakrhuvæn apa yerpîrig ye nimæ yame kimnætu huvæ ta narimnar kape næviginien aikin. Kini takwor apnæpeinæ ye næviginien aikin.”

¹³ Kini kimiravæn mwæm narimnar m-fam ræmhen kin yame Yesu rimini. Kini kwor apnæpeinæ ye næviginien kape Næviærokinien.

Nəviginien infamien kape Yesu mine kafan narmamə minə

(Mat 26:20-30; Mak 14:17-26; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-25)

14 Kini ye nipiḡ kape nəviginien, kini Yesu rimavən məkwətə-pən ye tebol iriə kafan aposol minə.

15 Kini mini-pən tuk əriə mə, “Pəh nien mə tuku, kor nəmhəyen kimi Yo. Mərig yakorkeikei pik mə tuksəkupən misor kwis nəviginien kape Nəviərokinien.

16 Yakorkeikei pik mə kitawə tuksəvigin məkneikin meinai, jakpəh nən-min-ien nəviginien kape Nəviərokinien meriaji-pən nīprai nəviginien e tukruə mor nəfrakisien kin ye narmaruyen kape Kughen.”

17 Kini Yesu rimiwəh kap waen mini-vi-vi Kughen tukun, kini mimə, “Kimiə fam havəh mhanim,

18 meinai taktəkun ai yakamni-pre tuk əmiə jakpəh ninim-minien waen meriaji-pən nīpiḡ Narmaruyen kape Kughen tukruə.”

19 Kini miwəh bred mini-vi-vi Kughen tukun, kini mhapu, məwhai kimi kafan narmamə minə, mimə, “In e nīprak yame yakavəh-sipre kimi əmiə. Nīpiḡ nakasən bred e, rikimiə tukraməsik Yo.”

20 Kini ye norien kirikianə əmə, nīpiḡ kimisəvigin ta, Yesu rimivəh kap waen kini mini-pən tuk əriə mə, “Kap waen e in nītawik yame tukraiye tuk əmiə, kini ramhajoun promes vi yame Kughen ramor kimi narmamə.

21 Mərig taksətərig-ru. Kwən kirik ikin e

kasəvigin kitawə min e ye tebol, kini in tukreighan-pən kin Yo ye kwermi tikmir minə kafak.

²² Yo, Ji Yermamə, jakaməkeikei mimhə rəri-pən nərigien kape Kughen. !Mərig, awe! Narpinien ehuə tukrivən tuk yermamə yame rameighan-pən kin Yo ye kwermi tikmir minə kafak.”

²³ Kini kinisaiyoh əriə minə mhamə, “?Kitawə pa tukror norien a?”

Aposol minə kimisotgoh kimi əriə mə pa in rehuə rapita

²⁴ Kini nar min kirik, iriə kimisotgoh kimi əriə minə mhamə pa nhagin irəriə in yerpilig pik rapita əriə.

²⁵ Mərig Yesu rimini-pən tuk əriə mimə, “King minə kape tokrei tanə kasarmaru ye narmamə ye kapəriə nəsaninien, mamhawəhsi-haktə atuk əriə mə iriə ‘narmamə kape nasituyen.’

²⁶ Mərig kimiə, takhapəh nisorien məknakin. Tukmə kimiə kirik in yerpilig, in tukrəhsi-əhu in rəmhen kin kwajikovə. Kini tukmə kimiə kirik ramərer kupən, kini in tukruə rəmhen əmə mə yorwok əmə kirik.

²⁷ ? Pa e in yerpilig pik, yermamə yame raməvigin ye tebol uə yorwok yame ravəh nəviginien mamuə? Nakharkun mə yermamə yame raməvigin ye tebol in yerpilig rapita. Mərig Yo, yemehuə kapəmiə, nipig yimnamarə kitawə-m kimiə, yakəmhen əmə kin yorwok əmə kirik.

²⁸ “Kimiə e, nipig mifam nakasarə ipakə tuk Yo ye nipig yakamarə ye nipig əutən minə.

22:21: Sam 41:9; Jon 13:21-22 **22:24:** Luk 9:46 **22:25:** Mat 20:25-27; Mak 10:42-45 **22:26:** Mat 23:11; Mak 9:35 **22:27:** Jon 13:12-15

²⁹ Kini rəmhen əmə kin mə Rīmik rawəhsi-haktə Yo mə jakuə king, kini Yo min yakawəhsi-haktə əmiə mə takhauə rəmhen kin king minə,

³⁰ mə takhauə misəkwətə kitawə, masəvigin kwis ye nipiḡ yame jakuə rəmhen kin king. Kini ye nipiḡ a, kimiə min taksəkwətə ye jea kape king minə, kini kimiə takhauə misərer kupən ye kwənərəus minə twelef kape Isrel masəkir əriə masarmaru irəriə.”

*Yesu rima Pita tukrini mə in reinein In
(Mat 26:31-35; Mak 14:26-31; Jon 13:36-38)*

³¹ Kini Yesu rini-pən tuk Saemon Pita mə, “Kəsi. Saemon. Setan rinaiyoh-pən ta Kughen mə tukreighaan kin in pəh in ruə mivəhsi-pən vəhsi-pən kimi əmiə mor nahasien kimi əmiə mə tukəm-ru mə nhatətəyen kapəmiə riskai uə nikam.

³² Mərig Saemon, yimnəhuak tuk ik mə kafam nhatətəyen tukripəh nimir-əgkəp-ien. Kini nipiḡ nakamarar ye kafam nətərigien mamrerig-pə min, ik takaməkeikei mor nətərigien kape piam minə tukhaskai.”

³³ Mərig Saemon Pita rimini-pən tukun mimə, “Yermaru. Yakamərer matuk mə kirau mik. Tukvəhsi-pən pawk ərau ye kalabus uə tukhopni pawk ərau.”

³⁴ Mərig Yesu rini-pən tukun mimə, “Pita. Yakamni-pre tuk ik mə tuk yenpiḡ, kwasig ikin man rəkakə, kini takni m-kisisəer mə nakeinein Yo.”

Yesu ramor kwirig kimi narmamə kafan mə tuk-sarə ye nəmhəyen

35 Kini Yesu rini-pən tuk əriə mə, “Apa kupən, yimnamher-pən kin əmiə yerkwanu minə, nimnhapəh nhawəhyen mane mine nitip mine bag mine sandel. ? Mərig rhawor irəmiə? ? Nimişəkwəkwə kin nar kirik uə nīkam?”

Kini khani-pən tukun mhamə, “Nīkam.”

36 Kini rini-pən tuk əriə mə, “Mərig taktəkun ai, tukmə kafam mane aikin ye nitip, kini takaməkeikei miwəh mine bag. Kini tukmə kafam nau nisə rirkək, takaməkeikei mor salem kin kafam kot miwəh nimri nau nisə.

37 Yakamni-pre tuk əmiə mə nəgkiarlen e ye Nəkwəkwə Kape Kughen yame raməgkiar irak, tukraməkeikei mor nəfrakisien kin, e ramni mə, ‘Narmamə khamə-ta mə in yemə-akapir loa.’† Əwəh, nəgkiarlen e ruə minor nəfrakisien kin ai taktəkun.”

38 Kini iriə kamhani mhamə, “Yermaru. Əmru. Nau nisə kiraru apa.”

Kini In rimini-pən tuk əriə mə, “Ah, nəmhen.”

Yesu rimavən maməhuak apaye Tukwas e kamni kimə Olif

(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)

39 Kini Yesu rimatərhav ye taon miwən apa ye tukwas e kamni kimə Olif rəmhen kin yame ramor nipig mifam. Kini kafan narmamə minə khakwasig kin.

40 Kini kishaktə aikin a, rini-pən tuk əriə mə, “Takasəkeikei masəhuak mə nar kirik to ripəh nivəh-si-pən vəhsi-pənien kimi əmiə mor kapəmiə nhatətəyen rimir.”

22:35: Luk 9:3; 10:4 † 22:37: Profesi e raməmir ye Aes 53:12.

41 Kini In rimipəh əriə mivən isok kəkəh əmə, məninkur maməhuak mamni mimə,

42 “Tatə, tukmə rikim ragien, aweh, vəhsi-ta nəmhəyen‡ yamə mine tukpihauə. Mərig takpəh norien ye nərigien kafak; or əmə ye kafam nərigien.”

43 Kini agelo kirik rımasi-pən ye neai muə mivəhsi-pən nəsaninien kimin.

44 Meinai rikin rimhə pik, kini ramətərig pik, kini maməhuak skai. Nəmnhawkien rarəkwəməteih iran maiyu rəmhen kin yame nitaw jir ramaiyu məsik nimoptanə.§

45 Nipig rımnəhuak ta, mərer mırerig-pə mə tukrəm kafan narmamə minə. Kini məm əriə kwəsəpir yeru. Kwəsəpou meinai rikiriə raməmhə.

46 Kini rini-pən tuk əriə mimə, “? Rhawor nakasəpir? Sarha, misəhuak mhamə nar kirik tukripəh niwəhsi-pən wəhsi-pəniyen kimi əmiə mə tukror nhatətəyen kapəmiə tukrəta irak.”

*Tikmir minə kape Yesu kimnhauə mharəh In
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:2-11)*

47 Nipig Yesu raməgkiar hanə, kwhen ehua ritərhav-pə tukun, kini kwən a Judas, in yermamə kirik ye narmamə twelef kape Yesu, in rimikir əriə mhauə. Kini rımauə ipakə tuk Yesu mə tukrəturəm-pən iran.

48 Mərig Yesu rımini-pən tukun mə, “Judas. Yo Ji Yermamə. ?Mərig rhawor nakamuə mə takaturim-pə irak mameighan-pən kin Yo kimi tikmir minə?”

‡ 22:42: Nəgkiarien kape Gris ramni, “Vəh-si ta ‘kap.’ Kap ramor nuhpikinien ye nəmhəyen.” § 22:44: Ye kopi akwas tiksın kape Niutesteman yame kimirai ye Gris, nəgkiarien ye ves 43 mine 44 rirkək.

49 Kini nīpig narmamə kape Yesu kimisəm narimnar minə a, mharkun naha nhagin tukor, mhani-pən tukun mhamə, “Yermaru. ? Jakshawor? ?Jaksərai əriə kin nau, uə?”

50 Kini iriə kīrik rimnərai nīmətirgi slef kīrik kape jif pris kin nau.

51 Mərig Yesu rimə, “!Ah! !Nəmhen! Səpəh əmə!” Kini In rirap nīmətirgi kwən a kini mor huvə min.

52 Kini Yesu rimnəgkiar kimi hae pris minə mine nəmehuə minə kape mobael kape Nimə Ehuə kape Kughen, mine nəmehuə minə kape kwənərəus kape Isrel, yame kimnhauə mə tukharaptəəkīn In. Mini-pən tuk əriə mə, “!Eh! ?Nakhamə ta mə Yo yermamə kape narowaginien, kini nakamhapik nau nisə mine kwətavhə minə mamhauə mə takharaptəəkīn Yo uə?”

53 Nīpig mīfam yakamarə kitawə-m kimiə ye Nimə Ehuə kape Kughen. ? Mərig rhawor nakhapəh nharaptəəkīnien Yo aikin? Mərig taktakun ai, in nīpig atuətuk kapəmiə- nīpig yame nəpignapien in ramehuə.”

Pita rimə in reinein Yesu

(Mat 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27)

54 Kini khauə mharaptəəkīn Yesu mharəh mhavən imei jif pris. Kini Pita rikwasig kin əriə, mərig ripəh nivən-pakəyen tuk əriə.

55 Narmamə minə a kimisher nap kīrik ipakə tuk nimə kape hae pris, kini misəkwətə rao rao kin nap. Kini Pita rīvən məkwətə iriə miriə.

⁵⁶ Kini piakəskəh kirik yame in yorwok kirik rimauə məm Pita ramkwətə, nəmrhawəniən kape nap risia-pen in. Kini pian a rarha tim tim iran, mini-pən tukun mimə, “Kwən min e in e iriu Yesu kimmaweriwək.”

⁵⁷ Mərig Pita rimini-pən tuk pian a mə, “Pian apa, yakeinein kwən en.”

⁵⁸ Kini kwasig ikin, ripəh norien tu, kwən min kirik ruə mini-pən tuk Pita mə, “Eh. Ik min kirik yermamə kafan.”

Mərig Pita rimə, “Eh. Pəh nien mə yo yermamə kafan.”

⁵⁹ Kwasig ikin, aoa kirik ruə muavən ta, kini kwən kirik raməgkiar skai kimi əriə mimə, “Yakamni əfrakis mə kwən e rinaməriwək iriu Yesu, meinai in min in yemə Galili.”

⁶⁰ Mərig Pita rimə, “Kwən apa, yakpəh-nirkun-əgkəpien nəgkiarien e nakamni.” Kini Pita raməgkiar hanə, man rəkakə.

⁶¹ Kini Yesu Yermaru rarar mivaag-pən məm Pita. Kini Pita, rikin ruh nəgkiarien kape Yermaru yame rimini iran mimə, “Tuk yenpig əmə e, kwasig ikin man rəkakə, takni m-kisisər mə nakeinein Yo.”

⁶² Kini Pita rimatərhav iruə, rimnasək rimnasək.

Narmamə kisarh iakei ye Yesu

(Mat 26:67-68; Mak 14:65)

⁶³ Kini ye nipig a, narmamə yamə mine kimmharaptərəkin Yesu kimmisarh iakei iran, mamhauh.

⁶⁴ Misarkis ətərəkin nimrin kini mhauh, mhani-pən mhamə, “!Eh! !Profet! Ni-ru mə pa ramuh ik!”

⁶⁵ Kini kimmhahi nəgkiarien hah rehuə iran misoriah In.

*Kimnərip Yesu ye kaonsel**(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Jon 18:19-24)*

⁶⁶ Kini yenpig-yenpig kin, nəmehuə kape kwənərəus kape Isrel, mine hae pris minə, mine nəmhajoun kape Loa kape Moses khauə misofugin ye kaonsel kapəriə. Kini narmamə kharəh Yesu mhauə rərer ye nimri kaonsel a. Kini narmamə kape kaonsel kimnhani-pən tukun mhamə,

⁶⁷ “Ni-ru tuk əmawə mə ik e Kristo yame Kughen rimirpen uə nikam.”

Mərig Yesu rini-pən tuk əriə mə, “To yakni pre tuk əmiə, nakhapəh nhaniyen nəfrakisien irak.

⁶⁸ Kini to yakaiyoh əmiə, nakhapəh nishorpinien.

⁶⁹ Mərig ririkakun ai taktəkun, Yo, Ji Yermamə, Yo jakvən məkwətə ye kwənmhaan kape nəsaninien mine nisaiyen, in e ye nikar Kughen matuk yame Rəsanin.”

⁷⁰ Kini iriə m-fam kisaiyoh-pən tuk Yesu mhamə, “?Rhawor? Ik Ji Kughen uə?”

Kini Yesu rimini mə, “Nakamhani məknen, nəfrakisien.”

⁷¹ Kini khamə, “To khapəh nhawhinien yermamə min kirik mə tukruə mini-hah in, meinai kimisərig atuaturək nəgkiarien a ye nherin.”

23*Yesu rimnərəer ye nimri Paelat**(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Jon 18:28-38)*

¹ Kini narmamə m-fam kape kaonsel kimisərar mhakir Yesu mhavən kimi Paelat.

² Kini mharuk-pən nægkiarien iran mhamə, “Yimisəm mə kwən e in e ramkir kapətawə narmamə minə mamor əriə kasarmər, kini mamarar ye nərigien kapəriə kasor tikmir iriə gavman kape Rom, mamni-əhu əriə mə tukhapəh nisərokien takis kimi Sisa yame ramarmaru ye tanə e. Kini in mamni-ərhav mə in Kristo yame Kughen rimirpen ta mə In king kirik.”

³ Kini Paelat raiyoh-pən mimə, “?Rhawor? ?Ik king kape nəmə Isrel uə?”

Mərig Yesu rimini-pən tukun mimə, “Nakamni əfrah.”

⁴ Kini Paelat rini-pən tuk jif pris minə mine narmamə m-fam mə, “Yakpəh nəm-pəniən nar has kirik iran yame ramni mə In rimnakapir loa kirik.”

⁵ Mərig iriə kisokr-apomh mamhani mhamə, “Nikam. Kwən e raməriwək apnapig mamhajoun narmamə mifam ikin minə ye Judia, ririkakun Galili muə meriaji-pə eikin e, kini mamor nətərigien kapəriə kaserwei misarmər.”

⁶ Kini nipig Paelat rimnərig nægkiarien a, raiyoh mə, “?Rhawor? ?Kwən e in yemə Galili?”

⁷ Kini rimnərig mə Yesu rimatərhav ikin a Herod Antipas ramarmaru ikin, in mher-pən kin Yesu mə tukrivən mamərer ye nimri Herod, meinai ye nipig a, Herod min in ramarə Jerusalem.

Yesu rimnərer ye nimri Herod Antipas

⁸ Kini nipig Herod Antipas rimnəm Yesu, rikin rimnagien pik, meinai rimnorkeikei mə tukrəm In ror tu. Herod rimnərig əmə nəvsaoyen kin, kini morkeikei mə tukrəm Yesu tukror nimtətien kirik.

9 Kini rímnaiyoh kìn nэгkiarién rípsaah kímí Yesu, mэрíг Yesu ramapnápíг эмэ mípəh nhorpínien kafan nэгkiarién.

10 Kini jif pris mínə míne nəmhajoun kape Loa kape Moses kímisərer ye nímri Herod mamharuk-pən nэгkiarién rípsaah ye Yesu.

11 Kwasíг ikín, Herod Antipas míne kafan mobael mínə kímisərh iakei ye Yesu. Kini Herod ríni-pən tuk kafan mobael mínə mə tuksarkaoh-pən kìn kot huvə kírík kímín, kìní mhakír mhavən mìn kímí Paelat.

12 Kupan ikín, Herod Antipas míne Paelat kímawor tíkmír kímí əriú mínə. Mэрíг ye níпíг a, iriú kímírauə kíríkianə.

*Paelat rímíni mə Yesu tukraməkeikei mímha
(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:39-19:16)*

13 Kini Paelat rímnokrən kìn jif pris mínə míne nəməhuə mínə kape nəmə Isrel, míne narmamə m-fam, kìní iriə mífam kímnhauə kíríkianə.

14 Kini in rímíni-pən tuk əriə mímə, “Kwən e, nímharəh mhauə ramərer ye nímrik, kìní nakamhani mhamə ramarar ye nərígien kape narmamə kapəmiə, kasor tíkmír kímí gavman. Mэрíг yaknəkir ta nərígien a ye nímrimíə, kìní mípəh nəmíen mə rímnakapír loa kírík. Nэгkiarién yamə míne nakamharuk-pən iran rípəh norien nəfrakísien kìn.

15 Kini Herod Antipas mìn, in rínəkir mìn məm mə rípəh norien nar has kírík. Ror məkneikín in rímnher-pə mìn kìn kímí ətawə, kìní rímar эмэ tuk nəmíen mə kwən a in rípəh norien nar has kírík mə to khopni in tukun.

16 Pəh kafak mobael minə kisərkis-ərkis əmə in kini ai misher-yerhav kin pəh ramvən.”

17 Ye nipig kape lafet kape Nəviərokinien, Paelat tukraməkeikei mirisin kapəriə kirik yermamə ritərhav ye kalabus.*

18 Mərig iriə m-fam kisokr-apomh mhamə, “!Kir ərhav kwən en pəh khopni! !Mərig risin Barabas rirerig-pə tuk əmawə!”

19 (Kwən e Barabas, kimivəhsi-pən in ye kalabus meinai in rimnor narmamə kamhauh mobael minə kape gavman ye taon a, kini in yhopni yermamə).

20 Mərig Paelat rorkeikei mə tukririsin Yesu ramvən, kini in məgkiar min kimi əriə.

21 Mərig iriə kisokr-apomh pik min mhamə, “!Əsik-haktə in ye nai kamarkwao kin! !Əsik-haktə in ye nai kamarkwao kin!”

22 Mərig Paelat rimnəgkiar min kimi əriə yame ror kisisə kin, mimə, “?Rhawor? ?Kwən a In rimnor naha nhagin yame rahas? Yo yakpəh nəmien mə In rimnor nar has kirik yame ratuatuk mə tukhopni In tukun. Mərig pəh kafak mobael minə tuksərkis-ərkis əmə In, kini ai misher-yerhav kin ramvən.”

23 Mərig iriə kasəkeikei misəgkiar skai, kini masokrən apomh ye Paelat mhamə tukrəsik haktə pən ye nai kamarkwao kin. Kini misokrən apomh mamhavən, mhakurao ye nərigien kape Paelat.

24 Kini Paelat rimini-ərhav mə Yesu tukraməkeikei mimhə rəri-pən nəgkiarien kapəriə.

* **23:17:** Nəgkiarien ye ves 17 rikək ye kopi akwas tiksın kape Niutesteman. Keinein mə Luk rimirai əfrakis uə nikam.

25 Kini meighan-pən kın ramvən ye kwermi kafan mobael minə mə tukharəh mhavən misor nərigien kape narmamə minə a. Mərig Paelat rimirisin Barabas e kupən kimivəhsi-pən ye kalabus tuk nuhyen mobael kape gavman mine nhopniyen yermamə.

Kimikir Yesu kivən mə tukhopni

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

26 Kini nıpig mobael minə kimnhakir Yesu mhatərhav ye taon, misəm yemə Saerin kirik, nhagin e Saemon. In rimasi-pən isok meriwək mamuə ye taon. Kini kharaptərəkin, misərəhu-pən nai kamarkwao kın kape Yesu ye nuran mhamə tukrirəh. Kini mhani-pən tukun mhamə, “Kwasig kın Yesu.” 27 Kini narmamə khapsaah kimiseriwək mamhakwasig kın Yesu ye swatuk. Kini nıpiraovın khapsaah kimnhakwasig kın əriə, misasək, masokrən kın Yesu.

28 Mərig Yesu rarar marha-pən məm əriə, kini mini-pən tuk əriə mımə, “Nıpian Jerusalem, takhapəh nısasəkien tuk Yo; mərig sasək atuk tuk əmiə mine jimie minə.

29 Sətərig kın Yo. Nıpig ramuə tukpini kimə ‘Sagien kimiə nıpiraovın yamə mine naksor siə kın əmiə, mine yamə mine nakhapəh nhavəhsi-pənien nah.’

30 Ye nıpig a, narmamə tukhani-pən tuk tukwas ehua mhamə,

‘!Aweh! !Əkwətəsis əmawə!’

Mhani-pən tuk nahak minə mhamə,

‘Əkwətəsuun əmawə.’

(Hos 10:8)

31 “? Mərig tukmə nap ramuək məkna nıpig nai ramrəmrə, kını tukrhawor ye nıpig yame nai ramsiə?”†

Mobael minə kımnharuk haktə Yesu ye nai kamarkwao kın

32 Kını mobael minə kımnharəh kwərə mir kıraru yamə mir kimawəkəpır loa mhamə tukshopni ərisir Yesu.

33 Kını kımnhauə ikın kırık e, nhagin e Kerhə Irə Jir. Aikın a, kımnharuk haktə Yesu ye nai kamarkwao kın. Kını mharuk haktə min yemə akapır loa mir kıraru aikın, kırık ye nıkar Yesu matuk, kını kırık ye nıkarın mawor.

34 Kını Yesu rımə, “Tatə, takpəh narpın-pəniən tai norien has yame kasor irak, meinai kiseinein naha nhagin yame kasor.” Kını kımısəwhai kafan narımnar masarukın daes tukun.

35 Kını narmamə yamə mine kasərer aikın kasəm narımnar minə a. Mərig nəmehuə minə kape kwənərəus kape Isrel kasarh iakei min ye Yesu mamhani mhamə, “In ruəvəh mıragh ta narmamə khapsaah. Mərig tukmə in Kristo yame Kughen rımırpen, mine in Yemə Kughen Rımnher-pə kın, pəh rıvəh mıragh atuk ru In.”

† **23:31:** Yesu ramni nuhpıkinien kırık ye nai ramrəmrə mine nai ramsiə. Yesu In rəmhen kın nai ramrəmrə, meinai nımraghien kafan ratuatuk, mərig in ramərig rahas rəmhen kın yame nap ramuək. Mərig yor təvhagə has minə kəsəmhen kın nai yame ramsiə nıhuvəyen rırəkək irəriə. Kını iriə tuksarə ye narpınien ehua, nap tukrəs pıkəriə. **23:34:** Sam 22:18; Aes 53:12 **23:35:** Sam 22:7-8

36 Kini mobael minə, iriə min kisarh iakei ye Yesu, kini mhavən ipakə tukun masaiyoh mə rorkeikei waen. (Mərig waen a rəukəh pik).

37 Mamhani-pən tukun mhamə, “!Tukmə Ik king əfrakis kape kwənərəus kape Isrel, vəh miragh atuk Ik ai təkun!”

38 Kini kimirai-pən nəgkiarinen kirik ye tənkar nai kirik, kəsik-pən yerpirig ye nai kamarkwao kin yame ramni mimə, “In e king kape nəmə Isrel.”

39 Kini yemə-akapir loa kirik yame kimarkwətərəkən-pən in ye nai kamarkwao kin, rimnəgkiar has pən kimi Yesu mamni mimə, “! Eh! ?Ik Kristo yame Kughen rimnher-pə kin Ik uə nīkam? Tukmə ror məknenkin, vəh miragh Ik kini mivəh miragh min əmru.”

40 Mərig yemə-akapir loa kirik min rimini-pən tuk in kirik, mini-əhu mimə, “?Rhawor? Natakmhə pawk, mərig nakpəh nisaiyen Kughen. Narpinien e kapətasir in rəm nəmhen əmə.

41 Mərig ratuatuk əmə mə kirau tukrimhə tuk kapərau norien has yame mine kimiwor. Mərig kwən a ripəh norien nar has kirik.”

42 Kini mini-pən tuk Yesu mimə, “Yesu, ye nipig takuə mor king iran, pəh rikim tukraməsik yo.”

43 Kini Yesu rimini-pən tukun mimə, “Yakamni-pre əfrakis tuk ik, mə towei əmə, kirau mik tukwarə apa ye rao ye neai.”

Yesu rimamhə
(*Mat 27:45-46; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30*)

⁴⁴⁻⁴⁵ Kini ipakə tuk twelef klok yerkwēiha, mīrh rīpəh nəsīyən, kini nəpīgnapien rīmneiwaiyu-pə məmīr meriaji-pən tri klok yenaiyu. Kini ye nəkwai Nimə Ehuə kape Kughen, kimīruk haktə neipən kirik yame kimnətapīg kin Kwənmhan yame Rəmərhakə Məmərhakə pīk. Neipən a rəhipu nīpərin kīraru.

⁴⁶ Kini Yesu rīmnochrən apomh mīmə, “Tatə. Yakamərəhu-pre nīmraghien kafak ye kwermīm.” Nīpīg rīmnaḡkiar ta, kini kafan neihagien rītərhav.

⁴⁷ Kini nīpīg yemehuə kape mobael mīnə kape nəmə Rom rīmnam narīmnar mīnə a, rəḡnəḡin Kughen mamni mīmə, “!Nəfrakisien, kwən a In yemə atuatak!”

⁴⁸ Kini narmamə yamə mīne kimnhauə aikin a mhamə tuksəm, nīpīg kimisəm narīmnar mīnə a, kimnhavən misərig rahah yerkirīə, kini misərip nīmagiriə.

⁴⁹ Kini narmamə tiksin kape Yesu, mīne nīpiraovin yamə mīne kimnhasi-pən Galili, mamhakwasig kin Yesu mamhauə, iriə kimisərer isok kəskəh, masəm narīmnar mīnə a.

Josef Aramatia rīmīnim nīprai Yesu
(*Mat 23:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42*)

⁵⁰⁻⁵¹ Kini yemə Aramatia kirik aikin, nhagin e Josef. Aramatia in taon kirik apa Isrel, kini kwən a in yermamə kirik kape kaonsel kape nəmə Isrel. In yemə huvə, kafan nīmraghien ratuatak, kini in yermamə kirik yame rīmnawhin mə tukrəm narmaruyen kape Kughen. Kini in

rimipəh neighanien kin nəgkiarieren kape kaonsel yame kimiseighan-pən kin Yesu mə tukhopni.

⁵² Kini in rimavən məm Paelat maiyoh-pən in mə tukreighaan kin nīprai Yesu pəh rirəh.

⁵³ Kini Josef rimavən mīrəhsi-əhu nīprai Yesu ye nai kamarkwao kin, mīrəh mivən muvrīg kin neipən huvə kirik e kamni kimə linen. Kini mīrəh mivən mərəhu-pən ye nəpəəg kapier yame kinirai ta tuk norien suranə ikin, mərīg kipəh hanə ninimien yermamə kirik aikin.

⁵⁴ In a ye nīpīg yame nəmə Isrel kasor apnəpeinə iran tuk Sabat, kini ipakə Sabat ririkakun.

⁵⁵ Kini nīpiraovīn yamə mine kimnhasi-pən Galili mamhakwasig kin Yesu, kimnhakwasig kin kwən a, mhavən misəm nəpəəg kapier a. Kini misəm mə Josef rimnhawor pən iran mine mərəhu nīprai Yesu.

⁵⁶ Kini ai, nīpiraovīn minə a kimnharerīg-pən yerkwanu mə tuksor apnəpeinə ye nīmar nai minə tiksīn mine pomad yame nəmiovriə rapien huvə mə tuksor-pən ye nīprai Yesu. Mərīg ye Sabat, iriə kisapis rəri-pən loa.

24

Yesu rimimragh min ye nimhəyen

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Jon 20:1-10)

¹ Kini Sande, yenpīg-enpīg əgkəp, nīpiraovīn minə kimnhavən apa ye nəpəəg kapier, mhapik nar pien-pien yamə mine nəmiovriə rapien huvə, yamə mine kwəsor apnəpeinə ta iran.

2 Nipig kimmhauə ipakə tuk nəpəəg kapier, misəm kapier yame kimmətapig kin ye nəpəəg kapier, mərig kinəsua ta kin.

3 Kini kimsauru-pən imə ye nəpəəg kapier, mhapəh nisəmien nīprai Yesu Yermaru.

4 Kini miseinein apomh masətərig kin narimnar minə a. Məkneikin, yermamə kiraru kratərhav-pə, mwərer iriə miriə. Miravən ye neipən yame rhawən maməsiə.

5 Kini nīpian minə a kimmhagin pik, misənimkur. Kini kwərə mir a krəmə, “?Rhawor nakasarha kin yemə ruəmragh ta e imei nəmə mhə minə?”

6 In ruirkək eikin e. !In ruəmragh min! Rikimiə tukraməkeikei maməsik-ru nəgkiarieren yame rimini-pre tuk əmiə ye nipig yame rinamarə apa Galili mimə,

7 ‘Narimnar minə e tukasəkeikei mhauə misor nəfrakisien kin. Tukeighan-pən kin Yo, Ji Yermamə, yakvən ye kwermi yor təvhagə has minə, kini tukruk haktə Yo ye nai kamarkwao kin kini jakmhə. Mərig nipig yame ror kisisər kin, jakaməkeikei mamragh min.’ ”

8 Kini rikiriə rimnaməsik nəgkiarieren a kape Yesu.

9 Mhatərhav ye nəpəəg kapier, mhavən mhani-pən narimnar minə a tuk narmamə leven kape Yesu, mine kafan minə m-fam.

10 Kini nīpiraovin yamə mine kimmhani-ərhav narimnar minə a kimi aposol minə, iriə e Meri Magdala, Joana, Meri nisin Jemes, mine nīpiraovin minə min tiksın yamə mine kimmhavən ye nəpəəg kapier.

11 Mərig aposol minə kimisərig nəgkiarieren a, khamə nəgkiarieren armər kirik yame nıpran rirkək, mhapəh nhaniyen nəfrakisien iran.

12 Mərig Pita rərer maiyu mivən apa ye nəpəəg kapiər, məmrəmır mivaag-pən məm əmə neipən yame kimuvrig nıprai Yesu kin, mərig nar min kirik rirkək. Kini in rərar mırerig mivən yerkwanu, kini mamətərig pik kin norien a.

Yermamə kīraru kape Yesu kimiwəm In ye swatuk yame ramvən apa Emeas

(Mak 16:12-13)

13 Ye nıpig əmə in a, yermamə kīraru kape Yesu kimaweriwək mıravən yerkwanu kirik, nhagin e Emeas. Yerkwanu a isok tuk Jerusalem rəmhen kin leven kilometa.

14 Kini ye nıpig iriu kweriwək mıravən, kini marəni narımnar yamə mine rımatərhav-pə.

15 Mwəgkiar hanə, kini Yesu rıvən ipakə tuk əriu, mırhəriwək kwis marhivən.

16 Mərig kırıpəh nırhirkunien mə pa irisir miriu krhəriwək, meinai Kughen rımnətəpig kin ye nərigien kapəriu.

17 Kini Yesu rımini-pən tuk əriu mımə, “Kwərə mir. ?Naha e nakarəni?”

Məkneikin kwərər, rikiriu rəpou.

18 Kini iriu kirik, nhagin e Kleopas, rımini-pən tukun mımə, “Tukmə ror Ik yepsıpis əmə kirik e Jerusalem, yame reinein narımnar yamə mine rımatərhav-pə ye nıpig yamə mine ruauə ta muavən.”

19 Kini raiyoh əriu mımə, “?Naha minə e?”

Kini kırıni-pən tukun mırəmə, “Narımnar yamə mine kimnor ye Yemə Nasaret e Yesu. In profet

kirik kape Kughen, kini kafan wok rəsanin huvə mine kafan nəgkiarien minə khapam. Kini riki Kughen mine riki narmamə ragien tukun.

²⁰ Mərig kapəməwə hae pris minə mine nəmhajoun kape Loa kape Moses kimnharəhsipən In ye kwermi nəmə Rom mə tuksəkir misəm mə In tukrimhə. Kini kimisəsik haktə In ye nai kamarkwao kin, kini rimhə.

²¹ Narimnar a rinor ta ruəvəh nipig kisisər. Mərig kimawə yimisərəhu-pən pawk kapəməwə nərigien skai iran mə In tukririsin əməwə kwənərəus minə kape Isrel ye kwermi tikmir minə kapəməwə.

²² Nar kirik min, nipiraovin tiksın irəməwə kimisor əməwə yaksakur tuk nəgkiarien kirik. Toweı, yenpig-enpig əgkəp, kimnhavən apa ye nəpəəg kapier yame kiminim Yesu ikin,

²³ mhəpəh nisəmien nipran. Mharerig-pə mhani mhamə, ‘Yimisəm nəmrərhavyen kirik. In e agelo mir kiraru kirəni-pə tuk əməwə mirəmə, “Yesu ramragh.” ’

²⁴ Kini kapəməwə narmamə tiksın kimnhavən ye nəpəəg kapier, masəm narimnar fam əgkəp ratuatuk rəmhen kin yame nipiraovin minə a kimnhani. Mərig khapəh nisəmien Yesu.”

²⁵ Kini In rini-pən tuk əriu mimə, “Kwərə mir. Kapəmiru kapə rirkək. Naksor pik kəmar tuk niniyen nəfrakisien ye nəgkiarien yame profet minə kape Kughen kimnhani.

²⁶ ?Nakrarkun uə nikam mə Kristo yame Kughen rimirpen tukraməkeikei mamərig nəmhəyen ye nipran, kini kwasig ikin, In tukripivən apa ye rao

ye neai mivəh nhag kape nisaiyen?”

²⁷ Kini Yesu rimnhoprai-pən Nəkwəkwə kape Kughen kimi əriu yame raməgkiar iran, ririkakun ye nəkwəkwə minə kape Moses muə meriaji-pə nəkwəkwə minə kape profet minə kape Kughen.

²⁸ Kini kinarhuə ipakə tuk yerkwənu yame kwərə mir a kiravən ikin, mərig kwəm mə rameriwək mamvən.

²⁹ Kini iriu kawəkeikei kimin mirəmə, “Eh. Rhuvə mə takaməmir kitasir, meinai rinəpignəp ta. Pəh nien mə tuktu mirh rivə.” Kini rimavən məm əriu marhəkwətə.

³⁰ Kini kinarhəkwətə mə tukrhəvigin, kini In rivəh bred minə vi vi Kughen tukun, kini mhapu miğəhsi-pən kimi əriu.

³¹ Məkneikin Kughen rimnor kirarkun mə In Yesu. Taktəkun əmə rirkək min, kirəpəh niwəmien In.

³² Kini kirəni-pən tuk əriu mirəmə, “Eh. Nəfrakisien mə nipig In rimnamhoprai-pə huvə Nəgkiarien kape Kughen kimi ərau ye swatuk, kini kwərig huvə kin, rikirau ramagien pik.”

³³ Kini taktəkun əmə min kimiwərer miratərhay aikin a mirarerig min miravən Jerusalem. Kini ikin a, iriu kimiwəm nəmə leven kape Yesu mine narmamə tiks in min kafan kwənəhuə misofugin ta misəkwətə.

³⁴ Mamhani-pən tuk əriə mhamə, “Nəfrakisien. Yesu Yermaru rimimragh min, kini Saemon Pita rinəm ta.”

³⁵ Kini iriu kirəni-pən fam narimnar yame rimatərhav-pə tuk əriu ye swatuk, kini mirəni-pən

nipig yame iriu kimirarkun Yesu iran, ye nipig yame In rimnhapu bred mivəhsi-pən kimi əriu.

*Yesu rimatərhav-pə tuk kafan narmamə minə
(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23)*

³⁶ Kini nipig kirəni nəgkiarlen a, Yesu ruə mərer ye kwerkwan irəriə mamni-pən tuk əriə mə, “Pəh nəmərinuyen tukramarə tuk əmiə.”

³⁷ Mərig iriə kisakur pik kin, kini mhagin kin. Khamə ta mə yarmhə.

³⁸ Mərig In rini-pən tuk əriə mīmə, “? Rhawor nakamhagin məkneikin? ?Rhawor kapəmiə nətərigien ramor kiraru?”

³⁹ Taksəm-ru kwermik mir mine nihuk mir. Yo əmə e. Sərao-pə mharap niprak kini mharkun mə Yo e. Nanmi yermamə nipran mine nikəkrin rirkək, ripəh norien məkneikin. Nakasəm Yo, niprak mine nikəkrik aikin.”

⁴⁰ Rimini nəgkiarlen a, mhajoun kwermın mir mine nihun mir kimi əriə.

⁴¹ Iriə khapəh nhani-əgkəpien nəfrakisien iran, meinai rikirirə rimnamagien pik, kini kisakur pik kin. Mərig In rimnaiyoh əriə mīmə, “Havəhsi-pə-ru nəviginien kirik.”

⁴² Kini kimivəhsi-pən kəməəm kirik yame kimnhavaan ye nap kimin.

⁴³ Kini rən ye nimirirə.

⁴⁴ Kini Yesu rimini-pən tuk əriə mīmə, “In apa kupən, nipig yimnamarə kitawə-m kimia, yimini nəgkiarlen e tuk əmiə mə, ‘Narimnar minə fam yame kamhani irak ye Nəkwəkwə kape Kughen, tukraməkeikei muə mor nəfrakisien kin. In e

nægkiarien minə ye nəkwəkwə minə kape Moses mine nəkwəkwə kape profet minə kape Kughen, mine Ol Sam.’ ”

⁴⁵ Kini In rəhitə ye nərigien kapəriə mə tukharkun nıprai nəgkiarien ye Nəkwəkwə kape Kughen.

⁴⁶ Mini-pən tuk əriə mımə, “Nægkiarien yame raməmır ye Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə ‘Narmamə tursor ahas pən kimi Kristo yame Kughen rimirpen. Masor rərig nəmhəyen ye nıpran meriaji mımhə. Mərig ye nıpig yame ror kisisər kin, In tukramragh min ye nımhəyen.’

⁴⁷ Kini ye nhagik, narmamə tukasəkeikei mhani-ərhav nəgkiarien a mhamə narmamə tukasəkeikei misarar ye nərigien kapəriə tuk təvhagə has, kini Kughen tukri-pəh narpinien tai təvhagə hah kapəriə, kini məru-kin kapəriə norien has minə. Nægkiarien e tukraməkeikei mivən kimi kwənərəus minə fam apa ikin minə fam. Ririkakun Jerusalem, mivən meriaji pən ikin minə fam ye tanımtanə.

⁴⁸ Kimiə nımısəm narımnar minə e, kini takhani-ərhav atuatur nəgkiarien minə iran.

⁴⁹ Mərig taksəmır ye taon e mamhawhin miseriaji takhavəh nəsaninien kape Nanmin kape Kughen, kini tukrikwar ye nımraghien kapəmıə. Yo jakher-pən kin In rəmhen kin yame Rimik rimirpen ta mə tukror.”

*Kughen rımivəh Yesu mamvən ye neai
(Mak 16:19-20)*

⁵⁰ Kini Yesu rimikir əriə mhatərhav ye taon, mhavən yerkwanu a Betani. Kini rimivəhsi-haktə kwermən mir maməhuak mivəhsi-pən nihuvəyen kimi əriə.

⁵¹ Kini nipiḡ raməhuak hanə, mipəh əriə. Kughen rivəh In mamhaktə ye neai.

⁵² Kini kasəgnəḡin In, mharerig pən Jerusalem, rikiriə ragien.

⁵³ Kini nipiḡ minə fam kamhavən ye Nimə Ehuə kape Kughen mamhani vi vi Kughen.

**Nəkʷəkʷə imərhakə kape kughen: nirpenien
vi
The New Testament in the Southwest Tanna Language
of Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue sud-ouest Tanna
de Vanuatu**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Southwest Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tanna, Southwest

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
ad9e16d0-33ca-5cbe-ad05-46d1635fa22b